

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is, elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenscht te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. A. C. van Blommestein, te Rotterdam, Voorzitter.

Dr. G. P. Kortenhorst, te Weesp.

Dr. H. Burger, te Amsterdam.

L. M. van Elk, te Dordrecht.

G. B. Schmidt, (Binnengasthuis) te Amsterdam,
Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 747.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

I N H O U D :

Hoofdartikel: De verkoop van geheimmiddelen door apothekers.

Berichten: Mr. van Blommestein opgetreden als Voorzitter der Vereeniging. — Geneesk. Raad van Zuid-Holland. — Idem van Limburg en Oostel. N.-Brabant. — Een wonderdokter te Oud-Beerland. — Weer eens een kind bekekt. — Een kruidkundige-oplichter. — Schoondermark vrijgesproken. — De verkoop van een waardeloos middel verboden. — Bestrijding van kwakzalverij in Duitsland. — Het voorrecht der onbevoegdheid. — Een misdaad te Londen.

Grootere artikelen: Nagemaakte Pink-pillen door Spetter en Co. — Pastor Felke. — Waarschuwingen van de politie. — Is tegen het optreden van de z.g. wonderdokters niets te doen? — Planeetleesters enz. te Rotterdam. — Een schandelijke advertentie van Géraudel.

Ingezonden: Over het middel van Bernhard Sprengel te Hannover en over de „Kruiden tegen Kanker” uit Deventer. Correspondentie.

Herhaalde waarschuwingen: Pastilles Poncet. — Pink-pillen.

De verkoop van „geheimmiddelen” door apothekers.

Het Sociaal Weekblad bevatte, eenige weken geleden, het volgende:

„Tegenspraak noodig.

„Onlangs heeft de heer G. B. Schmidt, apotheker aan het Binnergasthuis te Amsterdam, een brochure in het licht gegeven, die tegen apotheken, door naamlooze vennootschappen gedreven, is gericht. Onder andere met dit argument, dat die vennootschappen — „Centraal-Apotheek” of hoe zij verder heeten mogen — veeléer dan individuele apothekers, er toe komen, aan het kwakzalversbedrijf zich schuldig te maken.

„Dienovereenkomstig werd door den heer Schmidt, die tevens redacteur van het Maandblad tegen de Kwakzalverij is, in zijn blad bijzondere aandacht gevestigd op een ellenlange advertentie van de „Centraal-Apotheek J. W. Florijn” te Haarlem, met aanprijzing van een reeks echte kwakzalversmiddelen.

„Tot zoover hebben wij niets aan te merken. Maar ziehier nu wat ons trof in De Sociaal Democraat van 12 November. Een inzender schreef daarin: dat hij, „bij een kort bezoek te Haarlem, bij vier apothekers vragend naar vier verschillende kwakzalversmiddelen (waaronder drie, van welker verkoop men den heer Florijn een verwijt maakte), bij ieder huiner de vuiligheid verkrijgbaar vond;”

dat hij, „de vier apothekers noemend bij naam en toenaam”, een stukje geplaatst trachtte te krijgen in een volgend nummer van voormeld maandblad;

dat daarop de redactie hem berichtte, „de plaatsing afhankelijk te stellen van zijn toestemming

om de genoemde apothekers alleen met letters aan te duiden;

dat echter, toen hij aan dien eisch had voldaan, de plaatsing toch geweigerd werd met het argument, dat „die niet adverteerden, en de heer Florijn wèl.”

„Schreef deze inzender waarheid? In zijn bovenaangehaalde brochure gaf de heer Schmidt van den Nederlandschen apotheker, „zich gunstig onderscheidend van den apotheker uit de naburige landen”, een vlelend schetsbeeld met o.a. deze trekken:

„Hij acht het onbestaanbaar met de pharmaceutische ethiek, geneesmiddelen te verkoopen, die in het openbaar tegen een of meer kwalen worden aanbevolen. Hij drukt het merk van onwaardigheid op het voorhoofd van die enkele collega's, die dat wèl doen en stoot dezalken uit de gemeenschap.”

„En dan zou diezelfde heer Schmidt, als redacteur van het Maandblad tegen de Kwakzalverij, gedaan hebben wat die inzender hem verweet? 't Is nauwelijks aan te nemen, het zou te erg en te ergerlijk zijn.

„Maar dan moet ook de heer Schmidt de aantijging weerspreken en weerleggen. Onze kolommen staan te dien einde gaarne voor hem open.”

Naar aanleiding hiervan moeten wij allereerst herhalen, wat wij vroeger schreven, dat de heer Schmidt niet de redacteur van ons Maandblad is. Het Bestuur der Vereeniging stelt zich voor den inhoud van het blad verantwoordelijk; niet echter voor hetgeen een zijner leden daarbuiten publiceert.

De bovenaangehaalde zinsnede uit de brochure van den heer Schmidt schetst den Nederlandschen apotheker, zooals hij inderdaad zeer veel wordt gevonden. Edoch het moet worden toegestemd, dat het verkoopen van geneesmiddelen, „die in het openbaar tegen een of meer kwalen worden aanbevolen”, door meerdere apothekers geschiedt.

Dat wij dezen verkoop van harte betreuren, behoeven wij thans niet nogmaals te zeggen. Wij kunnen er echter niet toe overgaan, al die apothekers als kwakzalvers te brandmerken, en wel om deze reden:

Populaire spécialité's, met name eenige hoest en purgeermiddelen worden door verscheidene geneesheeren aan hunne patiënten aanbevolen. Wij bejammeren dit ten zeerste en hebben bij herhaalde gelegenheden de geneeskundigen gewezen op den verlammen invloed, dien deze handelwijze op den strijd tegen de kwakzalverij uitoefent. Enkele van deze

middelen zijn bij het publiek zóó bekend en in zwang, dat zij allerwege worden gevraagd.

Apothekers, die onze beginselen van harte zijn toegedaan en voor wie wij groote achting koesteren, hebben ons bij verschillende gelegenheden uiteengezet, dat het, met het oog op het financieel bestaan van vele hunner collega's ten eenenmale ondoenlijk is, deze middelen niet te verkoopen, wanneer zij door het publiek worden gevraagd.

In enkele plaatsen van ons land is bij het publiek de gewoonte, spécialité's op eigen gezag te gebruiken, zóó zeer ingeworteld, dat de meeste apothekers gedwongen zijn geworden, zij het ook zeer tegen hun zin, ze op aanvraag te verstrekken, wilden zij niet hunne clientèle naar minder nauwgezette collega's zien overgaan.

Deze zelfde apothekers zijn echter volkomen één met ons streven, waar wij aandringen op een verbeterde geneeskundige wetgeving, en zij zouden het met warmte toejuichen, wanneer de verkoop dezer middelen ganschelijk werd verboden.

Deze apothekers kunnen en willen wij niet als kwakzalvers aanmerken.

Daarom hebben wij het bovenbedoelde ingezonden stuk niet kunnen opnemen, ook niet na de wijziging, waarbij de vier apothekers door enkele letters zoodanig werden aangeduid, dat iedereen in de plaats hunner inwoning duidelijk kon zien, wie er mee werden bedoeld.

Wij hebben dus dit stuk geweigerd:

1°. omdat wij deze vier apothekers niet als kwakzalvers beschouwen;

2°. omdat wij het onbillijk achten, in het openbaar hen alleen te qualificeeren als bedrivers van een feit, dat door velen wordt begaan.

Gansch anders is het, wanneer een apotheker als apostel der kwakzalverij optreedt, door voor geheimmiddelen in het openbaar reclame te maken. Wie, zooals FLORIJN in de *Badcourant*, week op week zijne kwakzalversmiddelen aan de menigte aanprijst, zoo een moet als een kwakzalver worden beschouwd.

Wij vleien ons met de hoop, dat het Sociaal Weekblad dit verschillend standpunt zal erkennen. Het publiek dwingt de apothekers tot den verkoop van spécialité's. Zeer jammer is het dat enkele medici onnadenkend deze gewoonte bij het publiek in de hand werken.

Tegen de geheimmiddelen zelve zullen wij met overtuiging blijven waarschuwen, en blijven strijden ook tegen hen, die er ter wille van hun beurspropaganda voor maken.

Berichten.

Met 1 Januari is Mr. A. C. van Blommestein, te Rotterdam, opgetreden als Voorzitter der Vereeniging tegen de Kwakzalverij, ter vervanging van den heer C. Guldenstedden Egeling, die, als zijnde volgens de gewijzigde statuten niet herkiesbaar, uit het Bestuur is getreden, waarin hij 10 jaren zitting had.

Vergadering van den Geneeskundigen Raad van Zuid-Holland. Aan het verslag van deze Vergadering, gehouden op 10 December 1898, opgenomen in de *N. Rott. Ct.*, ontleenen wij het volgende:

Na eenige andere zaken „kwam in behandeling het rapport der commissie in zake onbevoegde uitoefening van geneeskunst en artseneerbereidkunst. De commissie, benoemd in de vergadering van den Raad van 29 December 1897, belast met het uitbrengen van een praeadvies in zake de onbevoegde uitoefening van geneeskunst en artseneerbereidkunst, welke commissie bestond uit de heeren Mr. C. H. B. Boot, W. H. J. Gantvoort, Dr. S. J. Halbertsma, Dr. J. F. P. Hers en Dr. P. A. Vos, komt in haar rapport tot de volgende conclusie:

Daar bij de vigeerende geneeskundige wetten en de gebrekkige toepassing daarvan, geen verbetering te wachten is, meent de commissie den Raad te moeten adviseeren tot het uitspreken zijner overtuiging, dat geheele herziening der wetten, regerende het geneeskundig staatsrecht, de uitoefening der geneeskunst en die der artseneerbereidkunst, in verband met wijziging in het Wetboek van Strafvordering, een dringende eisch is. De reeds zoovele jaren bestaande verwarring van bevoegde en onbevoegde uitoefening der geneeskunst en artseneerbereidkunst, die met den dag toenemende, een groot gevaar voor de volksgezondheid oplevert, daar ze misbruiken voedt en in hooge mate demoraliseerend werkt, verdient ten eerste de aandacht der regeering.

De commissie acht het dan ook meer dan tijd dat een krachtige uiting van het Geneeskundig Staatsrecht, dat daartoe luidens zijn mandaat gerechtigd en verplicht is, de regeering brenge tot dat begrip harer verantwoordelijkheid, in casu tot het besluit om de herziening der geneeskundige wetten zoo spoedig mogelijk ter hand te nemen.

Uit de beschouwingen, die aan deze conclusie voorafgaan, blijkt in hoofdzaak dat de commissie constateert dat de onbevoegde uitoefening van geneeskunst en artseneerbereidkunst buitengewone afmetingen heeft aangenomen onder den invloed van drie factoren, door welke de handhaving der geneeskundige wetten slechts onvoldoende zijn kan, waar nl.: 1e. het aantal ambtenaren, daarmede belast, onvoldoende was en hunne keuze niet overeenkomstig de behoefte; 2e. de wetten zelve, regerende de uitoefening der geneeskunst en artseneerbereidkunst met fouten behebt zijn, die hare toepassing in den weg staan; 3e. de procedure, noodig om eene overtreding der geneeskundige wetten te treffen, uiterst moeilijk is.

In verband met dit laatste merkt de commissie ook op, dat de ondervinding leert, dat de op 1 September 1896 tot stand gekomen overbrenging van de berechting der overtredingen van de wetten van 1 Juni 1865 (Stbl. no. 60 en 61) van de arrondissementen-rechtbanken op de kantongerechten, niet ten goede is gekomen aan de uitvoering der genoemde wetten, vooral van die, regerende de uitoefening der artseneerbereidkunst.

Over de conclusie der commissie werd kortelijk van gedachten gewisseld, waarbij de wenschelijkheid werd uitgesproken om, ten einde het doel niet voorbij te streven, niet een algeheele herziening der geneeskundige wetten te vragen, maar een min of meer uitgebreide herziening. Daarmede kon men zich wel vereenigen, maar toch meende men, dat, in afwachting van het tot stand komen eener herziening, 't zij dan een partiële, iets dient gedaan te worden om paal en perk te stellen aan de steeds wassende onbevoegde uitoefening der geneeskunst en artseneerbereidkunst. Als een middel daartoe werd aangeprezen een overleg tusschen den minister van binnenlandsche zaken en zijn ambtgenoot van justitie, betreffende meer hulp door de politie aan het geneeskundig staatsrecht te verlenen bij het opsporen b.v. van overtredingen, en in 't algemeen bij het ten uitvoer leggen van de wettelijke voorschriften. Wat betreft de moeilijkheden in de procedure door de commissie in het licht gesteld, meende men dat van den Geneeskundigen Raad een mededeeling behoorde uit te gaan tot de ambtenaren van het openbaar ministerie, dat de leden en de plaatsvervangende leden van dien Raad ten allen tijde bereid waren die ambtenaren ter zijde te staan, waar deskundige voorlichting wenschelijk en nuttig mocht zijn. In verband met dit laatste deelde de Voorzitter mede, dat bij voorkomende gelegenheden tot dusver steeds de ambtenaren van het O. M. die medewerking is aangeboden.

Wat betreft het denkbeeld van meer politiehulp, daarvan verwachtte de President niet veel, met 't oog

op de werkzaamheden waarmede de politie thans reeds overstelpt is. En wat aangaat partiële herziening van de geneeskundige wetten, ook die zou geen vruchten dragen. Slechts een algeheele herziening zou tot verbetering kunnen leiden.

Na nog eenige discussie werd de conclusie der commissie, gewijzigd en aangevuld als hierboven bij de resumtie der discussie is meegedeeld, aangenomen, zoodat als de wensch van den Raad aan den minister zal worden medegedeeld: eene meer of minder uitgebreide herziening van de geneeskundige wetten en in afwachting een overleg tusschen de ministers van binnenlandsche zaken en van justitie omtrent meer politiehulp aan het Geneeskundig Staatsrecht.

Uit de Vergadering van den Geneeskundigen Raad van Limburg en Oostelijk Noord-Brabant. In die vergadering, gehouden op 15 December 1898, werd, volgens het *Pharm. Weekbl.*, o.m. het volgende behandeld:

De heer van Rijn merkt op dat het niet alleen de Geneesk. Raad van Limburg en Oost. N.-Brabant is die erkent „hoe gebrekkig de geneeskundige wetten zijn en hoe schromelijk ze in ons land worden overtreden en gelooft dat het een plicht van de inspecteurs van het Geneeskundig Staatsrecht is de Regeering daarop te wijzen. Spreker vraagt zich af waarom juist de wetten die de volksgezondheid moeten beschermen zoo slecht gehandhaafd worden, want het is niet alleen de wet op de artseneerbereidkunst, maar ook de wet op de geneeskunde die straffeloos overtreden wordt. Zoo vernam hij op zijn inspectie van verschillende zijden dat te Klimmen een zekere Penders woont die, zonder eenige bevoegdheid, dagen heeft van 100 à 125 patiënten die hij behandelt en zoogenaamde geneesmiddelen geeft, dat het daar dikwijls zoo druk is dat men ter voorkoming van gedrang volnummers geeft. Hij zegt dat onze rechterlijke macht hoog staat aangeschreven, dat de onkreukbare eerlijkheid onzer rechtspraak spreekwoordelijk is geworden, maar waarom, vraagt hij, kunnen die heeren de geneeskundige wetten niet doen handhaven of aan hunne ondergeschikten gelasten de overtredingen op te sporen? Hij vraagt of het voor een beschaafd volk, waar de wetenschap hoog staat, niet opmerkelijk is dat een maandblad, opgericht om de onvolledigheid en slechte handhaving onzer geneeskundige wetten aan te toonen, zijn achttienden jaargang reeds heeft bereikt en nog maandelijks aantoot hoe de kwakzalverij met zoogenaamde geneesmiddelen bloeit, hoe het volk door buitenlandsche kwakzalvers wordt geëxploiteerd, hoe tonnen gouds uit ons land, meestal van de armsten der armen wegvloien, die niets dan rampen en ellende hebben achtergelaten en hoe talrijk de slachtoffers zijn die, door de kwakzalvers misleid, het gunstige tijdperk van genezing hebben doen voorbij gaan en dan dikwijls eerst, als het te laat is, bij den bevoegden arts terecht komen. Spreker zegt, dat een boer die melk met water vervalscht, met gevangenisstraf wordt gestraft, maar dat een kwakzalver, die het lichtgeloovige volk bedriegt en dikwijls vermoordt, ongestraft blijft; hij vraagt hoe lang dit nog zal moeten duren?

De Voorzitter belooft dat hij zal doen wat hij kan om aan de aangetoonde misstanden een einde te maken.

Een nieuwe wonderdokter. Te Oud-Beierland heeft zich een nieuwe wonderdokter gevestigd. De man noemt zich Jongeman, beweert uit een klooster te Rome te zijn ontvlucht en daarna als scheepdokter vele jaren de zee bevaren te hebben, en daar zooveel kundigheden te hebben opgedaan, dat thans geen enkele geneeskundige in zijne schaduw kan staan. Hij heeft zijn intrek genomen bij een gebrekkigen man in een achterbuurt, en bereidt daar ook zijne geneesmiddelen. Reeds hebben zich eenige personen onder zijne behandeling gesteld.

Omtrent dezen persoon wordt nog nader het volgende aan de *N. Rott. Ct.* gemeld:

„Het getal van zijne patiënten onder den minderen stand neemt aanmerkelijk toe. Behalve dat hij personen aan huis bezoekt, zit het woonvertrek van zijn kostbaas dagelijks vol patiënten. Hij zingt dan psalmen en spreekt zulke hartroerende gebeden uit, dat verscheiden zieken zitten te schreien. Bij ieder geneesmiddel dat hij klaar maakt spreekt hij een gebed uit.

„Wonderen vertelt hij van de genezingen die aan hem te danken zijn. Onder anderen is, zegt hij, een dame te Katendrecht hem zoo dankbaar voor de genezing van een ziekte die ongeneeslijk scheen, dat zij hem een legaat van f 150,000 gemaakt heeft; die dame is thans 88 jaar oud.

„Bij zijn kostbaas betaalt hij geen kostgeld, doch als vergoeding zal hij hem van de rheumatiek, waaraan hij reeds jaren lijdt, genezen. Een armen man, die wegens verlamming der beenen niet meer kan loopen, heeft hij beloofd te zullen genezen. In het klooster te Rome, vertelt hij, was hij steeds behulpzaam bij het klaarmaken

der geneesmiddelen; toen hij uit het klooster ontvluchtte, nam hij het geheim receptenboek mede en bestudeerde dat boek goed; vandaar zijn bekwaamheid.”

Gelijk in ons vorig nummer, toen wij melding maakten van den nieuwen wonderdokter te Nieuwbuijn, stellen wij nogmaals de vraag: Zouden, nu dit bericht gestaan heeft in een veelgelezen dagblad, de autoriteiten, die belast zijn met de zorg voor de handhaving der geneeskundige wetten, van deze zaak nog onkundig zijn?

Tot nu toe hebben wij nog nergens een bericht gelezen dat tegen de onbevoegde uitoefenaars der geneeskunde, zoowel te Nieuwbuijn als te Oud-Beierland, een vervolging is ingesteld.

Weer eens. Te Loosdrecht is een kind behekst en onder behandeling gesteld van een duivelbanster te Hilversum.

Onder de middelen, die volgens advies van deze zeker tot herstel moeten leiden, komt voor, dat de moeder van het behekste kind gedurende negen achtereenvolgende dagen in huis niets mag aanpakken.

Verder mag in hetzelfde tijdsverloop niets in de woning gebracht of er uitgehaald worden. *N. R. Ct.*

Een kruidkundige oplichter.

Te Rozendaal zijn verschillende personen opgelicht door een heer uit Brussel, die zich voor dokter en kruidkundige uitgaf. Hij zette verscheidene personen aan het werk om kruiden te zoeken, welke bij een Rozendaalschen apotheker geleverd en betaald zouden worden. Zelfs huurde hij een huis, hielp als een tweede Sequah de armen gratis, en logeerde in het beste hotel, totdat hij op zekeren dag verdween en niets meer van zich liet hooren.

De apotheker, die een massa kruiden voor hem in ontvangst had genomen en betaald, informeerde te Brussel, doch ontving van daar de tijding dat van den dokter-kruidkundige geen spoor was te vinden, zoodat apotheker, hotelhouder en ettelijke anderen er leelijk zijn ingeloopt. *N. R. Ct.*

Prof. Schoondermark. De Amsterdamsche rechtbank bevestigde het vonnis van den kantonrechter aldaar, waarbij de heer Schoondermark, tandarts, zich noemende professor dr. Schoondermark, werd vrijgesproken van het hem ten laste gelagde onbevoegd uitoefenen der geneeskunst.

De zaak zelve hebben wij in ons vorig no. medegedeeld.

De verkoop van een waardeloos middel verboden. Wij lezen in de dagbladen het volgend bericht:

„Onder de benaming „liefdes-elixir” trachtte sedert een paar dagen een rondreizend koopman kleine fleschjes en flacons met een roodkleurig vocht te Utrecht aan den man te brengen. Mocht men den man gelooven, dan waren enkele druppels van dat vocht op spijs gestort of in drank gemengd, voldoende om het meisje van de innigste liefde van den jongeling harer keuze te verzekeren. Inzonderheid waren het de dienstmeisjes, aan wie hij dit heilzame vocht probeerde te slijten en die daartoe door hem per briefje op dit wondermiddel werden opmerkzaam gemaakt. Of de man veel succes heeft gehad weten wij niet, wellicht was de prijs f 1 per flacon wel wat hoog om er de proef mede te nemen, doch zooveel is zeker, dat de politie gemeend heeft aan dergelijke bedriegerijen een einde te moeten maken en hij sedert gistermiddag dan ook niet meer is gezien. Zoals het meestal met dergelijke middeltjes gaat, bleek ook hier bij onderzoek, dat de fleschjes slechts een geheel waardeloos vocht inhielden. Bij voldoende omzet dus een zeer winstgevend zaakje. *(U. D.)*”

Met genoegen zagen wij dat de politie gemeend heeft „aan dergelijke bedriegerijen een einde te maken”, maar waarom is zij niet van dezelfde meening wanneer het waardeloze middelen betreft, die, met veel ophof, tegen allerlei kwalen worden aanbevolen?

Het valt hier toch dikwijls ook niet moeilijk uit te maken, dat de fleschjes een waardeloos vocht inhouden.

Bestrijding der kwakzalverij in Duitschland. De Aertskammer van Brandenburg en Berlijn heeft een Commissie benoemd, die materiaal heeft bijeen te brengen tot bestrijding der kwakzalverij en heet ook de andere Pruisische Aertskammern uitgenoodigd tot medewerking. De Commissie heeft een prijs van 300 Mk. uitgelooft voor den Duitschen arts, die het beste en doelmatigste populaire werkje van 2—3 vel druks zal inleveren, waarin het nadeel der kwakzalverij wordt aangetoond. *(N. T. G.)*

Het voorrecht der onbevoegdheid. In Duitschland is de kwakzalverij niet alleen geoorloofd, maar zij wordt door de Wet in ieder opzicht bevoor-

recht boven de geneeskunde. (*) De ziekenfondsen mogen hun zieken door „Naturheilkundige" laten behandelen. Nu heeft zich de vraag voorgedaan, of zulk een persoon ook attesten mag afgeven voor „ziekengeld". De Berlijnsche politie had zulke attesten ongeldig verklaard, en ook een hoogere autoriteit had de meening te kennen gegeven, dat het attest van een arts geloofwaardiger is, „omdat een vals attest van een geëxamineerd geneeskundige strafrechtelijk vervolgd wordt". Het Oberverwaltungsgericht heeft echter beslist, dat de „Naturheilkundige", zoo hij zieken mag bezoeken, ook verklaringen omtrent de zieken mag afgeven.

Als nu de arts en de kwakzalver beiden door hun behandeling schade veroorzaken voor de gezondheid van den patiënt, dan worden beiden gestraft, maar de arts het zwaarst, omdat die het beter moest weten. In zulk een geval wordt doorgaans het bestaan van den arts vernietigd.

En als beiden een vals attest geven, wordt alleen de arts gestraft. Duitsche ouders zullen wel doen, bij de beroepskeuze voor hun zonen hierop te letten en de jongens liever voor kwakzalver te laten studeeren.

(Münch. Med. Wochenschrift, door N. T. G.)

Een misdraad te Londen. Als aanvulling van onze berichten, onder vorenstaanden titel door ons medegedeeld in de Maandbladen van Nov. en Dec. '98, nemen wij het volgende uit de *N. R. Ct.* over:

„Men herinnert zich het misdadig bedrijf van een zich noemenden Mitchell, die gelukkig met zijn handlangers achter slot is gezet. Gisteren kwam hun zaak bij het centrale strafhof voor. Het zijn drie broeders, met name Chrimes, oud 32, 31 en 22 jaar. Zij plaatsten advertenties, waarin zekere geheime middelen werden aanbevolen, verzochten van de getruiksters inlichtingen en zonden haar dan, onder een anderen naam, bedreigingen, dat zij, als zij niet zoo-en-zoo veel betaalden, bij de politie aangegeven zouden worden wegens het aanwenden van strafwaardige middelen. Vele vrouwen zonden uit angst het geld, maar een was er flink genoeg, het gerecht er mee in kennis te stellen.

Hoeveel de schavuiten met hun vuil bedrijf verdienen hebben, is niet bekend, maar wel bleek voor den rechter, dat toen een der beklagden in hechtenis werd genomen, hij een zak bij zich had met voor f 2880 aan overgemaakt geld; en een volgende post bracht op het kantoor 1785 brieven met f 9828 aan postbewijzen enz. Hieruit kan men eenigszins opmaken, hoeveel er van die middelen gebruikt worden, en welke angst en ontzetting er door de dreigbrieven van de Chrimes veroorzaakt is.

Een ander opmerkelijk feit, gisteren bij de behandeling aan het licht getreden, ofschoon de zaak niet geheel onbekend was, is, dat verschillende bladen de advertentie van de geheime middelen slechts wilden opnemen tegen den vijfvoudigen prijs van een gewone advertentie. Er zijn ook in Engeland gelukkig vele bladen, die weigeren zulke advertenties op te nemen, maar dat er andere zijn, die ze voor grof geld, dus wetende welk soort advertenties hun wordt aangeboden, aannemen, staat vast. Voor een der geheime middelen, met den weidchen naam van The Lady Montrose Tablets, gaven de broeders f 24.000 aan advertentiekosten uit."

Nagemaakte Pink-pillen en verregaande brutaliteit.

De fabrikant van de Pink-pillen waarschuwt tegen de personen, die zijne pillen namaken. Bij uitzondering moeten wij thans ook een dergelijke waarschuwing plaatsen maar uit een geheel ander gezichtspunt. Met verontwaardiging lezen wij dezer dagen de onderstaande advertentie:

W A A R S C H U W I N G.
P I N K P I L L E N.

Deze pillen zijn verkrijgbaar à f 1.20 per koker van 60 stuks bij de Firma H. SPETTER & Co., ass. Apothekers, 70 Jonkerfransstraat, Rotterdam.

N.B. Men betale dus niet langer aan buitenlanders met hun gekke verhaaltjes f 1.75 per 40 stuks. De pillen zijn door apotheker SCHMIDT onderzocht en het rapport is bij ons ter inzage voor een ieder. Alle geneesmiddelen zijn bij ons tegen de helft der gewone prijzen verkrijgbaar.

Men vrage prijscourant."

Werkelijk, wij waren een oogenblik overbluft door zoo'n voorbeeld van brutaliteit. Zij, die onze artikelen over de Pink-pillen hebben gelezen, zullen zich ongetwijfeld herinneren, dat wij die pillen in samenstelling en wijze van bereiding verre ten achter stelden bij de Blandsche pillen, die, bereid volgens onze phar-

(*) Deze meening deelen wij, in 't algemeen, niet; herhaalde malen hebben wij het tegenovergestelde aangetoond.
RED.

macopee, bij iederen apotheker verkrijgbaar zijn en waarvan de 60 stuks zeker niet meer dan 60 ct. zullen kosten. Wij grondten deze bewering op een scheikundig onderzoek, ten onzen behoeve verricht door den heer G. B. SCHMIDT, apotheker te Amsterdam. Andere, op deze zaak betrekking hebbende gegevens, van den heer SCHMIDT afkomstig, (wij hebben ons hiervan overtuigd), bezit de firma H. SPETTER EN CO. te Rotterdam niet, zoodat het rapport, waarop die firma zich beroept — wat zij ongetwijfeld doet om, handig genoeg, het publiek in den waan te brengen dat dit rapport speciaal aan haar is verstrekt — niets anders kan zijn dat wat voorkomt in een der artikelen van ons blad. En waartoe deze manoeuvre dient is licht te begrijpen; voor f 1.20 moeten nu de pillen aan den man worden gebracht die met 60 cent ruim betaald zijn.

Kan het brutaler? Zouden hier inderdaad niet de elementen aanwezig zijn waarvan artikel 326 van ons Wetboek van Strafrecht onder het hoofdstuk bedrog spreekt?

Wij hebben de pillen van de firma SPETTER EN CO. nog niet onderzocht; maar wanneer deze de samenstelling hebben zooals die is opgegeven in het rapport van den heer SCHMIDT, waarop de firma S. en Co. zich beroept, dan maakt die firma zich schuldig aan overtreding van art. 30 der wet, regelende de uitoefening der artseneerbereidkunst, telkens als zij een koker met 60 stuks aflevert. De verkoop in 't klein van dergelijke geneesmiddelen is slechts aan apothekers en apotheekhoudende geneeskundigen geoorloofd . . . en apotheker is de firma niet, al noemt ze zich ook, met een zeer doorzichtig doel, ass. Apothekers. Trouwens, die firma zelve adverteert dat Alle geneesmiddelen bij haar verkrijgbaar zijn en of zij daarbij altijd stipt waakt dat nooit minder dan het bij de wet bepaalde minimum (voor niet-apothekers toegestaan) wordt afgeleverd . . . dit is een vraag, waarop menig Rotterdammer het antwoord zou kunnen geven.

„Pastor" Felke.

In het *Deutsche Medicin. Wochenschrift* van 1 Dec. 1898 leest men het volgende:

„Eene merkwaardige kwakzalverij wordt thans te Revelen aan den Neder-Rijn door een „pastor", FELKE genaamd, bedreven. Het laatste nummer der Augsb. Abendzeitung deelt daaromtrent een en ander mee. Voor een deel schijnt het eene navolging te zijn van de bekende modderbaden zooals ze in Neundorf, Eilsen enz. tegen jicht en rheumatisme worden toegepast. FELKE gebruikt echter in plaats van mineraal-modder eenvoudig leem, waarbij hij, al wat naar badplaats-comfort zweemt, veracht. De patiënten nemen, zool in bovengenoemd blad vrij drastisch wordt uitgedrukt, „Morgens in einem Erloch ein Dreckbad". Ook worden leem-omslagen, evenals elders modderomslagen toegepast; om echter ook iets bijzonders te hebben, worden ook luchtbaden voorgeschreven.

De zieken uit het Rijnland, uit Westfalen en Holland stroomden reeds in breede scharen naar Revelen en Pastor FELKE krijgt langzamerhand een roem, die wijlen Pastor KNEIPP niet veel toegeeft. Reeds heeft hij een adisteerend arts geëngageerd, ja zelfs reeds plannen gemaakt om een sanatorium voor longlijders op te richten. Daar hierbij de kosten voor bedden geheel gespaard kunnen worden, dewijl de pastor de zieken op den grond laat slapen, „omdat het aardmagnetisme aan het lichaam stoffen onttrekt en andere daarvoor teruggeeft", mag men verwachten, dat zulk een zegenrijke onderneming wel rentegevend zal worden.

KNEIPP is dood, leve FELKE!"

Waarschuwingen van de Politie.

* Eenigen tijd geleden bevatten de Nederlandsche bladen een advertentie, waarbij voor een groote fabriek te Parijs kantoorpersoneel werd gevraagd, zeer goed kunnende Hollandsch lezen en schrijven, tegen 250 francs per maand.

Deze annonce was geplaatst door een Parijzenaar, H. Clement, zich echter noemende R. de Paravan, en wonende aan de Danne Bierkade te 's Gravenhage. Aangelokt door het salaris, deden zich duizenden gegadigden voor en regende het brieven aan het

adres van „Monsieur De Paravan."

De politie vertrouwde het zaakje niet al te best en hield een oogje in 't zeil en zooals later bleek, was dit wel noodig.

Genoemd heerschap werd namelijk in zijne woning overvallen, juist op 't oogenblik dat hij bezig was de ontelbare brieven te beantwoorden. Voor het verkrijgen van een betrekking vroeg hij in het antwoord toezending aan zijn adres van een postbewijs groot vijf gulden, die de afzenders vermoedelijk kwijt zouden zijn zonder het bekomen der begeerde betrekking.

De politie zette den man, die zulke aan oplichting grenzende bestaansmiddelen zocht, als vreemdeling over de grenzen.

Tot de administratie van de posterijen is het verzoek gericht, om, wanneer er reeds postbewijzen aan het adres van den Parijzenaar in omloop zijn, deze alsdan terug te sturen aan de afzenders.

Heel mooi, zullen allen uitroepen bij het lezen van het bovenstaande; juist zóó moet de politie optreden om te voorkomen, dat allerlei oplichters goedvertrouwende medeburgers het geld uit de zakken halen. Maar waarom, vragen wij voor de zoveelste maal, altijd de oogjes gesloten voor één vorm van afzetterij, waaraan door precies dezelfde soort van individuen de naam van geneesmethode of verkoop van geheimmiddelen gegeven wordt? — Honderden malen hebben wij het aangetoond met feiten en bewijzen van allerlei aard, dat het de adverteerders niet anders te doen is dan om toezending van postwissels van zeker bedrag en dat zij evenmin in staat of van plan zijn de aangeboden genezing te verstrekken, als de parijzenaar in het bovenstaande bericht een betrekking kon verschaffen aan allen, die hem f 5 toezonden.

Waarom moet nu de postadministratie gewaarschuwd worden de postwissels voor den een terug te sturen en laat men den ander ongestoord voortgaan de door ongelukkige zieken toegezonden gelden op te strijken?

Is daar niets aan te doen?

In verband met de couranten-berichten over den wonderdokter te Oud-Beerland ontvingen wij een brief, waarin de schrijver ons mededeelt, dat zich te Vlaardingen ook zoo'n kwakzalver bevindt, die zich in een drukke geneeskundige praktijk mag verheugen. Van 's morgens vroeg tot 's avonds laat komen de onnoozele lui uit alle oorden des lands met hun urine om den wonderdokter te raadplegen. De schrijver vraagt ten slotte: Is daar niets aan te doen?

Wij antwoorden: wel zeker.

Art. 1 der Wet van 1 Junij 1865, (Stbl. no. 60), regelende de uitoefening der Geneeskunst, luidt aldus: „Uitoefening der geneeskunst, waaronder de wet het verlenen van genees-, heel- of verloskundigen raad of bijstand als bedrijf verstaat, is alleen geoorloofd aan degenen, aan wie de bevoegdheid daartoe volgens de wet is toegekend."

En art. 436 van het Wetboek van Strafrecht bevat de strafbepaling tegen hen, die, zonder daartoe bevoegd te zijn, geneeskunst uitoefenen. Het bevat o. m. het volgende: „Hij die, niet toegelaten tot de uitoefening van een beroep waartoe de wet eene toelating vordert, buiten noodzaak dat beroep uitoefent, wordt gestraft met geldboete van ten hoogste drie honderd gulden."

En verder: „Indien tijdens het plegen van de overtreding nog geen twee jaren zijn verlopen, sedert de schuldige wegens dezelfde overtreding onherroepelijk is veroordeeld, kan, in plaats van geldboete, hechtenis van ten hoogste twee maanden worden opgelegd."

Men ziet het dus: de wet stelt geldboeten en zelfs hechtenis op de overtreding, en waar het plegen van die overtreding een zoo algemeen bekend feit is als bij de meeste z.g. wonderdokters het geval is, daar zal het toch wel niet zoo moeilijk zijn het bewijs van de schuld te leveren.

Waarom wij echter, bij het groote getal wonderdokters, betrekkelijk zoo hoogst zelden van vervolging hooren . . . dat is een vraag waarop wij het antwoord moeten schuldig blijven.

Kaartleggen en Planeetlezen.

Naar aanleiding van ons artikeltje in het vorig no. over de planeetlezeres in den Haag, zond ons lid, de heer K. SCHRAVER te Rotterdam, ons een opgave van de namen der planeetleesters en kaartlegsters, die in het *Rotterdamsch Nieuwsblad* voorkomen:

Mej. Walraven,
Mej. M. v. d. Berg,
Mr. Marcus,
Mej. B., adres Café Jelkman,
Mej. XXX,
Mej. J., boven Café Beurs,
Mej. Agatha,
Juffr. Stuartsz,
Mej. P. de Leeuw,
Mej. Bismarck.

Deze wonen allen te Rotterdam. 't Is toch verschrikkelijk!

Een schandelijke advertentie.

De teerpiller-fabrikant GÉRAUDEL, annonceert in de laatste dagen het volgende:

„Dank God

dat gij bij dit veranderlijke weder geen luchtpijp- of keelziekte hebt!

Maar als gij hoest, of als gij lijdt aan verkoudheid, bronchitis, aandoening van het strottenhoofd enz., enz., dank dan den Heer GÉRAUDEL, die U in zijn heerlijke Pastilles een beproefd middel aanbiedt om U radicaal in een zeer korten tijd te genezen.

Wacht U zorgvuldig voor namaak."

Wij hebben al veel voorbeelden van walgelijke reclame gezien, maar deze spant den kroon.

INGEZONDEN.

GRONINGEN, 11/12 '98.

Mijnheer de Redacteur!

Beleefd verzoek ik U het onderstaande op te nemen in uw blad, indien het volgens uw oordeel daarvoor geschikt is en het niet reeds vroeger in uw blad of in een ander blad is opgenomen.

Twee kwakzalversmiddelen.

Ongeveer een maand geleden ontving ik van een arts in de provincie Groningen ter onderzoek een groen vierkant fleschje; op de eene zijde bevond zich en relief *Bernhard Sprengel Hannover*.

Deze fleschjes, gevuld met een troebel, zoet, bruinachtig vocht, waarin een dik bezinksel, werden in den omtrek door een persoon verkocht als een geneesmiddel tegen alle mogelijke kwalen. Bij onderzoek bleek mij dit vocht te zijn een mengsel van drop, water en zeer fijn gemalen of gestampte coniumbladen of coniumvruchten, ten minste met zekerheid is conine door mij aangetoond. Microscopisch kon hiervan geen zekerheid verkregen worden. Lignose was echter aanwezig.

Als tweede kwakzalversmiddel heb ik gekregen „Kruiden tegen Kanker”, welke door een persoon in Deventer worden afgeleverd in een wijnflesch onder den naam van Kruidenbitter, naar ik meen voor de som van f 3.50. Deze flesch moet worden gevuld met jenever; van den inhoud moet iederen morgen door den patiënt op de nuchtere maag een cognac-glaasje worden genuttigd, waarna men de flesch weer geheel met jenever vult. Dit herhaalt men gedurende eene week, dan wordt alle jenever afgefilterd en van dit vocht wordt ook iederen morgen een cognac-glaasje genuttigd. Als de flesch ledig is, is de kanker genezen.

Bij onderzoek bleek ook dit te zijn coniumkruid, waaraan de vruchten o.a. nog duidelijk waren te herkennen, (conine kon ook in zeer duidelijke hoeveelheden worden aangetoond) en verder nog waarschijnlijk vingerhoedskruid. Daar ik echter uitgetrokken kruiden tot mijne beschikking had, was de hoeveelheid digitaline niet zoo groot, dat ik physiologische proeven heb kunnen nemen. De resten nitgeschud uit zure benzol vertoonden echter duidelijke

glucoside-reacties, verder de reactie met sterk zwavelzuur en de reactie van Blondot.

U, mijnheer de redacteur, bij voorbaat mijnen dank betuigende, heb ik met de meeste hoogachting de eer te zijn

Ued. dw. dr.,

H. G. WINTER, Apotheker

Onder hartelijke dankbetuiging aan den geachten inzender plaatsen wij zijne mededeelingen met genoegen, daarbij den wensch uitende dat zijn voorbeeld navolging moge vinden bij diegenen zijner collega's die ook kwakzalversmiddelen ter onderzoek krijgen; elk bericht daaromtrent wordt door ons zeer op prijs gesteld.

Wij veroorloven ons aan het stuk van den heer WINTER enkele woorden toe te voegen, ter verduidelijking voor den niet-deskundigen lezer. Uit het onderzoek van den heer W. is gebleken, dat het fleschje van *Bernhard Sprengel* de bestanddeelen bevat van de *dolle kervel* en het middel uit *Deventer* die van de *dolle kervel* en van het *vingerhoeds-kruid*, beide planten, die tot de *zeer vergiftige gewassen* behooren, en waarvan het hoogst gevaarlijk is, zonder voorkennis van een geneesheer, gebruik te maken.

Omtrent het eerstgenoemde middel, dat ons tot nu toe onbekend was, kunnen wij op 't oogenblik niets naders mededeelen; iets anders is het met het *kruidenbitter* uit Deventer. Over dit middel schreven wij al een enkel woord in de „Correspondentie” van het Maandblad van Augustus 1898; wij kunnen er thans aan toevoegen dat het gebruik van de bestanddeelen van *dolle kervel* en *vingerhoedskruid* in geen enkel opzicht gunstig kan werken als geneesmiddel tegen kanker. Integendeel die middelen zullen door hunne vergiftige eigenschappen ongetwijfeld schadelijk werken en dan nog die groote hoeveelheid *jenever* voor een kankerlijder!

't Is schandelijk!

REDACTIE.

CORRESPONDENTIE.

Als nieuw lid is toegetreten de heer W. A. Asman Pzn., arts te Woubrugge.

Dr. v. D. te L. en J. F. B. te A. — Wij danken u voor de toezending van de pakjes *Sen-Sen*; wij hebben het middel echter niet laten onderzoeken, omdat het bij nadere kennis-making bleek, dat het niet als geneesmiddel werd aanbevolen. Ook van een aanwijzing om ze bij keelpijn te gebruiken hebben wij niets gelezen.

A. A. B. O. te T. — Dank voor uwe mededeeling.

J. M. te O. G. — Wij ontvingen *De Avondster* met uw ingezonden stuk betreffende de genezing van breuken door *Dr. Dogniaux* te *Junet*. Daar het artikel gericht is tegen een schrijven van *Dr. Ubbens*, zullen wij aan hem de beantwoording overlaten, indien hij zich daartoe geroepen voelt.

M. G. te A. — Die advertenties van *Poncelet*, bevattende een aanbeveling, ondertekend door tal van vroegere leden van de opera de Groot, zijn niet nieuw; zij hebben het vorige jaar ook reeds dienst gedaan. De aanbeveling zelve is gedateerd van Februari 1895.

Het schijnt wel dat *Poncelet* er na dien tijd niet in is geslaagd een andere gelijksoortige aanbeveling te krijgen.

Evenals ieder jaar om dezen tijd, worden nu weer talrijke kwakzalversmiddelen, aanbevolen tegen hoesten, verkoudheid en dergelijke kwalen, in de nieuwsbladen druk geadverteerd. Wij kunnen echter die middelen, die allen reeds in ons blad besproken zijn, niet telkens opnieuw behandelen.

Zie omtrent de *Pastilles Poncelet* de „Herhaalde Waarschuwingen” in dit nummer.

A. J. te A. en A. P. te A. — De *Carolus Medalje* en de *Magneto-Galvanische-Batterij* van *Richardson* zijn besproken in de nummers van Dec. 1889 en van Nov. 1890. Op franco aanvraag is, voor zoover nog voorhanden, een exemplaar daarvan gratis bij den Secretaris-Penningmeester onzer Vereeniging verkrijgbaar.

N. N. te W. — Dank voor de toezending van het reclamebiljet van *Windelincx*; dit biljet, met nog andere zaken betreffende het gesticht, zullen in het volgend no. worden behandeld.

Dr. B. R. en Dr. S. te B. Wij ontvingen in dank uwe brochure betreffende *Vivisectie*; wij moeten het bij deze vermelding laten omdat het geen onderwerp voor ons blad is.

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN.

Pastilles Poncelet. Evenals in vorige winters worden ook nu weer deze Pastilles, in groote geïllustreerde advertenties, als een onfeilbaar middel tegen tal van kwalen aanbevolen. Onder meer wordt er

van gezegd: „Zij bezitten al de voordeelen der andere hoestmiddelen zonder een enkel hunner inconveniënten te hebben”.

Laat ons eens nagaan of dit waar is. De pastilles bestaan volgens opgave in de advertentie uit *teer*, *chloorzure potasch*, *ipecacuanha* en *zoethout*, terwijl in enkele vroegere advertenties *codeïne* in de samenstelling was opgenomen en in andere niet.

Het onderzoek van onze leden, de heeren J. C. v. D. HARST J. Jz. en H. Sijtsma te Middelburg, heeft inderdaad aangetoond de aanwezigheid van *chloorzure potasch* en *ipecacuanha*, terwijl er veel waarschijnlijkheid — doch geen zekerheid — was voor het voorhanden zijn van *codeïne*.

Wanneer wij deze laatste stof, een sterk vergif, nu zelfs buiten onze beschouwing laten, dan zijn nog de twee andere stoffen, die trouwens zeer oude, bekende geneesmiddelen zijn, geenszins als zoo onschadelijk te beschouwen, dat het geregeld gebruik daarvan aan iedereen kan worden aanbevolen. En dan nog wel ook aan kinderen!

Integendeel: een geregeld gebruik van *ipecacuanha* — een sterk braakmiddel — kan voor sommige lijdens (en juist o. a. voor die lijdens aan wie *Poncelet* hulp belooft), zelfs al is de hoeveelheid zeer gering, *hoogst ernstige gevolgen na zich sleepen*, en ook de *chloorzure potasch* mag slechts met groote voorzichtigheid inwendig worden gebruikt. Reeds dikwijls heeft het onoordeelkundig innemen van deze laatste stof den dood veroorzaakt.

Tegenover al deze nadeelen bieden de Pastilles *Poncelet* geen enkel voordeel. Toegegeven dat de bestanddeelen daarvan enkele malen inderdaad heilzaam kunnen werken bij sommige gevallen van verkoudheid, keelpijn of zoo iets, dan kan men die bestanddeelen, in elke gewenschte hoeveelheid, even goed bij ieder apotheker hier te lande krijgen, en zeker niet duurder.

Pink-pillen. Deze, thans onophoudelijk in onze Nederlandsche bladen met veel ophef aangekondigde pillen zijn door den heer G. B. Schmidt te Amsterdam onderzocht met het volgende resultaat:

In een houten kokertje bevonden zich 38 stuks versuikerde pillen (ieder kokertje moest 35 stuks bevatten, maar 't schijnt er op een paar niet aan te komen) van zeer uiteenlopend gewicht; de grootste woog 390, de kleinste 160 milligram; zeker geen bewijs van een zorgvuldige bereiding. Zij bleken als werkzaam bestanddeel te bevatten gemiddeld 26 milligram *koolzuur ijzer* (*ferro-carbonaat*) per pil, doch zoo hard te zijn, dat zij in de maag grootendeels ontleed zullen doorgaan en dus niet opgenomen zullen worden.

Voor den niet deskundigen lezer volge een toelichting op het bovenstaande. In verscheidene pharmacopeeën — en ook in de Nederlandsche — is een voorschrift opgenomen voor de bereiding van pillen met *koolzuur ijzer*, bekend onder den naam van *Blaudsche pillen* (*Pilulae Blaudi*). Die van onze pharmacopee bevatten per pil 50 milligram *koolzuur ijzer* (*ferro-carbonaat*) en behooren zoodanig te zijn bereid, dat zij gemakkelijk in de maag worden ontleed.

Men ziet hieruit, dat men, om de werking van de Engelsche *Pink-pillen*, slordig bereid door de Fransche apothekers *Gablin & Cie*, te krijgen, in elke Nederlandsche apotheek een praeparaat kan koopen, *dubbel* zooveel werkzame bestanddeelen bevattende en met veel meer zorg bereid. Daarbij zal men voor 35 *Blaudsche pillen* hoogstens 35 cent betalen tegen f 1.75, die de *Pink-pillen* kosten.

Maar men ziet tevens hieruit, dat deze „staalpillen”, hoe gunstig werkende in sommige gevallen, *nooit* datgene zullen uitrichten wat er van wordt beloofd en dat het een *schandelijke leugen* is, wanneer er o. m. van wordt gezegd: dat zij krachtadig zijn bij „verlamming, ruggemergstering, heupjicht, zenuwziekte, en tal van andere kwalen in de blufferige advertenties genoemd.

Wij vestigen nogmaals de aandacht van onze leden en lezers op het Register op de tien eerste jaargangen van ons Maandblad, bewerkt door den heer J. M. VAN ELK te Dordrecht.

Het register is, op franco aanvraag bij den Secretaris-penningmeester, verkrijgbaar:

voor de leden tegen toezending van 50 ct.;
voor abonnées en
niet leden „ „ „ 75 ct.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is, elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenscht te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. A. C. van Blommestein, te Rotterdam, Voorzitter.

Dr. G. P. Kortenhorst, te Weesp.

Dr. H. Burger, te Amsterdam.

I. M. van Elk, te Dordrecht.

G. B. Schmidt, (Binnengasthuis) te Amsterdam,
Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 749.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD:

Hoofdartikel: Provocatie.

Berichten: Publicatie van den gezondheidsraad te Karlsruhe over B. W. Conti. — Mededeelingen van den geneesk. Inspect. in Zuid-Holland. — Het boertje van Staphorst. — Onbevoegde uitoefening der verloskunde. — Onbevoegde verkoop van geneesmiddelen. — „Pastoor” Felke. — Veroordeeling van Uten? — Verbod van het adverteeren van geheimmiddelen in Wurtemberg. — Het doden van tuberkelbacillen door electriciteit.

Grootere artikelen: Ter waarschuwing: bloedvergiftiging. — Scott's Emulsie.

Ingezonden: Over een vonnis te Middelburg. — Een geheimmiddel tegen waterzucht.

Correspondentie.

Herhaalde waarschuwingen: Anti-épileptique van Uten.

Provocatie.

In het medegedeelde door den Inspecteur van het Geneeskundig Staatstoezicht voor Zuid-Holland (zie de „Berichten” in dit nummer), vinden wij aanleiding om enkele woorden aan de quaestie van „Provocatie” te wijden.

Wij beginnen met te verklaren dat wij zeer goed gevoelen het bezwaar dat er ligt in een handelwijze, die ten doel heeft een medemens tot het verrichten van een overtreding aan te moedigen en zelfs die overtreding uit te lokken, maar er kunnen gevallen voorkomen waaru zoo'n handelwijze niet alleen geoorloofd is, maar zelfs in velerlei opzicht noodig in 't algemeen belang. Wij wenschen deze zienswijze, voor zoover het betreft de overtredingen die wij zoo menigmaal in ons blad behandelen, eenigszins nader toe te lichten.

Art. 3 van de wet van 1 Juni 1865 (Stbl. no. 60) regelende de uitoefening der geneeskunst, luidt: „Alleen de geneeskundige mag binnen de grenzen zijner bevoegdheid in het openbaar aankondigen, dat hij de geneeskunst uitoefent, of een titel voeren, die hem aan het publiek als geneeskundige aanwijst.”

Wie dus, zonder daartoe bevoegd te zijn, in het openbaar zich arts of doctor noemt, of op andere wijze de menschen in den waan brengt dat het hem vrij staat de geneeskunde uit te oefenen, kan op grond van dit artikel vervolgd worden. Maar een dergelijk geval komt betrekkelijk weinig voor. Meestal zullen, de ervaring leert het, zij, die zich als „wonderdokter”, (of als erger, wat wij niet willen noemen,) voordoen, zich wel wachten daaraan publiciteit te geven, het aan anderen, aan hunne „dankbare” patiënten overlatende, hun roem, waar 't noodig is, te verspreiden.

Die verspreiders zijn nu in 't algemeen niet de meest geschikte en vertrouwbare personen om de feiten te constateeren, strafbaar bij de wet, waar deze in art. 1 van de reeds genoemde geneeskun-

dige wet zegt: „Uitoefening der geneeskunst, waaronder de wet het verlenen van genees-, heel- of verloskundigen raad of bijstand als bedrijf verstaat, is alleen geoorloofd aan degenen, aan wie de bevoegdheid daartoe volgens de wet is toegekend.”

Het is echter een publiek geheim dat dit artikel door tal van personen wordt overtreden, en er bestaat, wij mogen wel zeggen de zekerheid, dat die overtreders een groot gevaar opleveren voor het algemeen welzijn, vooral voor dat der minder ontwikkelden. En nu vragen wij: „mag dit zoo blijven?”

Het antwoord op die vraag is niet twijfelachtig.

In 't algemeen belang moeten die overtredingen worden vervolgd en dit kan slechts met zekerheid geschieden, wanneer de overtreding wordt geconstateerd door een persoon, bevoegd tot het opmaken van een proces-verbaal, of door 2 personen in staat getuigenis af te leggen.

Nu valt het moeilijk, wij schreven het hierboven en men zal dit wel inzien, de noodige, juiste getuigenissen te krijgen van die personen, die zich vrijwillig en in hoop op genezing tot zoo'n „wonderdokter” of andere onbevoegden, wenden; er blijft dus niets anders over dan de zaak te laten zooals zij is — en dat mag niet — of de overtreding te doen waarnemen door personen, die, zich als patiënten voordoeende, die overtreding uitlokken, teneinde het bewijs der waarheid machtig te worden.

En is dit nu werkelijk zoo erg als wel eens beweerd wordt, vooral in de pleitredenen van sommige advocaten, die als raadsman den overtreders ter zijde staan?

Och, wanneer men in aanmerking neemt dat de bedoelde handelwijze — in 't algemeen — slechts wordt toegepast op die personen van wie men de moreele overtuiging heeft, dat zij, mits in 't geheim, niet bang zijn zich aan de overtreding schuldig te maken, dan gelooven wij niet dat er iemand — zelfs zedelijk — mee wordt benadeeld, en is het niet te vergelijken met het verkregen voordeel, het publiek maken en bestraffen van feiten, die van den schadelijksten invloed op de volksgezondheid zijn.

Nog geheel anders staat het met sommige overtredingen van de wet van 1 Juni 1865 (Stbl. no. 61) regelende de uitoefening der artseneerbereidkunst. Aankondiging van uitoefening der artseneerbereidkunst, zooals de wet die onder art. 1 verstaat en van den verkoop van geneesmiddelen beneden een zekere hoeveelheid — zie art. 30 — door onbevoegden, is niet verboden, en inderdaad lezen wij die aankondigingen dagelijks. Ieder niet-bevoegde die den ver-

koop van Zwitsersche Pillen per doosje, van Scott's Emulsie per fleschje enz., enz. in 't publiek aankondigt, maakt daarmee in de meeste gevallen publiek, dat hij de pharmaceutische wet overtreedt. . . . en toch kan hij daarop niet vervolgd worden, al is men 't ook algemeen eens dat zoo'n vervolging het algemeen belang zeer ten goede kan komen.

Elke overtreding moet op zichzelf, bij verkoop van ieder doosje, worden geconstateerd, omdat men hier te doen heeft met z.g. geheimmiddelen, waarvan de samenstelling niet altijd dezelfde is, en dus telkens wettelijk moet worden vastgesteld of bij het verkoop van het middel de wet inderdaad is geschonden. Personen, bevoegd proces-verbaal op te maken, of in staat getuigenis af te leggen, moeten derhalve in dit geval met den aankoop worden belast, zal het wettelijk bewijs kunnen worden geleverd dat er werkelijk stoffen worden verkocht, die niet verkocht mochten worden. En nu moeten die personen zich op min of meer slinksche wijze de middelen aanschaffen — dus het strafbaar feit provoceren — anders krijgen zij ze niet; de verkooper weigert eenvoudig de afgifte, of zegt dat hij 't middel niet heeft, zoodra hij merkt „dat er onweer aan de lucht is.”

En nu vragen wij weer: Is die provocatie zoo iets ergs? Vooral daar, waar zij tot resultaat leidt en derhalve het bewijs wordt geleverd dat de overtreding werkelijk wordt begaan?

Of is het beter, is het algemeen belang meer gebaat door het laten voortwoekeren van de bestaande toestanden?

Men versta ons echter wel: men dringe niet aan op het plegen van de overtreding.

Zoodra de persoon weigert te doen hetgeen men van hem verlangt, trachte men niet door overreding hem van zijn voornemen af te brengen. De vrije wil om de handeling te verrichten moet blijken, pressie in dit opzicht keuren ook wij af.

Hadden wij tot nu toe op 't oog de provocatie, voor zoover het betreft het uitlokken van feiten die tot strafvervolging aanleiding kunnen geven, wij willen thans, nu wij dit onderwerp behandelen, nog iets te berde brengen wat ons van zeer nabij raakt.

Enkele malen werd de beschuldiging van provocatie ons (of liever het Bestuur der Vereeniging) naar het hoofd geworpen . . . en, wat ons deel betreft, werpen wij die beschuldiging niet van ons af.

Integendeel, telkens wanneer wij weer een of ander kwakzalver met iets nieuws voor den dag

zien komen tegen deze of gene ziekte, laten wij door iemand van onzenwege schrijven, dat hij aan die of die ziekte lijdende is, ten einde op die wijze de noodige inlichtingen en middelen meester te worden. Ja, wij gaan zelfs nog verder. Aan personen, die zieken „per brief” genezen, schrijven wij de meest uitvoerige, somwijlen vrij onmogelijke ziektegeschiedenissen, met het doel om te zien wat zij daarop antwoorden.

Is dit nu af te keuren? Ons doel is het publiek — in zijn belang — in te lichten, en dit kunnen wij alleen dan doen, wanneer wij zelf geheel op de hoogte zijn van alle handelingen van de kwakzalvers.

En meent men nu werkelijk dat wij te weten zouden komen wat wij wenschen wanneer wij recht op ons doel afgingen en b.v. schreven: het bestuur der Vereeniging- of de redactie van het Maandblad tegen de kwakzalverij verzoekt uwe welwillende medewerking?

Zóó naïef zijn wij niet.

Berichten.

Publicatie van den Gezondheidsraad te Karlsruhe. In de laatste maanden zijn in verschillende dagbladen advertenties verschenen, waarin een zekere BERTHOLD W. CONTI te Berlijn, wiens werkelijke naam KOHN is, zijn natuur-geneesmethode en zijne looi-praeparaten aanprijst als middel tegen geslachtsziekten, zenuwen-, nier- en maagziekten, reumatiek, jicht, rug-gemerg-, borst-, long-, keel- en vrouwenziekten en verkoudheid, zelfs in verouderde en als ongeneesbaar opgegeven gevallen. Op een schriftelijk consult met CONTI en mededeeling van een ziektegeschiedenis, die zoo onbepaald was omschreven, dat daaruit zelfs bij benadering niet tot het lijdende bepaalde ziekte kon worden besloten, heeft CONTI verzonden een middel tegen maagziekte: kruiden, een bittere likeur en looi-praeparaten om te baden en bij het gebruik daarvan — onder inachtneming van zekere voorschriften omtrent levenswijze en dieet — een zekere genezing in 't vooruitzicht gesteld.

Volgens het ingesteld onderzoek bestaan de kruiden — *Malzkräuterthee* genaamd — uit zijn gesneden deelen van bloemen, bladen, basten, stengels, wortels en vruchten van kamillen, lindebloesem, venkel, mais, althae-, gentiaan-, kalmus- en zoethoutwortel. Een soortgelijk mengsel kost in de apotheken ongeveer 90 ct., terwijl CONTI zich f 2.70 laat betalen.

De likeur, door CONTI *maagversterker* genoemd, is verkregen door uittrekking van verschillende bitter smakende plantendeelen met alcohol en is met suikerstroop zoet gemaakt. Zij wordt geleverd voor f 2.10, een prijs ver boven de waarde. De looi-praeparaten voor het bad bestaan uit klein gesneden eikenbast en jeneverbessen, die met terpentijnolie gedrenkt zijn. Voor 15 zakjes, ieder 145 gram bevattende, en een waarde bezittende van ongeveer f 1.50, laat CONTI zich f 9.60 betalen.

Wij vestigen er opnieuw de aandacht op, dat het meestal onmogelijk is, zonder persoonlijke omgang met den zieke en zonder hem onderzocht te hebben, de ziekte juist te beoordeelen. Een enkel schriftelijk verkeer met den patiënt moet derhalve tot groote misvattingen leiden, temeer, wijl vele zieken een volkomen onduidelijk inzicht in hun toestand hebben. Wij moeten derhalve de handelwijze van CONTI, die zich slechts per brief met zijn zieken onderhoudt, als zeer lichtvaardig kenmerken. Daar bovendien de prijs zijner middelen ver buiten verhouding staat tot de waarde, zoo waarschuwen wij tegen het inroepen van de hulp van CONTI en tegen het aankopen van zijne middelen.

Karlsruhe, 5 Januari 1899.

Aan de mededeelingen van den geneeskundigen Inspecteur in Zuid-Holland over het jaar 1897, waarvan wij door middel van het *Pharmaceutisch Weekblad* kennis kregen, ontleenen wij het volgende, waaruit blijkt dat, als men maar wil, niettegenstaande onze gebrekkige wetgeving, er wel iets aan te doen is om overtredingen van de geneeskundige wetten te doen straffen:

„Een koopman in galanterieën te Ooltgensplaat had onder de inwoners van zijne woonplaats een grooten naam als „medicus”, zoodat hij zich dan ook in eene goed renderende praktijk mocht verheugen. Zoo had hij enkele personen bezocht, anderen te zijnen huize ontvangen en aan allen die zijne hulp hadden ingeroepen fleschjes met medicijnen tot in- en uitwendig gebruik verschaft, aan diengen die hij een drankje te slikken gaf, bovendien een lepel.

De politie maakte proces-verbaal op.

Voor het kantongerecht te Sommelsdijk gedagvaard,

erkende beklaagde al hetgeen hem ten laste was gelegd; hij beweerde evenwel, dat hij, wijl hij koopman in galanterieën was, alleen de lepels verkocht en de medicijnen gratis verstrekte.

Deze verdediging mocht hem niet baten, eene veroordeeling tot f 50, subs. 20 dagen hechtenis, volgde.

Deze zelfde onbevoegde kon zijne neiging om de lijdende menschheid behulpzaam te zijn in het genezen van hare kwalen blijkbaar niet onderdrukken, althans ongeveer eene maand na zijne veroordeeling gaf hij aan eene aan doofheid lijdende vrouw en aan een man, die klaagde over stijve handen en beenen, medicijnen tot inwendig en tot uitwendig gebruik ter genezing hunner ongemakken.

Hoewel de Ambt. v. h. O. M. tegen dezen recidivist eene hechtenis van 21 dagen vorderde, veroordeelde de kantonrechter hem slechts tot eene boete, thans evenwel van f 150, subs. 30 dagen.

Een derde proces-verbaal tegen denzelfden koopman opgemaakt had geen gevolg, wijl het, zooals de Ambt. v. h. O. M. mededeelde, feiten gold langen tijd vóór zijne tweede veroordeeling gepleegd.

„Een z. g. n. drogist, handelaar in drogerijen, verwaren enz., wonende te Middelharnis, was voor den kantonrechter te Sommelsdijk gedagvaard, omdat hij onbevoegd en buiten noodzaak geneeskundigen raad en bijstand als bedrijf had verleend.

Bekl. beweerde geen geneeskunst te hebben uitgeoefend, want wel kwam hij nu en dan bij menschen aan huis zoo hij ontboden werd, en hoorde dan aan wat deze hem over hunne ziekte mededeelden, doch onderzoeken deed hij hen nimmer, wijl evenwel het tegendeel duidelijk bleek uit de verklaringen der getuigen, werd hij veroordeeld tot eene boete van f 100, subs. 20 dagen.

„Een „drogist” van dezelfde soort als bovengenoemde, wonende te Vlaardingen, trad op met eene onbeschaamdheid die de perken te buiten ging. Hij vertelde, dat hij, hoewel hij nooit examen had gedaan, toch zoo knap was, dat de Koningin hem speciale vergunning had verleend om te praktiseren; hij leverde geneesmiddelen in allerlei vorm en ging door voor eene groote specialiteit in de uroscopie. Door zijne ongeoorloofde praktijken kwam hij natuurlijk in aanraking met den strafrechter. Aan een patiënt, die hem enkele malen in zijn winkel bezocht, had hij na onderzoek van diens urine medegedeeld, dat zijne lever rond was opgezet en hem ter genezing daarvan verschillende medicijnen voorgeschreven en verstrekt; aan een ander, die voorgaf te lijden aan maagpijnen, had hij, natuurlijk na diens urine onderzocht te hebben, verscheidene vragen gedaan diens kwaal betreffende, hem o. a. een zeker dieet voorgeschreven, hem medegedeeld dat hij kanker had en hem een drankje geleverd, dat genezing zou aanbrengen.

Beklaagde werd veroordeeld door den kantonrechter te Schiedam wegens onbevoegde uitoefening der geneeskunst, tot eene boete van f 240, subs. 60 dagen.

„Een apothekersbediende, tevens eigenaar van een winkel in verwaren en drogerijen, woonachtig te Rotterdam, toonde volkomen minachting te hebben voor de bepalingen der artseneijbereidkundige wet; althans blijkens herhaalde aankondigingen in de nieuwsbladen werden door hem geneesmiddelen bereid en afgeleverd; uit de bijvoegingen in zijne advertentiën dat het publiek bij hem goedkoop terecht kon dan bij apothekers, en uit de opsomming van enkele stoffen met vermelding der prijzen bleek voldoende, dat de aflevering en de bereiding plaats hadden tot „geneeskundig doel”; weliswaar verklaarde hij in zijne annonces, dat niet werd verkocht in strijd met de bepaling van art. 30 der wet van 1 Juni 1865, Stbl. 61, doch al ware dit juist, zoo kwam het mij toch voor, dat de vraag of in eenig geval de artseneijbereidkundige wordt uitgeoefend niet beheerscht wordt door de *hoeveelheid* der afgeleverde stof, doch door het samenvallen van *bereiden* en *afleveren* en door het doel waarmee de aflevering geschiedt.

Wijl de aankondiging van „onbevoegde uitoefening der artseneijbereidkundige” niet gelijk die betreffende de *onbevoegde uitoefening der geneeskunst* in de wet strafbaar is gesteld, behoorden, wilde men den apothekersbediende zijne straf niet laten ontgaan, om de onbevoegde uitoefening der artseneijbereidkundige te bewijzen, feiten vast te staan waaruit van die uitoefening wettig en overtuigend bleek. Het scheen mij toe, dat het bewijs het doelmatigst zou te leveren zijn zoo een persoon, tot verbaliseren bevoegd, in bedoelde zaak recepten ter gereedmaking aanbood of dat zulks geschiedde door 2 personen, in staat getuigenis af te leggen.

De eerste wijze van constateeren kwam mij met het oog op den ingewikkelden aard der overtreding het meest gewenscht voor; evenwel naar mij uit expresselijk daaruit ingewonnen informatiën bleek, zou de Justitie geneigd zijn eene zoodanige aanbieding als eene onge-

oorloofde provocatie te beschouwen. Toch scheen het mij, dat het prestige der wet niet zou worden verhoogd, zoo de ambtenaren, met hare handhaving belast, die overtreding rustig zonder protest deden plaats hebben; ik richtte daarom tot den Minister van Binnelandsche Zaken een schrijven, waarin ik de zaak uiteenzette, en waarin ik verzocht door zijne tusschenkomst te mogen worden ingelicht over de aan het departement van Justitie heerschende opvatting betreffende het al of niet geoorloofde der provocatie bovenbedoeld.

De Minister deelde mij als antwoord op mijn schrijven mede, dat de Minister van Justitie geen bezwaar had dat voor het constateeren der omschreven overtreding politiebeambten werden bezeugd, mits, bij weigerend of weifelend antwoord van den verdachte, niet verder op afgifte zou worden aangedrongen, zooals is aangegeven in de circulaire van den Minister van Justitie van 21 September 1889, gericht tegen het uitlokken van overtredingen der drankwet.

Door een viertal agenten van politie in burgerkleding werden recepten aan den onbevoegde ter bereiding en aflevering aangeboden, waarop deze hun de gevraagde geneesmiddelen hetzij terstond, zoodat de bereiding in hunne tegenwoordigheid geschiedde, hetzij later tegen betaling overhandigde.

Het gevolg was, dat de onbevoegde voor het Kantongerecht Rotterdam II werd gedagvaard ter zake, dat hij in zijn winkel van drogerijen enz. eenige malen onbevoegd en buiten noodzaak de artseneijbereidkundige en alzoo het beroep van apotheker had uitgeoefend, een beroep tot uitoefening waarvan de wet eene toelating vordert.

De beklaagde erkende, dat hij zonder toezicht van een apotheker geneesmiddelen gereed maakte en afleverde, en dat hij zulks deed omdat zijne geneesmiddelen soms $\frac{2}{5}$ kosten van hetgeen daarvoor in eene apotheek gerekend wordt, meenende hiermede te handelen in het belang van vele behoeftigen, die niet bij machte waren veel geld voor geneesmiddelen uit te geven.

Hij beweerde verder niet in te zien waarom hij, die jaren lang in eene groote apotheek te Rotterdam dezelfde werkzaamheden als bediende, doch volgens zijn zeggen geheel zelfstandig had verricht, dit thans niet meer zou mogen doen.

De verdediger, het bewijs op verschillende punten bestrijdende, gispte verder nog in zeer sterke bewoordingen de boven geschetste provocatie.

De beklaagde werd veroordeeld tot 4 boeten, elk van f 5, subs. 2 dagen voor iedere boete.

Uit de omstandigheid dat hij niettemin aanhoudend en openlijk bleef voortgaan met het begaan derzelfde overtreding, bleek voldoende dat dit vonnis nog niet het gewenschte succes had.

Op geregelde herhaling der vervolging en daartoe op telkens vernieuwde constateering van de bedoelde feiten, werd door mij meer dan eens aangedrongen.

Ik moest echter vernemen dat het voor de gewone politie niet mogelijk is om naast den velen arbeid, waarmee zij is belast, ook nog een aanhoudend toezicht op deze categorie van feiten uit te oefenen. Het zal geen betoog behoeven dat het Geneeskundig Staats-toezicht, dat over voor deze werkzaamheden geschikt personeel in het geheel niet te beschikken heeft, de taak der politie in deze niet kan overnemen.”

Alweer het boertje van Staphorst.

Wij lezen in de *N. R. Ct.*: „Uit Staphorst schrijft men aan de Ass. Ct.: Het Staphorster boertje „dokter Stegeman”, „professor Stegeman” enz. ook genoemd, is verhuisd. Hij heeft, zeer ten gerieve van de talrijke Dondervag-bezoekers, een nieuwe woning betrokken, meer nabij het station. Het vervoer per rijtuig is nu niet meer noodig, de wedloopen kunnen weer beginnen. Zoodra de portieren geopend zijn, spoeden zieken en niet-zieken (want ook anderen kunnen voor een zieke komen) zich, om maar 't eerst bij Stegeman te zijn, want 't is bij hem „wie het eerst komt, wordt eerst geholpen”. Soms komen de bezoekers dan ook al 's Woensdagsavonds, en logeeren dan 's nachts in Staphorst.”

En wat doet de Justitie?

Onbevoegde uitoefening der verloskunde. De justitie te Maastricht is naar Noorbeek geweest, ten einde tegenwoordig te zijn bij de schouwing van het lijk eener vrouw, die door een daartoe onbevoegd persoon was verlost en ten gevolge van onoordeelkundige behandeling zou zijn overleden. Tegen de onbevoegde vroedvrouw wordt een vervolging ingesteld wegens het door schuld veroorzaken van den dood.

N. R. Ct.

Onbevoegde verkoop van geneesmiddelen. Dezer dagen werd te Schiedam aangehouden een Rotterdammer, die aldaar sedert eenigen tijd drankjes

voor allerlei kwalen aan vrouwen uit den werkenden stand verstrekte, die hij zich duur liet betalen.

Proces-verbaal is tegen hem opgemaakt. (Vaderl.)

„Pastor” Felke. *Het Vaderland* deelt omtrent dezen „Pastor”, van wien wij in ons vorig no. melding maakten, het volgende mede:

„De Regeering te Dusseldorp heeft aan het consistorie verzocht den president Felke te verbieden zich verder bezig te houden met de z.g. klei-geneesmethode, waarvoor deze een Kurhaus wilde bouwen. Een brochure daarover zal in beslag genomen worden.”

Een oude bekende? Het Belgische blad *Le Patriote*, ons welwillend toegezonden, meldt het volgende:

De apotheker U. . . , van St. Walburge te Luik heeft zich reeds sedert eenigen tijd uit de zaken teruggetrokken, maar gaat voort met het exploiteeren van een middel, volgens de etiketten, ter genezing van vallende ziekte. Het middel is niet onfeilbaar, zooals uit het volgende blijkt: Een schilder, lijdende aan epilepsie, durfde, bevreesd voor het krijgen van een toeval, zich niet op den ladder wagen; hij begaf zich tot U. . . die hem het middel afleverde en hem, na een vrij lange kuur, gezegd zou hebben, dat hij zijn ambacht weer kon uitoefenen. Eenige dagen later viel de schilder van een ladder en stierf aan de gevolgen.

U. . . werd vervolgd en dewijl hij, ofschoon apotheker, niet meer in 't bezit is van een apotheek en niet meer voldoet aan de wettelijk gestelde voorwaarden voor het bereiden van samengestelde geneesmiddelen, veroordeeld tot fr. 105.50 boete, subs. 15 dagen gevangenisstraf.

Zou het wel te gewaagd zijn wanneer wij de veronderstelling uitspreken, dat de bedoelde U. . . is *Uten*, de man, wiens middel wij in de „herhaalde waarschuwingen” van dit no. behandelen?

* Verbod van het adverteeren van geheimmiddelen. Ook in Wurtemberg is, bij openbaar schrijven van den Minister van Binnenlandsche Zaken, het vorige jaar (15 Augustus) herinnerd aan het verbod om geneesmiddelen in het openbaar aan te bevelen, en voor zoover noodig nogmaals uitdrukkelijk er op gewezen, dat het hier betreft alle geheimmiddelen aanbevolen ter voorkoming zoowel als ter genezing van ziekten en ongesteldheden van menschen en vee.

Het dooden van tuberkelbacillen door electriciteit. Het *Vaderland* bevat de onderstaande mededeeling:

„Naar aanleiding van het bericht dat TESLA, de man van de wisselstroomen, er in geslaagd zou wezen om door electriche stroomen van hooge spanning tuberkelbacillen te dooden en dus longtering te genezen, heeft men het oordeel gevraagd van prof. MORITZ BENEDIKT, een der autoriteiten op het gebied van pathologie en electro-therapie. Deze verklaarde: „Ik zelf werk met stroomen van Tesla sedert Paschen 1897 en deed de ondervinding op, dat de toepassing van die methode bij ziekten van het voedingsstelsel, in het bijzonder bij jicht, en ook in een reeds gevorderd stadium van jeuk veroorzakende huidaandoeningen bepaald schitterende uitkomsten gaf. Mijne proefnemingen op gevallen van de grauwe staar en bij verschillende zenuwziekten zijn nog niet afgelopen; maar ik koester er goede verwachtingen van. Bij vormen van suikerziekte zijn de uitkomsten reeds bevredigend. Tot dusver is het aan Tesla nog slechts gelukt tuberkelbacillen te dooden in zijn laboratorium; of hij het ook zal kunnen doen in het menschelijk lichaam moet de ondervinding uitwijzen. Ik voor mij heb geen reden het te betwijfelen. In elk geval kan men nu reeds zeggen dat voor de sterke electriche stroomen van Tesla voor de toepassing in de geneeskunde een groote toekomst schijnt te zijn weggelegd.”

Hierbij moeten wij het volgende opmerken. In den laatsten tijd heeft men betrekkelijk weinig meer van Tesla en zijn hooge spanningstroomen gehoord. De be teekenis daarvan voor de wetenschap en de electrotechniek in het bijzonder, schijnt door vindingen van lateren datum eenigszins te zijn verzwakt. Intusschen hebben de proefnemingen van Tesla onbetwistbaar dit uitgemakt, dat er electriche trillingen zijn waarvoor het menschelijk organisme ongevoelig is (gelijk trouwens voor zekere geluids- en voor zekere lichttrillingen). Onmogelijk zou het dus, theoretisch, niet zijn stroomen door het menschelijk lichaam te voeren, die de cellen onaangestast laten, doch vreemde organismen dooden.

Intusschen zal men nadere mededeelingen dienen af te wachten, alvorens zich op het stuk der genezing van longtering een nieuwe illusie te laten opdringen.”

Wij maken van dit stuk, dat eigenlijk in ons blad niet thuis behoort, melding om er onze lezers op te wijzen, dat bij de mannen der wetenschap nog geen geneesmiddel tegen tering bekend is. Wel wordt er

voortdurend naar gezocht, maar gevonden is 't nog niet. Desniettegenstaande gaan de kwakzalvers maar brutaalweg voort genezing van tering te beloven door het gebruik van hunne middelen. En nu zijn er nog menschen, die in zoo'n belofte vertrouwen stellen!

Ter waarschuwing.

* „Zeer gaarne verleen wij een plaatsje aan het onderstaande:

Aan de gevolgen van bloedvergiftiging overleed hier gepasseerden Maandag een jong werkman, nalatende eene weduwe en een zoontje van ongeveer 5 jaar.

In December van het vorige jaar werd 's nachts om 2 uur mijn hulp ingeroepen door een onbekende, voor een lijden aan een der inwendige organen, dat wel reeds een paar dagen bestond, doch de laatste uren zich ernstiger deed gelden; de klachten weken spoedig, maar het lijden, waarvan de diagnose duidelijk werd, nam in hevigheid toe; patiënt werd overgebracht naar het Diaconessenhuis, aldaar geopereerd door dr. Nolst-Trénité, waardoor het leven echter niet te redden viel. Waar de aard van het lijden geen twijfel toeliet, bleef de oorzaak ons onbekend, totdat de vrouw mij een dag vóór den dood het volgende vertelde:

„Eenige weken geleden kreeg mijn man een zwerenden duim, waarvoor hij, uit vrees voor het mes van den dokter, op raad van een buurvrouw hulp zocht bij eene vrouw die dergelijke aandoeningen behandelt met pleisters. Onder heftige pijnen brak na een paar dagen de duim open, waarbij veel vuil naar buiten kwam, terwijl de wond geregeerd door de leverancierster van de pleisters werd gereinigd. Spoedig werd men een roode band gewaar — men dacht dat de man met zijn arm op tafel had gelegen — loopende van den zwerenden duim langs de binnenzij van beneden- en bovenarm naar de okselholte en daar eindigende in een vuistgrote dikte. *) Ook dit verdween en de man kon zijne bezigheden voor een paar dagen hervatten met een pleister op zijn duim, totdat nieuwe bezwaren zich voordeden en hij 's nachts eindelijk de hulp van den dokter noodig bad.

BREDA.

Dr. G. S. MOEREL.”

Terwijl wij het bovenstaande ter verdere waarschuwing overnemen uit de *Nieuwe Bredasche Courant* van 20 Januari, veroorloven wij ons te vragen, of er te Breda geen hoofd der politie is, of een brigade der maréchaussee, of een officier van justitie, of eindelijk een ambtenaar van het geneeskundig staatstoezicht, die een vervolging heeft ingesteld tegen deze duidelijke overtreding der geneeskundige wetten? Waar, zooals in dit geval, de feiten en getuigen zoo duidelijk zijn aangewezen, zal het toch waarlijk geen moeite kosten de bewijzen te vinden van onbevoegde uitoefening der geneeskunst en levering van geneesmiddelen.

Ons dunkt één doode is toch genoeg om met alle wettige en geoorloofde middelen te trachten een einde te maken aan de praktijken van zulke pap- en pleistervrouwen, die maar steeds ongestoord voortgaan te kwakzalveren.

*) Dit was het begin van de bloedvergiftiging.

Scott's emulsie.

Kwakzalvers en kwakzalversmiddelen hebben een taai leven . . . „onkruid vergaat niet”. Somwijlen, na een tijdperk van bloei, geraken enkelen op den achtergrond, verliest men ze uit 't oog, om ze later weer plotseling met nieuwe levenskracht te voorschijn te zien treden. De reclame wordt opnieuw in den arm genomen, het lichtgeloovige publiek moet weer eens bewerkt worden. Maar dan moeten wij weer op onzen post staan om den naderenden vijand nogmaals het hoofd te bieden. Dit is des te meer noodig, omdat het ledental van onze Vereeniging en de lezers van het Maandblad aanhoudend varieren en 't dus best mogelijk is, dat er velen zijn die van onze vroegere bestrijding niets afweten. *)

*) Niet altijd kunnen wij ons tot korte „herhaalde waarschuwingen” beperken; de zaak eischt somwijlen een meer uitvoerige bespreking, zoodat wij genoodzaakt zijn onze meestal beperkte ruimte te gebruiken voor onderwerpen

't Is ongeveer acht jaren geleden dat *Scott's emulsie met veel ophef in ons land als iets heel bijzonders werd aangekondigd; gedurende eenige jaren werd de groote trom voor dit middel geslagen, langzamerhand verminderde de reclame, totdat zij in de laatste dagen opnieuw en met kracht te voorschijn is getreden. In aandoenlijke verhalen, (op de wijze van de laffe aanbevelingen voor de Pink-pillen), geïllustreerd met een prentje, wordt het publiek door de hulp van allerhande bladen opmerkzaam gemaakt op de wonderen van *Scott's emulsie*. Meestal eindigen die verhaaltjes op de volgende wijze:*

„Wij willen hier slechts bijvoegen dat er doizende soortgelijke gevallen zouden kunnen worden gevonden, waarin „*Scott's Emulsion*” het middel is geweest om den verloren schat der gezondheid te herwinnen. Dit beroemde geneesmiddel wordt door kinderen een lekkernij geacht, het is zoo smakelijk en tevens zoo gemakkelijk te verteren. „*Scott's Emulsion*” bevat levertraan, hypophosphorizouten en glycerine op de volkomenste wijze toe bereid en is het meest gezochte en best bekende geneesmiddel tegen allerlei soort van kwijnende ziekten, hetzij van zuigelingen, kinderen of volwassenen.”

De waarde of liever onwaarde van deze en dergelijke verklaringen, nog veel uitgebreider voorkomende in brochures dienende tot aanprijzing van de emulsie, hebben wij o. a. in de Maandbladen van Juni en Juli 1891 en in dat van November 1892 uitvoerig uiteengezet; wij moeten volstaan met daaruit het volgende aan te halen:

„*Scott's emulsie*, zoo wordt beweerd, „is te beschouwen als de beste bereiding van Levertraan.”

Leugen; de samenstelling van de emulsie, een mengsel van levertraan, hypophosphieten en glycerine, zooals zij op de étiquette is aangegeven, is niets nieuws, maar zou toch misschien aan een goed præparaat het aanzijn kunnen geven, ware het niet dat de werkelijke samenstelling, zooals het scheikundig onderzoek heeft geleerd, zoo aanmerkelijk van de opgegevene verschilt. Men vergelijkte zelf:

Opgegeven samenstelling:

50.0 pCt. zuivere levertraan.
1.5 „ hypophosphieten.
48.5 „ chemisch zuivere glycerine, gom en essence.

Gevonden samenstelling, door Prof. WEFERS BETTINK, Mejuff. G. JONGBLOED en den heer C. GULDENSTEDEN EGELING, apothekers:

32.41 pCt. olie, (waarvan slechts 25—30 pCt. levertraan).
0.48 „ tragacanth.
1.76 „ kleverige stof (gom).
1.00 „ hypophosphieten.
17.56 „ glycerine, gearomatiseerd met kaneelolie.
De rest bestaat uit water.

Neemt men in aanmerking dat juist op die 50 pCt. levertraan door de fabrikanten van *Scott's emulsie* zoo uitdrukkelijk de aandacht wordt gevestigd en dat die groote hoeveelheid aangenaam smakende levertraan juist de hoofdfactor van het bewonderenswaardig geneesmiddel moet zijn, dan kunnen wij, afgaande op de analyse, gerust verklaren: *Scott's emulsie is te beschouwen als een van de slechtste bereidingen van levertraan.*

Men begrijpe ons wel; wij trekken niet te velde tegen de ingrediënten van *Scott's emulsie*, (levertraan en hypophosphieten zijn geneesmiddelen, die door de geneesheeren dikwijls met goed succes worden voorgeschreven), maar tegen de wijze waarop dit mengsel als iets bijzonders wordt aangeprezen en wegens de leugens die de aanprijzing vergezellen.

Wil een geneesheer een emulsie van levertraan, vermengd met hypophosphieten, aan een zieke voorschrijven, dan behoeft hij waarlijk niet bij de buitenlandsche kwakzalvers terecht te komen. Elk Nederlandsch apotheker zal, op zijn voorschrift, een dergelijke emulsie gaarne bereiden, zelfs met 50 pCt. levertraan en meer, en hij en de zieke kunnen dan

die reeds vroeger behandeld zijn. Dat wij daartoe niet dikwijls kunnen overgaan, zal ieder beseffen, die weet dat er onophoudelijk nieuwe kwakzalvers optreden, met wie wij een woordje te spreken hebben. Slechts dan, wanneer de bespreking van nieuw uitgekomen middelen niet urgent schijnt — zooals b.v. deze maand het geval is — kunnen wij ons de weelde veroorloven nog eens iets uit vorige jaargangen over te nemen.

zeker zijn, dat zij een praeparaat verkrijgen, dat, uit deugdelijke grondstoffen bereid, juist de samenstelling bezit, die de geneesheer verlangt, en de patiënt zal er nog goedkoop bij varen.

Wij hebben nog een ander bezwaar tegen Scott's emulsie. Het is niet alleen een slechte bereiding van levertraan — maar het is tevens een kwakzalversmiddel in den volsten zin des woords.

Scott's emulsie wordt aanbevolen als een allesgenezer; longtering, bloedarmoede, verzwakking, verkoudheid, klierziekte, griep, bezetting op de borst en nog meerdere kwalen, zij moeten allen, zoo wordt er gezegd — en door fraaie attesten bewezen — voor Scott's emulsie wijken.

Maar nu vragen wij, voor de zooveelste maal, is het mogelijk dat één middel bij zooveel geheel verschillende kwalen als uitstekend geneesmiddel dienst kan doen?

Moet niet ieder denkend mensch het leugenachtige van een dergelijke bewering in 't oog vallen en hem terecht met wantrouwen tegen dusdanige onfeilbare middelen vervullen?

Scott's emulsie wordt vooral aanbevolen bij kinderziekten. Wie zijn kinderen tegen ernstig gevaar wenscht te behoeden, sla onze waarschuwing tegen dit middel niet in den wind.

Ingezonden.

DEN HAAG, 18, 1, 99.

WelEdel geb. Heer,

Gepasseerde week trof mij eene eigenaardige uitspraak der Middelburgsche Rechtbank, waar een blikslager uit Goes werd veroordeeld tot 10 dagen hechtenis, of f 10 boete, wegens het te koop aanbieden van lichtbakken, waarmede hij, die ze koopt, schadelijk ongedierte zou kunnen machtig worden. Maar hoe heb ik het nu? Hij die met lichtbakken jaagt om menschen te bedriegen, ja soms te vermoorden, wordt niet vervolgd en hij die een lichtbak te koop aanbiedt, waarmede een strooper een haas of een konijn zoude kunnen verschalken, wordt gestraft!

Of zijn de verfoeilijke leugens die in elke kwakzalversadvertentie voorkomen geen lichtbakken, met een veel schadelijker doel dan de lichtbak uit Goes? Zijn de gefingeerde titels die er eenige tandmeesters en likdoornsniijders op nabouden — als doctor, professor enz. — geen gevaarlijker lichtbakken? De niets beteekenende Belgische brevetten, die men overal voor ± 100 franc kan koopen, en waarmede kunstgebittenmakers, ekster-oogensniijders zich koninklijk-gebreveerd noemen, zijn dat geen lichtbakken? De monsterachtige advertentiën met allerlei dwaze prentjes, voorstellingen, handteekeningen, aanbevelingen enz. voor één middel tegen alle kwalen, zijn dat alle geen lichtbakken, erger dan die lichtbak uit Goes en oneindig gevaarlijker? Daar geldt het een haas, hier den mensch. Of is dat niets? Zoo ja, wanneer zullen dan zij, die de macht daartoe hebben, een wet maken, waarbij een ieder die met een lichtbak jaagt, hetzij om hazen of om menschen te dooden of te benadeelen, zijn welverdiende straf niet zal kunnen ontgaan?

U dank zeggende voor de verleende plaatsruimte, heb ik de eer te zijn,

abonné R.

ROTTERDAM, 18, 1, 99.

Geachte Heer,

Misschien kunt U vroeger of later gebruik maken van het volgende:

Eene mijner patiënten lijdt aan eene ernstige ziekte, en ten gevolge daarvan aan langdurige waterzucht. Ten einde raad verzocht zij mij over te mogen gaan tot het gebruik van een geheim middel, dat twee harer kennissen genezen had, en binnen drie dagen radicale genezing moest brengen. Ofschoon haar waarschuwende, heb ik dit niet tegengehouden.

Zij kreeg dan een zakje simplicia, door bemiddeling van den heer van Heel, horlogemaker, Haagsche veer 35, alhier. Deze zou het ergens uit de buurt van Breda krijgen, maar wilde dat adres niet mededeelen.

Het zakje zal misschien gr. 150 gewogen hebben. Het bevatte eene geringe hoeveelheid eener niet nader geanalyseerde meelachtige stof, verder in hoofdzaak Cortex med. Sambuci, vermengd met stukjes Rad. Bryoniae en Semin. Genistae. Voor dit mengsel moet ze betalen f 2.60. Het moest verder 2 × 24 uur trekken op 1 L. brandewijn, zoodat ze meen ik f 3.50 kwijt was.

Onnoodig U mede te deelen dat het absoluut on-

werkzaam was, alsook dat het middel misschien geen 25 cent waard is.

Is de Breda'sche leverancier U misschien reeds bekend? Hoogachtend,

J. G. H. v. ROSMALEN,
Arts.

Wij betuigen onzen dank voor de verstrekte mededeeling.

De naam van den leverancier uit Breda is ons niet bekend; is er een van onze lezers, die ons hieromtrent nader kan en wil inlichten? REDACTIE.

CORRESPONDENTIE.

Met dit blad worden de postwisselformulieren voor de contributie, aan de leden gezonden. Het Bestuur verzoekt hun beleefd maar dringend, deze formulieren ingevuld aan den Secretaris-Penningmeester terug te zenden, omdat deze wijze van betaling der contributie veel moeite en kosten bespaart. Tevens beveelt het de belangen van de kas der Vereeniging, met het oog op het niet vermeerderend getal leden, ten eerste aan; vele extra-bijdragen zullen hoogst welkom zijn, omdat de Vereeniging, wil zij met succes optreden, over eenigszins ruime middelen moet kunnen beschikken.

Zij, die de contributie reeds per postwissel hebben overgemaakt, worden verzocht het formulier als niet gezonden te beschouwen.

Als nieuwe leden zijn toegetreden de heeren:

Dr. A. J. van Walsen, arts te Rhijnsburg.
B. Sybrandy, arts te Warga.

Dr. A. v. d. Fl. te L. Wij hebben uw schrijven gelezen met allen ernst dien het verdient en daarna nogmaals nagegaan wat wij over de z.g. geneesmethode van Kuhne hebben geschreven, doch vinden geen aanleiding nu opnieuw op de zaak terug te komen. Wij hebben haar destijds grondig en met kalme onderzoek en zijn, na lezing van het boek, tot de overtuiging gekomen dat wij hier te doen hadden met een kwakzalverij van de ergste soort. En in die overtuiging staan wij niet alleen, getuige o.a. het schrijven van Dr. F. VAN EDEN te Bussum, (waarvan een uittreksel is gegeven in het Maandblad van April 1897), een geneesheer, voldoende bekend om het meer speciaal standpunt dat hij in de geneeskundige wereld inneemt en die van zich zelf verklaart dat hij de officieele geneeskunde herhaaldelijk heeft verweten „niet ruim, onbevooroordeeld en bescheiden genoeg te zijn opgetreden tegenover de leeken, die dikwijls met hun gewoon gezond verstand principes vasthiielden en genezende invloeden aanwenden, welke door de academische wetenschap tot eigen schade worden verwaarloosd of geloochend". Welnu die geneesheer, van wien men zeker de noodige onpartijdigheid kan verwachten, heeft in zijn bovengenoemd schrijven verklaard: „dat het tijd wordt dringend te waarschuwen tegen een zoo dóór en dóór gevaarlijk en onbetrouwbaar boek als dat van Kuhne."

Dat Kuhne geen geneesmiddel aanprijst geven wij u toe, maar wel tracht hij bad-apparaten, zitbadkuipen, wollen dekens, lijfgordels enz. tegen zeer hoogen prijs aan den man te brengen, alsof zijne toestellen wat bijzonders zijn. Van uwe verklaring van hartelijke sympathie met de bedoeling van onze Vereeniging en ons Maandblad nemen wij dankbaar acte.

Dr. G. P. te 's H. Het u gezonden Maandblad zal u de gewenschte inlichtingen omtrent het middel van Uten hebben verschaffd; zie ook de „Herhaalde waarschuwingen" in dit no.

K. S. te R. Wij danken u voor het gezondene. Op het merkwaardige boekje getiteld: „Eere, wat eere toekomst" komen wij in het volgende no. terug. De brochure van Dr. van Dieren behandelt geen onderwerp geschikt voor ons blad.

Dr. G. C. v. B. B. te B. Dank voor de gezonden Enkhuizer Courant; men zou waarlijk gaan gelooven dat die echte Haarlemmerolie nog wat bijzonders was.

L. K. v. d. H. J. Jz. te M. Door ongesteldheid van onzen Secretaris konden wij uw voorstel nog niet in bespreking brengen.

Dr. J. H. A. N. te A. Van uw schrijven is nota genomen.

Dr. O. J. R. te A. Met genoegen lazen wij uw artikel in het Nieuwsblad voor Almelo.

B. S. te W. Aan uw verzoek hebben wij voldaan.

J. T. E. te L. Het gezondene in dank ontvangen.

Redactie „Handelsbelangen." Voor ons blad niet geschikt. Postmerk Lonkeren. Le Patriote ontvangen; wij danken u.

H. W. J. G. te 's H. Gij hebt gelijk; reeds de wijze van reclame-maken doet vermoeden dat Scott's emulsie een kwakzalversmiddel is. En dat uw vermoeden juist is zal u uit dit no. blijken.

J. A. S. te V. De samenstelling van den Fistelpot van Ursem is o.a. te vinden in het Maandblad van Maart 1897.

Dr. I. F. S. te L. Reeds meermalen hebben wij er op gewezen dat vele tandmeesters zich ten onrechte „tandarts" noemen. Het door u bedoelde berichtje was door ons woordelijk uit de N. Rott. Ct. overgenomen en wij hebben er niet aan gedacht de fout te verbeteren.

N. N. te 's H. Over Dr. Lucière's oogwater zullen wij, na onderzoek, ons bevinden mededeelen.

L. E. te R. Op uw vraag naar de samenstelling van de Breukzalf van Beck kunnen wij u geen ander antwoord geven dan dat wat voorkomt in het u gezonden Maandblad. De juiste samenstelling van dergelijke middelen is moeilijk na te gaan; 't was ons alleen maar te doen om te weten of er soms ook bijzondere geneeskrachtige stoffen in voorkwamen, wat bleek niet het geval te zijn. Het doet er overigens weinig toe waaruit de zalf bestaat; waar het toch vast

staat dat geen enkele zalf de eigenschap bezit een breuk te genezen, zou ieder die zich, wanneer het juiste voorschrift bekend was, zoo'n zalf zou aanschaffen, toch geld verknoeien.

Trouwens het begint gevaarlijk te worden de samenstelling van kwakzalverijen in ons blad op te nemen. Het feit, in ons vorig no. vermeld, dat een zekere, u misschien niet onbekende, firma SPETTER & Co. te Rotterdam op brutale wijze gebruik heeft gemaakt van de opgaven in ons blad in zake Pink-pillen, doet ons huiverig worden aan iedereen mee te deelen, waaruit de verschillende kwakzalversmiddelen bestaan.

Op het slot van uw schrijven blijven wij het antwoord schuldig; vooral van iemand, die schrijft, dat hij de door ons voorgestane zaak wenscht te steunen, hadden wij een anderen toon verwacht.

C. L. W. v. IJ. te W. en F. W. H. te 's H. Op uwe vragen omtrent Tropon zitten we waarlijk om 't antwoord verlegen, of liever, wij zijn niet in staat een voldoende antwoord te geven. Wij hebben, niettegenstaande de vele reclame die voor dit z.g. voedingsmiddel wordt gemaakt, geen gegevens, die ons er toe leiden het middel als kwakzalverij te bestempelen. Wel is het een geheimmiddel; want al wordt ook in een van de brochures, door den fabrikant aan de geneesheeren toegezonden, vermeld dat „voor de bereiding van Tropon zich de meest verschillende grondstoffen uit het dieren- en plantenrijk eigenen", o.a. hetgeen overblijft bij de bereiding van vleeschextract, en al wordt in die brochure ook meegedeeld dat bij die bereiding verdunde sodaloog en zuren worden gebruikt, meer komen wij er niet van te weten.

Wij weten van Tropon dus niets anders dan wat de fabrikant er ons van wil laten lezen in de brochures die hij verzendt. En al hebben wij geen reden om de ons onbekende schrijvers van die brochures, allen personen met den titel van Doctor, sommigen ook nog met dien van Assistent bij deze of geene kliniek, te wantrouwen, willen wij toch niet verbelen, dat van volkomen vertrouwen geen sprake kan zijn, waar wij helaas! meermalen waarnemen dat de tegenwoordig in zoo ruime mate nieuw uitgevonden z.g. genees- en voedingsmiddelen, op zoo lichtvaardige wijze, zonder voldoende onderzoek, door, vooral buitenlandsche, doctoren van gunstige getuigschriften worden voorzien.

S. v. d. V. D. te H. Kina de Vrij en Blaudsche staalpillen worden dikwijls door de geneeskundigen aanbevolen en veel gebruikt. Onze inlichtingen geven wij gratis.

— Een belangrijk artikel van den heer Oosterbaan over Glanduleen moet — tot ons leedwezen — tot een volgend no. worden uitgesteld.

Nogmaals zien wij ons genoodzaakt in herinnering te brengen, dat wij slechts bij hooge noodzakelijkheid en in spoedeisende gevallen, op de tot ons gerichte vragen, op andere wijze dan in de „Correspondentie" van ons Maandblad antwoorden en dat het, door ons niet gewenschte, insluiten van een postzegel „voor antwoord" ons niet van dezen regel doet afwijken.

HERHAALDE WAARSCHUWING.

Anti-épileptique van Uten. Dit middel wordt als geheimmiddel in den handel gebracht door zekeren J. UTEN, apotheker te Luik. Door dezen, die echter geen geneesheer is, is een boekje uitgegeven: „Over de Val-lende Ziekte en alle andere zenuwaandoeningen. Hare „behandeling en radicale genezing door het anti-épileptisch middel van Uten." Dit boekje dient uitsluitend als reclame-middel, het geeft een beschrijving der voornaamste zenuwziekten en de gebruiksaanwijzing van het geheimmiddel van UTEN, waardoor, onder inachtname van een bepaalde levenswijze, volkomen herstel kan verkregen worden, zooals de schrijver beweert.

Alle gewoonlijk gebruikte geneesmiddelen bij zenuwziekten worden afgekeurd, waaronder ook het bekende broomkalium, waarvan het gebruik, zooals de schrijver uitdrukkelijk te, kennen geeft, hoogenaamd geen baat oplevert.

Nu tenminste mag ieder in het middel van dezen geleerde iets anders, zij 't ook niet veel bijzonders, verwachten; toch is dit niet het geval.

Het onderzoek van den heer L. VAN ITALLIE heeft duidelijk aan 't licht gesteld, dat het middel van Uten bestaat uit een oplossing van ditzelfde broomkalium, door een groen kleurtje en een geur van amandelen voor den leek onkenbaar gemaakt, dus in hoofdzaak gelijk is aan andere dergelijke mengels, die men heeft getracht aan den man te brengen.

Het middel van UTEN moet tegenwoordig worden besteld bij V. Bocca, apotheker te Luik. Voor vijf gulden — bebalve port en inkomende rechten — krijgt men 2 flacons en daar de patiënt, volgens de brochure, den drank 2 jaren lang moet gebruiken, kan men op die wijze een belangrijke som kwijt raken.

Wij vestigen nogmaals de aandacht van onze leden en lezers op het Register op de tien eerste jaargangen van ons Maandblad, bewerkt door den heer J. M. VAN ELK te Dordrecht.

Het register is, op franco aanvraag bij den Secretaris-penningmeester, verkrijgbaar:

voor de leden tegen toezending van 50 ct.;
voor abonnées en
niet leden „ „ „ 75 ct.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is, elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.—. Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het verenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenschte te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaars en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. A. C. van Blommestein, te Rotterdam, Voorzitter.

Dr. G. P. Kortenhorst, te Weesp.

Dr. H. Burger, te Amsterdam.

I. M. van Elk, te Dordrecht.

G. B. Schmidt, (Binnengasthuis) te Amsterdam,
Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 749.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

I N H O U D.

Kennisgeving van het bestuur der Vereeniging.

Hoofdartikel: Elixer van St. Vincent de Paul.

Berichten: Het Staphorster boertje. — Jongejan, de wonderdokter uit Oud-Beerland. — Kwakzalvers te Dordrecht. — Bloedvergiftiging te Breda. — Hulp van de Bredasche Courant. — Owbridge's longhersteller, een nieuw middel in aantocht. — Vrije uitoefening der geneeskunde. — Likeur van Laville, een vergit. — Onfeilbaarheid van een middel tegen epilepsie.

Grootere artikelen: Glanduleen. — De kwakzalvers-manieren van de firma Kraepelin en Holm. — Maatregelen tegen kwakzalverij in Oostenrijk. — Verbod aan apothekers in Pruisen, betreffende den verkoop van kwakzalversmiddelen. — Handel in dokters.

Correspondentie.

Herhaalde waarschuwingen: Lück's Gezondheids-Kruidenbonig.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Kennisgeving aan de leden.

In de laatst gehouden Algemeene Vergadering is een voorstel ter tafel gebracht en aangenomen om ter beschikking der leden te stellen een door hen gewenscht getal circulaires, waarin het doel der Vereeniging beknopt werd uiteengezet en waarin tevens een verzoek was opgenomen om als lid der Vereeniging toe te treden.

Naar aanleiding van dit besluit doet het bestuur een beroep op de welwillendheid der leden om, door het verspreiden van bedoelde circulaire bij vrienden en kennissen — op de wijze zooals hun het meest geschikt voorkomt — een poging aan te wenden om het ledental der Vereeniging te doen vermeerderen. Die vermeerdering is zeer noodig in het belang der zaak die de Vereeniging ten doel heeft en ongetwijfeld zullen de leden wel eenige moeite daarvoor over hebben.

Het benodigd getal circulaires wordt, op aanvraag bij den Secretaris-Penningmeester, gaarne gratis toegezonden.

In dezelfde Vergadering is gewezen op de wenschelijkheid om door het houden van voordrachten, vooral op het platte land, het kwaad dat door de kwakzalverij wordt gesticht meer algemeen bekend te maken en het publiek de oogen te openen voor het gevaar, dat de kwakzalvers en hunne z.g. geneesmiddelen en methodes voor het algemeen welzijn opleveren.

Reeds meermalen zijn sprekers bereid gevonden in den boven bedoelden geest werkzaam te zijn en steeds konden zij met voldoening op hun werk te-

rug zien. Het bestuur veroorlooft zich thans de vrijheid tot de leden, in de eerste plaats tot de medici ten platte lande, die in hunne dorpen zooveel invloed kunnen uitoefenen, het verzoek te richten hunne krachten en gaven in het belang der Vereeniging beschikbaar te stellen, door, waar de gelegenheid zich voordoet, door het houden van een voordracht het wezen der kwakzalverij in zijn ware gedaante aan het publiek kenbaar te maken.

Bij den Secretaris-Penningmeester is aanwezig een uitgebreide collectie reclame-biljetten, platen, brochures enz., die bij een dergelijke voordracht, ter illustratie, goede diensten kan bewijzen en die aan de sprekers gaarne in bruikleen wordt afgestaan.

Het Bestuur,

Mr. A. C. VAN BLOMMESTEIN, Voorzitter.

G. B. SCHMIDT, Secretaris-Penningmeester.

Amsterdam, Februari 1899.

Elixer van St. Vincent de Paul.

„In 20 dagen volkomene genezing der bloedarmoede”, „Eenig op bijzondere wijze gemachtigd Produkt”. Op deze wijze wordt per advertentie tegenwoordig door een zekeren GUINET te Parijs, in onze bladen onophoudelijk reclame gemaakt voor het Elixer van St. Vincent de Paul. Zeker kennen onze lezers die advertentie. Zij trekt de aandacht door de afbeelding van een monnik, en verwijst, om nadere inlichtingen, naar de *Soeurs de la Charité* 105, Rue St. Dominique te Parijs.

Maar Nederland wordt nog op andere wijze bewerkt, om koopers te vinden voor dit produkt, bij welken verkoop de apotheker J. M. POLAK, Galerij te Amsterdam, en de bekende SNABLIÉ, Steiger te Rotterdam, hun welwillende hulp verleen. Door geïllustreerde brochures in de Nederlandsche taal, die aan de huizen worden bezorgd, wordt het publiek op de hoogte gebracht: „Hoe de Zusters van Liefdadigheid de tradities van naastenliefde van den stichter hunner orde hebben nageleefd door in 20 dagen tijds de bloedarmoede te genezen met het Elixer de St.-Vincent-de-Paul.”

Nu, over deze verklaring hebben wij onze eigen denkbeelden. Oprecht gesproken, beschouwen wij die verwijzing naar de Zusters van Liefdadigheid als een reclamemiddel, tegenwoordig, met wijziging van de personen, nu eens een monnik, dan deze of gene geestelijke, zoo herhaaldelijk in praktijk gebracht; een reclamemiddel, dat niets ontziet wat

anderen heilig en dierbaar is en niet schroomt om, zooals in het onderhavige geval, te speculeeren op het gevoel van achting en eerbied, dat ieder weldenkend mensch bezielt, die de opofferende toewijding bewondert, waarmede de Zusters van liefdadigheid hare meestal moeilijke taak vervullen.

Men oordeele zelf, na het volgende uit de brochure te hebben gelezen:

„Is het wel noodzakelijk het Elixer de Saint-Vincent-de-Paul te beschrijven? De hierachter staande afbeeldingen spreken duidelijk genoeg, maar wat deze niet zeggen zijn de onberekenbare diensten die de ontdekking van dit Elixer aan het menschedom heeft be-
wezen.

„Genoemd Elixer beschrijven staat gelijk met de bestrijding van de bloedarmoede en de talrijke ziekten, die er het gevolg van zijn. Inderdaad moest de zuster van liefdadigheid die deze wonderbare ontdekking deed niet alleen de geneeskruiden bestudeeren, hunne bestanddeelen leeren kennen, maar tevens het middel zoeken om uit hunne vermenging nut te trekken ter verzachting van het lijden der menschheid en hunne eigenschappen aan te wenden tot genezing der ziekten, die uit bloedarmoede voortspruiten.

„Talrijke proefnemingen maakten het vermoeden tot zekerheid, dat men hier een wonderbaarlijk geneesmiddel gevonden had. Gedurende meer dan dertig jaren werd het Elixer Saint-Vincent-de-Paul aan zieken van elken leeftijd toegediend in gast- en weeshuizen en gestichten voor oude lieden.

„Het succes overtrof alle verwachtingen en toen eerst kon zuster Maria *) er zich op beroemen, het doel waarnaar zij streefde, bereikt te hebben, het lijden harer medemenschen te verminderen en hun het leven en de gezondheid terug te geven.

„Lang werd het Elixer Saint-Vincent-de-Paul uitsluitend door de Zusters van Liefdadigheid, 105, Sint-Dominiquestraat, voor het heil van hunne zieken gebruikt, maar het was niet rechtvaardig alleen de armen van deze wonderdadige genezingen te doen genieten.

„De geheele lijdende menschheid, rijk of arm, heeft recht op de ontdekkingen die tot hare genezing kunnen dienen.

„Dit hooge moraliteitsbegrip deed de zusters besluiten het Elixer de Saint-Vincent-de-Paul den apothekers in handen te geven.”

Dit lijkt nu alles heel mooi, dat vinden van het „wonderbaarlijk geneesmiddel”, dat teruggeven van het „leven en de gezondheid” en ten slotte dat „hooge moraliteitsbegrip”, dat de zaak in handen

*) In een andere brochure is het Zuster Louise, die het middel heeft ontdekt. Op zoo'n kleinigheid komt het niet aan.
Red. Mbl.

vooral, om gezond te blijven. Die wetenschap is niet een theoretische, maar de waarheid berust, evenals bij zooveel wat de eigenlijke geneeskunde betreft, op proefondervindelijke bewijzen. De statistiek heeft uitgewezen, dat door een geneesmethode berustende op het stipt doorvoeren van streng gestelde hygiënische eischen, teringlijders kunnen worden genezen. En de statistiek, mits goed toegepast, liegt nooit.

„Daarnaast kan natuurlijk de aanwending van eigenlijke geneesmiddelen noodig zijn, ter ondersteuning van de kuur. Toch bekleeden die een ondergeschikte rol bij de behandeling, en is tot nog toe geen enkel geneesmiddel op zich zelf in staat tering te genezen. Wel werd en wordt nog steeds ijverig naar dergelijke middelen gezocht, maar het resultaat is steeds gebleven beneden de verwachting; tot op den huidige dag is er eigenlijk nog in het geheel geen gunstig resultaat op te teekenen, ook niet van de tuberculine, die helaas zeer ontijdig het laboratorium verliet, om haar intrede te doen in de wereld der practische artsen en in die der leeken.

„De belangstelling in dergelijke geneesmiddelen is trouwens in den laatsten tijd groot. Tot het publiek is de mare doorgedrongen, dat tuberculose niet absoluut ongeneeslijk is, en nu wil dat publiek ook nader daarover worden ingelicht. De indruk, welken die inlichtingen maken, is dan echter een teleurstellende. Het slikken van medicamenten, al is het ook in nog zoo'n groote hoeveelheid, of al gaan daarmee groote kosten gepaard, ondervindt geen tegenstribbeling. Is het voor de gehoopte genezing echter noodig, dat de zieke uit zijn gewone omgeving moet worden verplaatst naar een bepaalde inrichting, die heet ziekenhuis of sanatorium of hoe dan ook, dan vermindert de ambitie al. Gaat daarmee dan nog gepaard een geheele ommekeer in de dagelijksche gewoonten, moet de leefwijze totaal worden veranderd, dan wordt de lust nog minder groot. Zijn die bezwaren overwonnen, dan komen voor ons land nog de dikwijls werkelijk onoverwinnelijke hinderpalen, dat slechts het buitenland sanatoria bezit, zoodat en de financiële moeilijkheden en de lasten van een verblijf in een vreemde omgeving maken dat slechts weinigen zullen kunnen profiteeren van den vooruitgang der geneeskunst. Voor verreweg de meesten zal de voorgespiegelde genezing onbereikbaar zijn; zij allen zullen zich hebben verblijd met een doode musch.

„Misschien zal dit mettertijd veranderen. Wanneer de Vereeniging tot oprichting van Volkssanatoria voor borstlijders in Nederland den steun verkrijgt, dien zij verdient, kan aan dien ongelukkigen toestand een einde worden gemaakt. Maar thans bestaat hij nog, en zéér spoedig is nog geen uitkomst te verwachten.

„De lijders zullen dus grijpen naar geneesmiddelen, en dat des te meer, naarmate sterker wordt gehamerd op het aambeeld van de geneeslijkheid der tuberculose. Van dien drang naar medicamenten profiteeren de fabrikanten, die in den laatsten tijd de advertentiekolommen van onze dagbladen en tijdschriften ontsieren met annonces betreffende geneesmiddelen voor longtering.

„Een dier aangeboden middelen is het *glanduleen*. Dat middel heeft op den eersten aanblik iets zéér aantrekkelijks. Ook in leekenkringen toch is reeds doorgedrongen, dat in den jongsten tijd een nieuwe groep van medicamenten bij de reeds bestaande is gevoegd. Sommige ziekten ontstaan doordat eenig bepaald orgaan van het lichaam niet meer in staat is de vochten af te scheiden, die het in normalen toestand vormt, en die noodig zijn voor de goede werking van het geheel. Uit het ontbreken van die bepaalde producten ontstaan dan alle abnormale verschijnselen. In dié gevallen is het nu en dan gelukt de ziekteverschijnselen weg te nemen door aan het lichaam toe te voegen de bestanddeelen van een zelfde orgaan van een gezond dier. Bij de suikerziekte bijv. is het lichaam niet in staat de verteerde en in het bloed opgenomen suiker- of meelspijzen voldoende om te zetten, zooals een gezond lichaam dat doet, maar worden de koolhydraten in den vorm van suiker door de nieren weer uit het lichaam verwijderd. De ziekte kan verschillende oorzaken hebben. Een der oorzaken

is een ziekelijke aandoening van de alvleeschklier, een klier, die een gewichtige rol vervult bij de spijsvertering. Is dat het geval, dan kunnen de verschijnselen der ziekte worden opgeheven door den patiënt de bestanddeelen van versche alvleeschklieren van gezonde dieren toe te dienen. Geschiedt dat, dan verbruikt het zieke lichaam weer zijn koolhydraten, evenals of het gezond was. De ziekte is dan natuurlijk niet genezen, maar de ontbrekende werkingen, die de ziekteverschijnselen te voorschijn riepen, geschieden weer, en daarmee verdwijnen die verschijnselen. Met tal van organen zijn op die wijze onderzoeken gedaan, en reeds zijn wij in staat bij meerdere ziekten een gunstigen invloed uit te oefenen, door de toediening van dergelijke praeparaten.

„*Glanduleen* nu wordt bereid uit de klieren, die rondom de luchtpijp en de groote luchtpijpstakken in de borstholte van gezonde dieren voorkomen. Dat geeft een schijn van wetenschappelijken grondslag aan het middel. Ongelukkig echter berust de longtering niet op de onwerkzaamheid van die klieren bij den teringlijder. Wel zijn ook die klieren dikwijls ziek, maar dat is een bijkomende omstandigheid. De longtering is een ziekte van het longweefsel. De verschijnselen worden ook niet in hoofdzaak veroorzaakt omdat dat zieke stuk longweefsel zijn normale functies niet meer kan verrichten. Deze komen voort uit het feit, dat er een ontstekingshaard in het lichaam is, waar bacteriën woekeren, waar stoffen worden gevormd, die in het bloed worden opgenomen en als vergiften werken, en waar etter- of slijmafscheidingen plaats hebben, die het lichaam verzwakken.

„*Glanduleen* zal geen lijder aan tuberculose weer gezond maken, evenmin als enig ander geneesmiddel. Het kan niet dikwijls genoeg worden herhaald, dat er geen geneesmiddel voor tuberculose bestaat, alleen bestaat er een geneesmethode, waardoor lijders aan beginnende tuberculose kunnen herstellen. Dat kan echter alleen, wanneer zij niet den geschikten tijd laten voorbijgaan door eerst allerlei onwerkzame middelen te probeeren en daardoor aan de ziekte tijd geven om zulke vorderingen te maken, dat de patiënt in de rubriek der ongeneeslijken moet worden opgenomen.

„En daarnaast bestaan kooplieden, welke uit die wetenschap geld trachten te slaan. Gewetenloos als zij zijn, ondervinden zij geen wroeging over den smet, die aan dat geld kleeft. Hun winst toch behalen zij ten koste van tal van verloren menschenlevens, die zonder hen nog te redden zouden zijn geweest, of ten koste van de diepe teleurstelling, die zij verwekken bij de ongelukkigsten onzer medemenschen, door hun hoop voor te spiegelen, die spoedig tot hun groote schade blijkt ijdel te zijn geweest.”

De kwakzalvers-manieren van de firma Kraepelien en Holm.

Wij kregen kort geleden inzage van een *Oorspronkelijke novelle* van Alida Claüs, getiteld: *Eere wat Eere toekomt*, aan welk literair produkt wij eenige woorden moeten wijden. Dat wij dit niet doen onder de rubriek „Boekbeschuwing” vindt zijn oorzaak hierin, dat het ons minder te doen is om den suikerzoeten inhoud van 't in ergerlijk slecht Nederlandsch geschreven boekje, dan om 't doel dat met het verspreiden daarvan wordt beoogd.

De inhoud is spoedig meegedeeld; een oppassend werkman heeft thuis allerlei ellende zooals hij in de volgende woorden vertelt:

„Verbeeld je jongens, m'n kleine meid 'n engeltje van drie maanden, ligt letterlijk langzaam te sterven! en dan m'n kleine jongen? 'n lieve vent van zes jaar, maar zóo zwak, zóo teer — in een woord, zoo ziekelijk! m'n arme vrouw tobt zich af, dus . . .”

Op advies van zijn patroon roept hij de hulp in van een geneesheer, die voor vrouw en kinderen het gebruik van *melksuiker* en *eikelcacao* aanraadt en spoedig verandert alles ten beste en treedt het geluk het huisgezin binnen.

Maar welke melksuiker en welke eikelcacao?

Hoort wat de dokter zegt:

„Maar denk er vooral aan, dat beiden bussen, moeten

voorzien zijn, van het fabrieksmerk, en de handteekening der fabrikanten Kraepelien & Holm — Zeist —”

En verder, over het jongetje sprekende, oreert hij als volgt:

„Dat kereltje is zwak . . . 'n verbazend klierachtig gestelletje, — en tengevolge daarvan, — ondermijnd. Ook hij moet bij Kraepelien & Holm terecht komen.

Zoo ik vernam, kon dat kereltje geen levertraan verdragen en werkelijk mevrouw, ik vindt 't 'n afschuwelijk innemen, dus neem ik het hem niet kwalijk — doch buiten dat is 't in 't tegenwoordig seizoen niet aan te bevelen — 't is te warm. Doch dat alles beteekend niemendal! We hebben Goddank Eikelcacao, en dat vervangt die levertraan geheel, daarenboven, is 't een in alle opzichten gezond, versterkende zeer voedende en lichtverteerbare drank, terwijl zich bij al die eigenschappen, werkelijk, het aangename paart. U moet echter niet veronderstellen mevrouw, die Eikelcacao, enkel voor klierachtige gestellen aan te bevelen is . . . 't Is waar zij door het aanwezig zijn van het *extract* der eikelkoffie, nooit daarop hare gunstige uitwerking mist . . . doch ook — met *water* gekookt — is zij in vele gevallen, zoowel voor volwassene als kinderen, een heilzaam middel tegen vele gevallen van stoornissen der Spijsverteringsorganen, en Chronische diarrhee; en even als de melksuiker wordt die Cacao, op hetzelfde bureau scheikundig onderzocht, hetwelke inderdaad, met de vele vervalschingen, welke men zich, niet ontziet, zelfs op voedingsmiddelen toe te passen, van het grootste belang is. Zoowel te dezer stede, als Parijs, Antwerpen en Batavia, werd zij dan ook met de hoogste onderscheidingen bekroond, en niettegenstaande dat alles blijft zij in prijs zóó, dat zelfs de minst vermogende zich niet behoeven te ontzien, het te gebruiken. Een bus b.v. inhoudende $\frac{1}{2}$ Kgr., kost slechts f 1.70 dan heeft men ook kleinere bussen van 90 en 50 ct. De chemisch zuivere melksuiker is even billijk, dezelfde inhoud als Cacao, is slechts 90, 50 en 25 ct. per bus. U zult begrijpen ik slechts insta, voor datgene hetwelke wordt gefabriceerd bij Kraepelien & Holm te Zeist . . .”

Ziezoo, nu hebben wij van 't boekje zelf genoeg . . . en de lezer misschien ook aan dit staaltje; 't is duidelijk met welk doel het geschreven is en verspreid wordt. De firma KRAEPELIEN en HOLM te Zeist, die zoo langzamerhand de leelijke manieren van de kwakzalvers ging volgen, door hare waren aan te prijzen met de opsomming van velerlei kwalen waartegen ze moesten helpen, (men denke b.v. aan de advertenties van de *Salmiak-pastilles* of van de *Quina-Laroché*) schijnt jaloersch te zijn op de wijze van reclame aangewend door de fabrikanten van de *Pink-pillen* en *Scott's emulsie*, welke laatsten door hunne laffe verhaaltjes invloed op het publiek trachten uit te oefenen.

Nu, dat is de zaak van de firma; maar onze zaak is het, het publiek te waarschuwen niet te veel geloof te slaan aan dergelijke vertellingen. Om voor heden te blijven bij de middelen in de boven aangehaalde brochure vermeld, wijzen wij er op dat melksuiker en eikelcacao geen geneesmiddelen zijn, met zoo'n *geneeskraft* als de firma K. en H. wil doen gelooven. Het zijn *voedingsmiddelen*, die, wij bekennen het gaarne, somwijlen beter zijn dan een geneesmiddel, maar die toch in vele gevallen de laatste niet kunnen vervangen. Alleen de geneesheer kan, na nauwkeurig kennis te hebben genomen van den toestand van het zieke kind, beoordeelen wat hier te verkiezen is. Vooral bij kinderziekten luistert het naaw; geholpen door den goeden raad van baker en buurvrouw kan men hier zoo dikwijls mistasten en tast men zoo dikwijls mis. Wie nu, na lezing van de novelle van Alida Claüs (welke novelle wij nu juist niet als een aanwinst voor onze Nederlandsche literatuur kunnen beschouwen) meent, bij ziekte zijner kinderen — en ook van andere huisgenooten — hulp te vinden bij de producten van KRAEPELIEN en HOLM, omdat de man in 't boekje er zoo gelukkig mee was, en daarom het inroepen van tijdige geneeskundige hulp achterwege laat, loopt groote kans dat hij den verkeerden weg inslaat.

Dáárin ligt het gevaarlijke van dergelijke boekjes, waartegen wij niet genoeg kunnen waarschuwen.

Het Departement van Binnenlandsche Zaken aan 't werk tegen den geheimmiddelswindel . . . in Oostenrijk.

* Het vorige jaar, in de maand Juli, heeft de Minister van Binnenlandsche zaken in Oostenrijk

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is, elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het verenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenscht te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. A. C. van Blommestein, te Rotterdam, Voorzitter.

Dr. G. P. Kortenhorst, te Weesp.

Dr. H. Burger, te Amsterdam.

L. M. van Elk, te Dordrecht.

G. B. Schmidt, (Binnengasthuis) te Amsterdam,
Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 749.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

I N H O U D.

Mededeeling van het bestuur.

Hooftartikel: De verkoop van vergiften.

Beichten: Vergiftigd door een middel tegen asthma. — Het Staphorster boertje. — Een concurrent van dezen. — Nog een concurrent. — Onbevoegde uitoefening der geneeskunde. — Een armbestuur dat het inroepen van kwakzalvershulp bevordert. — Gevaarlijke huismiddeltjes. — Owbridge's longhersteller. — Een behartenswaardige opmerking. — Robert Holtz overleden. — Zóó dom niet.

Grootere artikelen: Gebruik van purgeermiddelen. — De advertentie met het opschrift „Viri.” — Grondregels ter bestrijding der zwendelarij met geheimmiddelen. — Dr. Lucière's oogenwater. — Reimanns, een veelzijdig ontwikkeld mensch. — Kinabitters.

Correspondentie.

Herhaalde waarschuwingen: Pink pillen.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.
Kennisgeving aan de leden.

In de laatst gehouden Algemeene Vergadering is een voorstel ter tafel gebracht en aangenomen om ter beschikking der leden te stellen een door hen gewenscht getal circulaires, waarin het doel der Vereeniging beknopt werd uiteengezet en waarin tevens een verzoek was opgenomen om als lid der Vereeniging toe te treden.

Naar aanleiding van dit besluit doet het bestuur een beroep op de welwillendheid der leden om, door het verspreiden van bedoelde circulaire bij vrienden en kennissen — op de wijze zooals hun het meest geschikt voorkomt — een poging aan te wenden om het ledental der Vereeniging te doen vermeerderen. Die vermeerdering is zeer noodig in het belang der zaak die de Vereeniging ten doel heeft en ongetwijfeld zullen de leden wel eenige moeite daarvoor over hebben.

Het benodigd getal circulaires wordt, op aanvraag bij den Secretaris-Penningmeester, gaarne gratis toegezonden.

In dezelfde Vergadering is gewezen op de wenschelijkheid om door het houden van voordrachten, vooral op het platte land, het kwaad dat door de kwakzalverij wordt gesticht meer algemeen bekend te maken en het publiek de oogen te openen voor het gevaar, dat de kwakzalvers en hunne z.g. geneesmiddelen en methodes voor het algemeen welzijn opleveren.

Reeds meermalen zijn sprekers bereid gevonden in den boven bedoelden geest werkzaam te zijn en steeds konden zij met voldoening op hun werk terug zien. Het bestuur veroorlooft zich thans de vrijheid tot de leden, in de eerste plaats tot de

medici ten platten lande, die in hunne dorpen zooveel invloed kunnen uitoefenen, het verzoek te richten hunne krachten en gaven in het belang der Vereeniging beschikbaar te stellen, door, waar de gelegenheid zich voordoet, door het houden van een voordracht het wezen der kwakzalverij in zijn ware gedaante aan het publiek kenbaar te maken.

Bij den Secretaris-Penningmeester is aanwezig een uitgebreide collectie reclame-biljetten, platen, brochures enz., die bij een dergelijke voordracht, ter illustratie, goede diensten kan bewijzen en die aan de sprekers gaarne in bruikleen wordt afgestaan.

Het Bestuur,

Mr. A. C. VAN BLOMMESTEIN, Voorzitter.

G. B. SCHMIDT, Secretaris-Penningmeester.

Amsterdam, Februari 1899.

De verkoop van vergiften.

Op een andere plaats in dit blad kunnen onze lezers een waarschuwing vinden van den Inspecteur van het Geneeskundig Staatstoezicht voor Overijssel en Drenthe betreffende een geval van vergiftiging door stramonium-bladen.

In die waarschuwing wordt vermeld, dat een kruidenier die bladen als asthma-kruiden had geleverd in de daarvoor door de wet toegestane hoeveelheid; dat is dus minstens 100 gram tegelijk. De kruidenier is hier niet strafbaar; iedereen hier te lande staat het vrij dit vergif zonder eenige formaliteit te verkoopen — mits in een doodelijke hoeveelheid — behalve den apotheker en de daarmee in bevoegdheid gelijk gestelden. Wel is waar mogen deze die stof ook afgeven in hoeveelheden geringer dan 100 gram, maar slechts „op voorschrift van eenen geneeskundige, of aan apothekers, aan geneeskundigen tot het leveren van geneesmiddelen bevoegd, aan veeartsen, of op schriftelijke en ondertekende aanvraag, met opgave van het doel waartoe de vergiftige zelfstandigheden dienen moeten, aan andere, doch bij hen bekende personen.” Zoo luidt de wet; bovendien moeten bij de afgifte van die zelfstandigheden nog verscheidene formaliteiten worden vervuld.

Vreemde toestanden inderdaad . . maar hoogst gevaarlijk tevens.

Teneinde den groothandel niet aan banden te leggen werd bij de vaststelling der geneeskundige wetten in 1865 als beginsel aangenomen dat de verkoop van geneesmiddelen in 't groot onbelemmerd door iedereen zou kunnen geschieden; alleen

de verkoop in 't klein, kennelijk voor geneeskundige doeleinden, werd aan beperkende (trouwens niet doeltreffende) bepalingen onderworpen. Geneesmiddelen en vergiften — allen handelswaren — werden voor den verkoop boven een zekere hoeveelheid over één kam geschoren en zóó is het, niettegenstaande herhaalden aandrang om verandering in deze, gebleven tot op dezen dag.

Gevaarlijk, hoogst gevaarlijk, is die toestand zeker. Wie zich in het bezit van vergif wil stellen voor misdadige doeleinden en zich niet wil bekend maken, wie om bepaalde redenen er tegen opziet de formaliteiten te vervullen, die de wet eischt bij den verkoop van vergiften in 't klein, koopt die in eenigszins groote hoeveelheid bij den kruidenier, drogist of handelaar in verwaren. Het is maar de quaestie van eenige stuivers, want duur zijn die zaken gewoonlijk niet.

Waarlijk, het wordt hoog tijd dat, in 't algemeen belang, ook in dit opzicht de geneeskundige wetten worden herzien. Waar wij zoo dikwijls wezen op de leemten in die wetten met het oog op de zaak die wij voorstaan, daar meenden wij ook deze leemte te mogen bespreken, al staat ze meer in indirect verband met den strijd, dien wij voeren.

Het bericht van den Inspecteur echter, dat aanleiding gaf tot de bovenstaande beschouwing, voert ons tot een andere opmerking. Uit dat bericht blijkt dat stramonium-bladen vergiftig zijn en tevens dat er een zekere hoeveelheid wettelijk is aangegeven waarbeneden de verkoop, door onbevoegden, niet mag plaats hebben.

Wat geschiedt nu in werkelijkheid? Voortdurend annouceren onbevoegden in het openbaar, dat bij hen verkrijgbaar zijn: Schiffmann's middel tegen Asthma, Zematone-poeder en Cigaretten, Cigaretten van Kraepelin en Holm, van Grimault, van Giquel, Poeder van Cléry, Himrod's Asthma-cure en meer dergelijke asthma-middelen, die allen stramonium-bladen bevatten en — bij de hoeveelheden waarin die middelen meestal aan het publiek worden verstrekt — zeker beneden de 100 gram.

Die adverteerders maken publiek bekend dat zij de geneeskundige wetten overtreden . . en wat wordt daartegen gedaan?

Wij weten wel — en erkennen het volmondig — dat de wijze waarop deze overtreders vervolgd en gestraft kunnen worden, zeer omslachtig en niet altijd doeltreffend is, maar putten juist uit die omstandigheid het recht om telkens en telkens opnieuw aan te dringen op herziening van de genees-

spoor van vele andere periodieke geschriften, is er een rubriek geopend van vragen en antwoorden, waarin de Redactie op bevattelijke wijze inlichtingen geeft over alles wat belangstellende lezers wenschen te weten op het gebied der gezondheidsleer.

Reeds vroeger was in deze rubriek gevraagd naar de beste middelen om trage ingewanden tot meerdere werkzaamheid te brengen en de Redactie had in haar antwoord in 't algemeen aangegeven de wijzigingen in voeding en levenswijze, die dikwijls heilzaam zijn, er uitdrukkelijk aan toevoegende: „minerale wateren of laxermiddelen gebruike men „niet op eigen houtje.”

Een nieuwe vrager komt nu echter toch weer inlichtingen inwinnen „om een waarlijk goed middel ter bekoming van ontlasting, ik bedoel, zoo voegt hij in zijn nadere toelichting er aan toe: een onschadelijk middel, waardoor men op gemakkelijke wijze gebonden stoffen evacueert”. De Redactie wijdt nu eenigzins uitvoeriger uit over het gebruik van purgeermiddelen; het voornaamste nemen wij daaruit over:

„Onschadelijke middelen ter bevordering van ontlasting, d. w. z. middelen, die naast hunne gunstige uitwerking absoluut geen nadeelige bijwerking hebben, zijn er niet. Zelfs de zachtst werkende hebben alle het nadeelig effect, achterna weer verstopping mee te brengen. De leek ook verlieze nooit uit het oog, dat verstopping is een verschijnsel (*symptoom*) eener ziekte — niet de ziekte zelf; — dit symptoom wordt door laxermiddelen weggenomen, niet de ziekte.

Hij, die aan constipatie lijdt, neme dit als eene waarschuwing aan, dat er iets verkeerd is in zijne lichamelijke huishouding en dat het tijd is, alvorens haar op te ruimen, eene balans op te maken van zijne leefwijze, of die althans door zijnen dokter te doen opmaken, om te zien waar het deficit (bijv. in lichaamsbeweging) of het surplus (bijv. in de voeding) schuilt. Alleen bij die langs dien weg het evenwicht herstelt, kan er op rekenen van deze lastige kwaal verlost te worden.

Toch ziet men, dat de meeste menschen, die aan constipatie lijden, tevreden zijn met nu en dan een paar pillen of wat purgeerthee. Zooals gezegd, gewent de darm zich hieraan en waar eerst een paar pillen voldoende waren, brengt later een heele doos vol nog geene verlichting. In Amerika en Engeland is het zoo gebruikelijk pillen te nemen, dat men u na 't diner als iets dat van zelf spreekt, vraagt: welke pillen neemt u in? Holloway, Beecham, Cockle e. t. q. worden millionairs. Om er een wetenschappelijk tintje aan te geven, doet men er wat pepsine bij in en noemt ze „digestive tabloids”. In Frankrijk neemt de halve natie in de lente 6 weken lang purgeermiddelen.

De darm ontwent er aan, zelf actief te zijn, en is alleen met zweepslagen er toe te brengen, zijn plicht te doen. Indien men echter bedenkt, dat alle afvoermiddelen werken, doordien ze een ontstekingsachtigen toestand in den darm veroorzaken, (vandaar de ontlasting), begrijpt men dat de ingewanden op den duur overprikkeld worden tot miselijkheid en braakneiging toe, en ten langen laatste leggen zij 't bijltje er bij neer. Habitueele constipatie kan men dus niet genezen met afvoermiddelen. Genezen is alleen bij, die zonder iets in 't nemen uit zichzelf geregelde, voldoende ontlasting heeft. De middelen daartoe zijn regeling van 't dieet, regeling der beweging, waterbehandeling en massage.”

De advertentie met het opschrift „Viri”.

Sedert eenigen tijd kwam in enkele bladen eene advertentie voor, met het geheimzinnige opschrift „Viri” en bevattende een reclame voor „eene zeer belangrijke uitvinding tegen vroegtijdige zwakte”, waaromtrent nadere bijzonderheden voorkomen in een brochure, voor f 0.80 „marken” (postzegels) te verkrijgen aan het adres van PAUL GASSEN te Keulen. Een en ander kwam ons verdacht genoeg voor, ook om den toon van vertrapte onschuld in die annonce aangeslagen, om er eens kennis mede te maken en derhalve werd bedoeld boekje door ons besteld en ten fine van beoordeeling in bevoegde handen gegeven.

Tot ons genoegen ontvingen wij onderstaande mededeeling, omdat daaruit weer voor de zooveelste

maal bleek, dat, hoe ook vermoed en op welke wijze zich voordoende, men altijd, althans na zoovele oefening als wij in den loop der jaren op dit gebied hebben verkregen, gemakkelijk den wetenschappelijken man van den would-be deskundige of kwakzalver kan onderkennen, zoodat ons vermoeden dat we hier met eene aankondiging te doen hadden, waar „een luchtje aan is”, alleszins is bevestigd. Doch laten wij thans onzen berichtgever aan het woord!

„Het lezen van geschriften, waarin zaken worden besproken en behandeld, die in het dagelijksch leven niet met name worden genoemd, is voor den geneeskundige niets vreemds; zijne medische opvoeding is realistisch genoeg om hem die dingen geheel objectief te doen lezen en dus vindt hij daaraan niet den minsten aanstoot. De mij gezonden brochure evenwel wekte een gevoel van walging bij mij op, omdat daarin zaken worden genoemd en besproken op eene manier, die sterk aan pornografische lectuur doet denken, eene lectuur die de bepaalde strekking heeft argelooze lezers bezig te houden met iets, wat in geen fatsoenlijk geschrift wordt genoemd. Te verwonderen is het dus niet dat, gelijk de schrijver zelf mededeelt, de Deutsche Rechtbank eenige malen tegen hem eene vervolging heeft ingesteld wegens het verspreiden van onzedelijke lectuur en daarbij de boekjes in beslag liet nemen. Verwonderen doet het ons echter, dat de schrijver evenals in bovenbedoelde advertentie, zich in zijn brochure er op kan beroepen dat deskundigen, waaronder werkelijk een deskundige van naam, verklaringen hebben afgegeven, waaruit moet blijken dat zijne uitvindingen nog zoo slecht niet zijn en zelfs in sommige gevallen goede diensten kunnen bewijzen. Zijn boekje zelf blijft er even vies om.

Doch nu over den inhoud een enkel woord. Van begin tot het einde galmt door het boekje de welbekende kwakzalvertoon, de „marktschreierische” wijze van handelen van hen, die met tandtincturen, poetsmiddelen, lijmpotjes en dergelijke zaken op hun stoel de overbluffte menigte staan toe te roepen, in de hoop dat het belangstellende deel van het hem aangepende publiek weldra de handen zal uitsteken, om van alle kanten het wonderstuk machtig te worden tegen zoóveel per stuk. Reeds deze wijze van optreden maakt den schrijver in de oogen van den weldenkende verdacht. Want een werkelijk wetenschappelijk man, die een uitvinding in het wezenlijk of vermeende belang van zijne medemenschen bekend wil maken, slaat daartoe andere wegen in en, is het uitgevondene waarlijk van dien aard, dat het de vuurproef van waarneming en onderzoek kan doorstaan, dan vindt zulk een middel in den kortst mogelijken tijd zijn weg wel zonder bombastige aankondiging, zonder snorkende zelfverheffing.

De middelen, hier bedoeld, gelden eene ongesteldheid, de z.g. impotentie, waarvan de lijdens veelal door eigen schuld de slachtoffers zijn. Door eigen schuld; immers de meesten hebben de gewoonte de zaak als iets zeer geheimzinnigs, iets zeer gewichtigs te beschouwen en in plaats van nu openlijk met hun vertrouwden geneesheer er over te spreken, werpen zij zich liever op allerlei kwakzalversmiddelen en methoden, die juist met het oog op dergelijke personen in groote menigte worden aan de markt gebracht en gewoonlijk veel baat heeten te geven. Want werkelijk men vindt dikwijls baat bij dergelijke dingen en het verwondert mij dan ook geenszins, dat onze schrijver handig gebruik maakt van een groot aantal z.g. attesten, „gutachten” enz. (en daarmee de hellt van het boekje vult) waarin dank en tevredenheid wordt betuigd. Doch wanneer de „zieke” eens eenvoudig zijn doctor om raad had gevraagd, zou deze hem in de eerste plaats hebben medegedeeld, dat deze ongesteldheid slechts van zeer voorbijgaanden aard is en gewoonlijk of van zelf geneest, of door eene eenvoudige raadgeving is te verhelpen. Is het verschijnsel van blijvenden, althans zeer langdurigen aard, dan zit er een of andere ernstige ziekte of kwaal achter, die met allen ernst en kracht moet worden bestreden en die door geen kwakzalversmiddel of werktuig ooit zou kunnen worden verholpen. Intusschen behooren de laatstbedoelde gevallen slechts tot de uitzonderingen en zijn de meeste van voorbijgaanden aard. Het is dus geen wonder, dat het aangeprezen middel of liever de aangeprezen middelen allen helpen, dus ook die in

onze brochure beschreven.

Het meest echter zullen zij wel den verkooper-uitvinder helpen! Want, ofschoon ik de middelen hier bedoeld, niet ken, komt mij een koopprijs van 70 of 100 of 150 of 300 mark hoog genoeg voor, om niet te mogen verwachten, dat de z.g. civiel-ingenieur, die ze heet te hebben uitgevonden, althans niet *uitsluitend* het welzijn zijner medemenschen op het oog heeft. In ieder geval is zulk een som voor zulk een in de meeste gevallen weinig beduidende ongesteldheid exorbitant hoog en, hebben we waarlijk met den bovenbedoelden ernstigen vorm te doen, dan zeer zeker, omdat bedoelde middelen evenmin als de meeste anderen alsdan *kunnen* helpen, daar we dan met een gevolg van een ander, een zwaar lijden te doen hebben.

Uit de beschrijving van de te koop aangeboden zaken en van hunne toepassing heb ik niet anders kunnen leeren, dan dat we hier met een of andere dier walgelijke toestelletjes hebben te doen, zooals tegen echte of vermeende ongesteldheden der geslachtsdeelen overal in het geheim worden verkocht en die, gebruike makende van het geheimzinnige dat aan deze ziekten wordt gehecht, in den regel voor onevenredig veel te hoogen prijs worden aan den man gebracht, zonder dat zij nut stichten of noodig geacht kunnen worden.

Met nadruk wordt onzen landgenooten ook ditmaal weer toegeroepen: Weest voorzichtig, past op uwe beurzen! Raadpleegt in voorkomende gevallen liever uw geneesheer!”

Grondregels ter bestrijding der zwendelarij met geheimmiddelen.

*In een der maandbladen van het vorige jaar maakten wij melding van eene interkantonale commissie in Zwitserland, die 8 Mei j.l. eene bespreking had gehouden over de mogelijkheid tot het bestrijden van den onhebbelijken handel in geheimmiddelen. (*Bekämpfung des Geheimmittelunwesens*).

Thans zijn definitief vastgesteld de volgende conclusies, welke wij om het hoog belang woordelijk overnemen:

I. Aankondiging en verkoop van geheimmiddelen en zoogenaamde geneeskrachtige specialités is verboden aan een ieder, ook aan geneeskundigen, zonder bijzondere vergunning van de kantonale gezondheidscommissiën. Hetzelfde verbod is toepasselijk op vlugschriften (brochures), waarin geneesmiddelen worden aanbevolen voor zelfbehandeling van ziekten of waarin openlijk of min of meer bedektelijk wordt aangespoord tot behandeling van patiënten per brief.

Verboden zijn geschriften, die middelen aanbevelen ter voorkoming van zwangerschap of tot vruchtafdrijving.

Bovendien is verboden het aankondigen van geneeskundige hulpmiddelen of toestellen (*Apparaten*) door bedriegelijke reclames. (*Schwindelhafte Anpreisungen*).

II. Personen, die vergunning tot verkoop of tot het adverteeren van eenig middel verlangen, zijn verplicht bij de gezondheidscommissie van het kanton in te zenden:

- a. het middel zelf;
- b. opgaaf van de kwalitatieve samenstelling;
- c. etiketten en prospectus;
- d. den woordelijken tekst der advertentie;
- e. den prijs van het middel;
- f. het bedrag van het verganningsrecht, in elk bijzonder geval vast te stellen.

III. De beoordeeling van het middel, het toestel enz. geschiedt door eene interkantonale commissie.

Deze commissie beslist over de volgende punten:

- a. of het middel bestanddeelen bevat schadelijk voor de gezondheid en of het in 't algemeen op rationeele wijze is samengesteld;

- b. of het door den inhoud van de advertentie, de etiquette of het prospectus zich terstond doet kennen als bedriegerij (*Schwindel*) en of het ook wordt aanbevolen tegen ongesteldheden, wier behandeling alleen mag worden toevertrouwd aan een geneesheer;

- c. de prijs ook overdreven hoog is met het oog op den prijs der bestanddeelen en de kosten van bereiding.

De vergunning tot verkoop en tot adverteeren

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is, elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het verenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenschte te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen. Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaars en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. A. C. van Blommestein, te Rotterdam, Voorzitter.

Dr. G. P. Kortenhorst, te Weesp.

Dr. H. Burger, te Amsterdam.

I. M. van Elk, te Dordrecht.

G. B. Schmidt, (Binnengasthuis) te Amsterdam,
Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 768.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

I N H O U D.

Hoofdartikel: Het Staphorster boertje.

Berichten: Een voorbeeld van de Maas- en Waalbode. — Een kiezentrekker uit liefheerij. — Een wonderdokteres overleden. — Kwakzalverij beschouwd als oplichting. — De rol der pers. — Geneeskunde als vennootschap.

Grootere artikelen: Waarde der reclame-attesten van het Instituut Drouet. — Eno's „fruit salt.“

Ingezonden: Parasieten. — Deventer kruiden tegen kanker.

Rechtszaken: Het Staphorster boertje. — De vergiftigingszaak te Deventer. — Onbevoegde verkoop van morphine. — Onbevoegde uitoefening der geneeskunde. — Een „spraakarts“ veroordeeld.

Correspondentie.

Herhaalde waarschuwingen: „Ziekentroost“ en Lieber's middelen.

Het Staphorster boertje.

Naar aanleiding van het bericht, ook door ons overgenomen, betreffende de armvoogdij te Wommels, die een arme vrouw geld gaf om zich onder behandeling van het „boertje“ te stellen, bevatte „De Hofstad“ een artikel, geteekend Sk., waaraan wij het volgende ontleenen:

„Ja, 't is een vreemde geschiedenis met dat Staphorster boertje! Menig artikel is aan hem gewijd en steeds is met hem en zijn geneeskunde een loopje genomen. Dat is toch eigenlijk niet in den haak. Want van tweeën één: of Stegeman is iemand, die het weet, en dan dient hij gerespecteerd te worden; of hij is een knoeier, een kwakzalver van het eerste water, en dan is het zedelijke plicht om aan zijn bedrijf zoo spoedig mogelijk een einde te maken. Men vergete niet: hij heeft grooter practijk dan eenig ander dokter hier te lande.

„Nu kan ik u wel zeggen, Mijnheer de Redacteur, dat men in het noorden des lands het eenvoudige Staphorster boertje respecteert, dat men in zijn bekwaamheid zeer veel vertrouwen stelt“.

De schrijver haalt nu tal van voorbeelden aan waaruit blijkt, hoe de lui het boertje opzoeken te Staphorst, te Zwolle en zelfs te Arnhem, waar hij ook „zitdag“ houdt, om daarna aldus voort te gaan:

„Nu zult gij wellicht zeggen, Mijnheer de Redacteur: nu ja, ik wil gaarne aannemen, dat Stegeman een zeer grooten toeloop heeft van die menschen, die komen aansnellen op het „boeren, burgers en buitenlui“, maar de ontwikkelden danken toch hartelijk voor zijn zalfjes en drankjes! Welnu, indien gij dit mocht meenen, dan hebt gij het mis. Ik zeg u, dat de crème de la crème tot hem komt. Hier spreek ik van wat ik met eigen oogen heb aanschouwd. Zelfs heb ik menigmaal hooren beweren, dat, zoo Stegeman te Zwolle werd gecalangeerd wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde, vonnis tegen hem zou moeten wijzen een rechter, dien hij reeds menigmaal met zijn kwakzalverij een

goeden dienst heeft bewezen.

„En wat de doctoren te Zwolle van hem zeggen? Bitter weinig, Mijnheer de Redacteur! Ze laten hem ongemoeid. Ze begrijpen, dat, zoo ze tegen het Staphorster boertje te velde trokken, dit zou opgevat worden als jalousie de métier. Enkelen hunner zijn oprecht genoeg te verklaren, dat hij het in sommige gevallen wel weet en zij lachen wanneer hun patiënten die wat ongeduldig beginnen te worden, hen dreigen het „hooger op“ te zullen zoeken. Dit „hooger op“ doelt dan op Stegeman.

„Maar hoe het zij: bekwaam geneesheer of ellendig kwakzalver, zooals het nu is kan het niet blijven. Een wetsovertreding in presentie van politie en justitie is niet zonder bedenking. Is er iets goeds in zijn geneeswijze, laat de faculteit hem dan honoris causa tot doctor promoveeren; is hij een boerenbedrieger, stuur dan alle marechaussee's en politie-beambten op hem af. Dan zal hij toch wel te pakken zijn, hoe moeilijk dit volgens verklaring van den inspecteur van het Geneeskundig Staatstoezicht in de jongste vergadering van den Geneeskundigen Raad, ook moge zijn.“

De Redactie van „De Hofstad“ merkt terecht, naar aanleiding van het voorstel om STEGEMAN tot doctor honoris causa te benoemen, het volgende op: „Wat zou het baten? De doctorstitel geeft iemand niet het recht de practijk uit te oefenen. Daarvoor is gelukkig noodig het afleggen van een goed arts-examen“.

„Gelukkig“, zegt de Redactie, en wij zeggen het haar na, omdat wij daarin den eenigen waarborg vinden, dat het publiek, dat genezing van kwalen vraagt, na ernstig deskundig onderzoek, op rationeele wijze wordt behandeld. Helaas! wij moeten het erkennen, dat er enkele gevallen zijn, waarin het bezit van een arts-diploma den bezitter niet tot een waardig „geneesheer“ maakt, maar dit is op 't oogenblik de quaestie niet. Wij hebben hier alleen de stelling op 't oog, die wij reeds talrijke malen hebben verkondigd, dat, wil men een kwaal genezen, men de oorzaak van die kwaal moet opsporen, en kunnen opsporen. Daartoe zijn kundigheden noodig, die eerst na ernstige studie worden verkregen. Wie nu echter, zonder die voorbereidende studiën gemaakt te hebben, zich het recht aanmatigd als geneeskundige op te treden, handelt, op zijn zachtst uitgedrukt, onbeschaamd. Maar wanneer iemand zich den schijn geeft dat hij inderdaad een onderzoek verricht, maar ten slotte alle zieken en ziekten over één kam scheert, dan handelt zoo iemand als een kwakzalver.

Zoo staat nu het geval met het Staphorster boertje. Bij het onderzoek naar den aard eener ziekte is het scheikundig en microscopisch onderzoek der urine dikwijls een onschatbaar hulpmiddel, mits dat onderzoek door een deskundige hand geschiedt; een enkel „bezien“ van de urine maakt iemand in de meeste gevallen niets wijzer. Wat doet nu het boertje? Hij laat de urine van den patiënt medebrengen, beziet ze (meer niet) en hoe uiteenlopend de kwaal ook zij, het zijn altijd dezelfde middelen, zijne middelen, die den zieke worden verstrekt, onverschillig of de lijder zelf komt — en dus door STEGEMAN is gezien — of dat een ander de boodschap voor hem doet.

STEGEMAN geeft zich derhalve het air alsof hij een onderzoek instelt naar den aard der ziekte, maar de wijze waarop dat onderzoek geschiedt, toont terstond aan, dat het hem niet te doen is om werkelijk iets te weten te komen, maar dat die geheele urine-komedie alleen dient om het publiek zand in de oogen te strooien. Dit is kwakzalversmanier, een manier reeds door anderen vóór hem gevolgd.

Waar nu de schrijver in De Hofstad het volgende stelt: „Want van tweeën één: of Stegeman is iemand die het weet, en dan dient hij gerespecteerd te worden, of hij is een knoeier, een kwakzalver „van het eerste water“, daar stemmen wij volmondig voor het laatste.“

Die groote toevloed van patiënten bewijst niets — een wonderdokter trekt altijd aan, zoo zijn de menschen nu eenmaal — en dat de „crème de la crème“ tot hem komt, nog minder. Hebben wij niet eenige jaren geleden gezien hoe personen uit de hooge kringen in de residentie zich lieten beetnemen door een GRAAF MATHEI, die zuiver water als allesgenezende electriciteit verkocht, en weet men niet hoe, in dezelfde hofstad, de equipages file maakten voor het huis van een tuinbaas-wonderdokter?

De doctoren te Zwolle hebben in sommige opzichten gelijk, dat zij het zwijgen er toe doen; zij weten ook hoe het denkende publiek hun optreden in 't algemeen belang somwijlen waardeert. Dat er geneesheeren zijn die verklaren dat hij (Stegeman) „het in sommige gevallen wel weet“, laten wij voor de verantwoording van den schrijver.

„Maar hoe het zij“, zoo besluit de inzender, „bekwaam geneesheer of ellendig kwakzalver: zoo, als het nu is kan het niet blijven. Een wets-overtreding in presentie van politie en justitie is „niet zonder bedenking“. Dit zijn wij volkomen met den schrijver eens. Maar er is meer; volgens onze innige overtuiging levert een man als het

boertje een groot gevaar op voor de algemeene volksgezondheid en daartegen moet met kracht worden gestreden.

Een boete, zelfs van f 300, beteekent niets voor iemand die duizenden door zijne afkeurenswaardige handelingen verdient. Dit is intusschen het maximum dat bij art. 436 van het Wetb. v. Strafrecht is bepaald; maar datzelfde artikel zegt ook (wij brachten het al meermalen in herinnering): Indien tijdens het plegen van de overtreding nog geen twee jaren zijn verlopen, sedert de schuldige wegens dezelfde overtreding onherroepelijk is veroordeeld, kan, in plaats van de geldboete, hechtenis van ten hoogste twee maanden worden opgelegd.

Zou zoo iets niet meer helpen?

Berichten.

Een uitstekend voorbeeld van de Maas en Waalbode. Dit blad heeft aan zijn hoofd de volgende kennisgeving met vette letter geplaatst:

„Aan onze lezers.

Wij ontvingen deze week eene groote annonce, eene aanprijzing inhoudende van een middel tot bevordering van het tandjes krijgen der kinderen.

Wij wezen deze af, hoe welkom ons ook advertentie's zijn, en hebben ons beslist voorgenomen ons blad niet beschikbaar te stellen tot het aanprijzen van kwakzalversmiddelen, die enkel dienen om de centen van onze Maas en Walers te doen verhuizen in de zakken van speculanten op de goedgeloovigheid der boeren-bevolking”.

Bravo!

Een kiezentrekker uit liefhebberij. Men schrijft uit Nieuw-Buinen aan de N. Rott. Ct.: In het dorpje Exlo woont een welgestelde boer, die uit louter liefhebberij kiezen trekt. Hij doet het kosteloos en dat maakt hem bij velen sympathiek. Wil een dankbaar patiënt aan de dienstbode een kwartje geven voor het opredderen van het bloedplasje, à la bonne heure. De roep over de handigheid van den amateurdentist reikt verder dan het landschap, maar zijn handige sleutel kan den ouden roem niet meer handhaven. Een jongedochter uit ons dorp kwam deze week onzen kiezentrekker ook voor het „koeskillen” raadplegen. Een krachtige handbeweging en . . . de kies met de geheele voorvlakte van de onderkaak beierden aan het losgerukte tandvleesch.

„Dat doet hij nou voor z'n plezier . . . Pennewip!”

Een wonderdokteres overleden. Te Blesdijke (Fr.) is de wed. v. d. N. overleden, ruim 80 jaren oud. Deze vrouw, bekend onder den naam van „het boerinnetje van Blesse”, had een zeer drukke praktijk. Van heinde en verre kwamen de patiënten tot haar, om genezing te zoeken voor allerhande kwalen. Haar faam ging wijd en zijd, toen zij een patiënt cureerde, die te vergeefs baat gezocht had bij het „boertje van Staphorst”, den wonderdokter Stegeman. Een paar malen werd het oude boerinnetje wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde vervolgd en veroordeeld, wat juist het getal patiënten deed toenemen. Voor haar eigen kwaal kende de vrouw geene medicamenten, „dat is met ons altijd het geval”, placht ze te zeggen, als men haar op het vreemde daarvan wees.

N. R. Ct.

Kwakzalverij beschouwd als oplichting. Op aanwijzing van eenige bewoners van Kralingen is aldaar door de politie gearresteerd een Gorumsche wonderdokter, die aan eenige Kralingenaars een drank had verkocht, volgens zijn zeggen goed voor alle denkbare kwalen. Tegen hem is wegens oplichting proces-verbaal opgemaakt en de politie bracht hem naar de Gorinchemsche boot.

N. R. Ct.

De rol der pers. Onder dit opschrift plaatste het Institut Drouet dezer dagen een nieuwe reclame, waarvan het begin aldus luidt:

„Wat sommige kwaadsprekers er ook over zeggen, de hedendaagsche pers bewijst dagelijks groote diensten aan de menschheid. Nog onlangs meldden meest al de Hollandsche dagbladen drie wonderbare genezingen, bekomen bij middel van eene nieuwe behandeling. Er was spraak van twee gevallen in chronische doofheid en van eene neusziekte, waarvan de genezing onmogelijk scheen.

„Ten gevolge dezer afkondiging heeft een groot getal doove of aan neusziekten lijdende personen den raad gevolgd, welke hun door de dagbladen gegeven was en hebben zich gewend tot het Institut Drouet”, enz.

Het kan best zijn dat deze bewering waarheid bevat (een niet alledaagsch verschijnsel in kwakzalvers-annonces) maar dan bedenke de pers wat zij op haar geweten heeft!

Geneeskunde als vennootschap. De Lord Chancellor heeft aan het Engelsche Hoogerhuis

een wet voorgesteld om het als bedrijf exploiteeren van de geneeskunde, tandheelkunde of verloskunde door verenigingen te verbieden. Volgens het N. Tijdschr. v. Geneesk. zou dit verbod betreffen vennootschappen tot uitoefening der kwakzalverij (zooals The Sequah-Company Limited), die tot nu toe niet door de wet konden worden achterhaald, daar deze alleen personen kon treffen, die onbevoegd de geneeskunst uitoefenen, en niet naamloze vennootschappen.

Nu, vennootschappen van bedoelde soort zijn er in Engeland genoeg.

Van de Afdelingen.

AFDEELING DORDRECHT EN OMSTREKEN

Waarde der reclame-attesten van het Instituut Drouet te Brussel.

Voor eenigen tijd vonden wij de volgende reclame-advertentie in de „Dordrechtsche Courant”, later ook in de „Nieuwe Rotterdamsche”, „Nieuws van den Dag” en andere bladen:

„De ondergeteekende maakt ter wille van de „lijdende menschheid bekend, volkomen te zijn genezen van de doofheid door het gebruik van raad „en geneesmiddelen van het Instituut-DROUET te „Brussel. ARIE VAN ES, *Dubbeldam.*”

Later werd deze advertentie herhaald, doch dan gecombineerd met reclames voor keel- en borstlijden enz.

Nu de gemeente Dubbeldam, in de onmiddellijke nabijheid van Dordrecht gelegen, als uitgangspunt voor deze bekende kwakzalvers gekozen werd, meende onze Afdeling eens nauwkeurig te moeten onderzoeken en wendde zij zich 1°. tot den Edelachtb. Heer Burgemeester van de gemeente Dubbeldam, en 2°. tot den W.Ed.Z.Gel. Heer Dr. A. G. Degenaar, Med. Dr. en Arts, lid onzer Vereeniging, en anderen, met beleefd verzoek om inlichtingen.

Uit een en ander is ons gebleken, dan Arie van Es, thans boerenarbeider, vroeger in beteren doen is geweest.

Zooewel de Burgemeester als de Dokter en verschillende zijner goede kennissen, waaronder personen die bijna dagelijks met hem in aanraking kwamen, hebben nooit bemerkt dat Arie van Es doof is geweest. Wel beweert van Es dat hij vroeger min of meer hardhoorend was, maar ook dit heeft zelfs zijn naaste omgeving nooit bemerkt!!!

Toen de dokter hem persoonlijk er over onderhield, antwoordde hij op de vraag of hij doof was geweest, dat dit „bij horten” wel eens plaats had gevonden; van deze „horten” nu heeft men volgens ons onderzoek bij meerdere hoogst vertrouwde personen zijner omgeving, nooit iets bemerkt.

Hoewel nu de Burgemeester van Dubbeldam verklaart dat het hem voorkomt, dat van Es te goeder trouw handelt, kunnen wij, na ons uitvoerig en herhaald onderzoek, slechts verklaren, dat wij (ook in aanmerking genomen de ons bekende en in het Maandblad onzer Vereeniging dikwijls besprokene machinatiën van het zich noemend Instituut Drouet) aan die goede trouw sterk twijfelen.

Dat eene waarschuwing tegen dit attest van van Es wel zeer noodig is, bewijst dat de Burgemeester van Dubbeldam reeds in Maart, naar aanleiding van die bewuste advertentie, twee brieven had ontvangen om inlichtingen, die hij aan van Es heeft gezonden.*) Waarschijnlijk zal van Es die wel gunstig voor den kwakzalver hebben trachten te beantwoorden, doch zullen de ontvangers uit dit antwoord hebben begrepen, dat hij zelfs de advertentie niet zelf heeft gesteld.

Mogen die bladen, die de advertentie door van Es onderteekend plaatsten, door een kort uittreksel van dit ons onderzoek in hunne kolommen op te nemen, toonen, dat zij het belang hunner lezers begrijpen en stellen boven dat van kwakzalvers, wien het slechts te doen is om de beurs van hunne slachtoffers, onverschillig of daardoor hun gezondheid soms te gronde gaat.

Een woord van hulde en dank aan den Burgemeester van Dubbeldam en Dokter Degenaar is hier voorzeker op zijn plaats.

De Afdeling „Dordrecht en omstreken” der Vereeniging t./d. Kwakzalverij,
J. M. VAN ELK, Secretaris.

*) Jammer dat die niet aan onze Vereeniging om inlichtingen zijn gezonden.

Eno's „fruit Salt”.

Reclame in Nederlandsch Indië.

Lezers van sommige Nederlandsche couranten, maar vooral zij, die Engelsche dagbladen of tijdschriften lezen, kennen de advertentie van Eno's „fruit Salt”. Het middel wordt al jaren geannonceerd en is ook reeds vroeger, ofschoon met enkele woorden, in ons Maandblad besproken. Dat wij er thans op terugkomen vindt zijn oorzaak in de volgende omstandigheid:

Van geachte zijde ontvingen wij verschillende gedrukte stukken, die in Indië worden verspreid ten einde reclame te maken voor het bovengenoemde zout, dat, zooals onze berichtgever ons mededeelde, aldaar veel wordt gebruikt. Opmerkenswaardig vooral was één stuk, waarin de wonderen van het zout in niet minder dan zestien talen aan het volk werden verkondigd, nl. in het engelsch, fransch, duitsch, nederlandsch, italiaansch, spaansch, portugeesch, japaneesch, russisch, turksch, grieksch, arabisch, bengalsch, persisch, chineesch en hindoestansch. Men ziet, voor elk wat wils.

Om onze lezers een denkbeeld van den inhoud te geven nemen wij de Nederlandsche aanbeveling woordelijk over; zij luidt aldus:

„Bevallende de kostbare zoutachtige bestanddeelen van Rijpe Vruchten.

ENO'S VRUCHT ZOUT.

Zout fruit, of Vrucht Poeder.

Gezondmakend, aangenaam, verkoelend, verfrisschend en versterkend.

Dit preparaat is het beste en eenvoudigste voor het regelen der werking van de lever, hetwelk tot dusverre is ontdekt. Het verhindert diarrhoea. Het verwijdert podagra, rhumatische stof, of den een of anderen vorm van vergif uit het bloed. Niemand moest gaan van lucht veranderen, zonder een voorraad van dit onschatbaar preparaat.

Het is veel eenvoudiger, en in plaats van ter neder te slaan, zooals Seidlitz poeder, heeft het eene vroolijkmakende werking. Als het gebezigd moet worden als Seidlitz poeder, neem een of twee theelepels vol in een glas lauwwarm water, onmiddellijk na het ontwaken, en herhaal dit eenige malen alle een of twee uren, zoo noodig; in den tusschentijd drink vrij warmen thee.

Het is van groote waarde na eenige buitensporigheid in eten of drinken, en kan zeer voordelig worden ingenomen van af de kindsheid tot den uitersten leeftijd.

Iemand met eene trage lever moest nooit er zonder zijn; het kan ten iederen tijde hetzij bij dag of bij nacht worden ingenomen.

Als zich eenige teekenen van koorts vertoonen, raad ik ten sterkste aan, het vruchtzout ieder uur of iedere twee uren intemen, en wel in koud water, gepaard met het gebruik van thee, totdat de ingewanden vrij geopend zijn; neem daarna een zweetbad, en drink veel warme thee tot het verkrijgen eener overvloedige transpiratie.

Eene dosis een half uur of uur vóór het middagmaal is van groote dienst, en ze kan alle paar uren herhaald worden, zoo noodig. Een of twee theelepels vol van oranjeschilextract is een uitstekend tonicum; men doet best met te wachten tot het opschuimen gedeeltelijk heeft opgehouden, voor dat men het uitdrinkt.

Bij treurigheid, tijdelijke opwinding of eenige inspanning van het zenuwgestel, is het zeer heilzaam, als ook bij terneergeslagenheid, duizeligheid of eenige aandoening van het hoofd.

Geheel verschillend van andere zoutbereidingen, versterkt het het zenuwgestel in plaats van het te deprimeeren, en het kan in ieder geval als een verfrisschende en mousseerende drank gebruikt worden.

Dit preparaat bevat de schatbare zoutachtige bestanddeelen van rijpe vruchten, en is van volstrekte beteekenis voor de gezonde werking van het dierlijk lichaam. Voor reizigers, landverhuizers, matrozen, of bewoners van tropische klimaten, is het onschatbaar. Het bloed wordt door het gebruik er van zuiver gehouden en koorts en epidemieën worden voorkomen.

Uitsluitend vervaardigd in „Eno's Vruchtzout-fabriek”, Londen, S.E.”

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is, elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenscht te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. A. C. van Blommestein, te Rotterdam, Voorzitter.

Dr. G. P. Kortenhorst, te Weesp.

Dr. H. Burger, te Amsterdam.

L. M. van Elk, te Dordrecht.

G. B. Schmidt, (Binnengasthuis) te Amsterdam,
Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 768.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD:

Hoofdartikel: De kwakzalvers-advertenties in de dagbladen.

Berichten: De boete voor het boertje van Staphorst betaald. — De fabrieken van doktersbullen te Chicago.

Grootere artikelen: Pastoor Beck's maagdruppels. — Nagemaakte Pink-pillen. — De jicht en reumatiekmiddelen van Dr. Laville. — De geschiedenis van de Revalenta Arabica. — Pharmaceutische specialiteiten in Italië. — Schadelijke haarwaters.

Rechtszaken: Onbevoegd afleveren van morphine. — Ongeoorloofde uitoefening der geneeskunst. — Bloedvergiftiging te Breda. — Mededeelingen van het Geneesk.-Staatstoezicht in Noord-Holland.

Boekbeoordeling: Tijdschrift voor toegepaste scheikunde en hygiëne.

Correspondentie.

Herhaalde waarschuwingen: Haitzema's reumatiekmiddel. — Pink-pillen. — Pastilles Poncelet. — Lück's Gezondheids-Kruidenthonig.

De kwakzalvers-advertenties in de dagbladen.

De zaak is „en marche”, er is vooruitgang te bespeuren. Meer en meer verheffen zich stemmen — behalve de onze — die het opnemen van kwakzalvers-advertenties door de dagbladen afkeuren (men zie o. a. het ingezonden stuk in ons vorig nummer) en die het met ons eens zijn dat, bij eenigszins goeden wil, het best mogelijk is het plaatsen van dergelijke annonces te weigeren.

Met veel genoegen namen wij kennis van het onderstaande, opgenomen in de *Amsterdamsche Courant*:

„Kwakzalvers-advertentiën. — In een artikel van de *Mentor* van Mei zegt de heer D. Beerends, naar aanleiding van het denkbeeld tot het verleenen van subsidie aan vakbladen, geopperd door een lid in de Vereeniging van Directeuren van Verzekering-maatschappijen, o. m. het volgende:

„Wij weigeren uit beginsel de ons aangeboden kwakzalvers-advertentiën op te nemen, wat een dagblad niet kan doen, omdat de directie of redactie geen tijd heeft zich te vergewissen of een of ander aangeprezen middel wel aanbevelenswaard is. Wij wenschen geen medeplichtigen te zijn van al het fysieke en psychische lijden door deze annonces teweeggebracht. Zouden wij even beslist kunnen weigeren de annonces op te nemen van *subsidieerende* Maatschappijen, die zich aan verregaande deloyale practijken schuldig maken?

De vrijheid van onderzoek blijve dus onverlet, de rechtmatigheid van eigen eischen te stellen aan hetgeen wij voor waarheid zullen erkennen, mits voorgelicht door bekwame mannen, die liefde tot vrije critiek weten te paren aan haar onafscheidelijke gezellin: *nauwgezetheid van onderzoek*, blijve ons ideaal.

Dit ideaal zou als een kaartenhuis ineensstorten en

tot geestelijken zelfmoord leiden, als aan de vakbladen subsidiën werden verleend.

Wij verzoeken den heer Beerends niet alle dagbladen over één kam te scheren. De dagbladen kunnen kwakzalvers-advertentiën even goed weigeren als een maand- of weekblad.

Zij hebben eenvoudig, zooals de *Amst. Crt.* sinds jaren doet, een dokter in den arm te nemen en bij de aanbieding van dergelijke advertentiën zijn advies te vragen. Daartoe zijn de geneesheeren gaarne bereid en er zelfs heel dankbaar voor. Er mag dan eens een enkele annonce doorslippen, doch dan is die in den regel vrij onschuldig.

Het is juist op advies van heeren doctoren dat wij dergelijke advertentiën niet plaatsen, omdat zij ons overtuigd hebben hoeveel kwaad deze stichten.

Bedroevend is het intusschen dat wij in dit opzicht zóó alleen schijnen te staan, dat men onze onthouding op dit gebied niet eens opmerkt.”

Wat ons betreft, geven wij de *Amst. Ct.* gaarne de verklaring, dat wij reeds lang haar optreden tegenover de kwakzalvers-advertenties met waardeering hebben gadeslagen niet alleen, maar dat wij ook steeds, met ingenomenheid, kennis hebben genomen van de belangrijke artikelen over kwakzalverij, door een bevoegde hand reeds zoo menigmaal in hare kolommen geschreven. Getrouw hebben wij dan ook die artikelen overgenomen, voorzoover onze plaatsruimte het toeliet.

Aan de mededeeling van de *Amst. Ct.* wenschen wij nog toe te voegen dat wij ons herhaalde malen hebben bereid verklaard om van advies te dienen aan die bladen, die in twijfel verkeerden of een aangeboden advertentie betrekking had op kwakzalverij, of niet. Inderdaad zijn er uitgevers, die van dit aanbod gebruik maken. Verder wenschen wij nog in herinnering te brengen, dat er reeds verscheidene bladen zijn die, al behooren zij niet tot de „grooten pers”, toch door het weigeren van kwakzalvers-annonces, het bewijs leveren dat zij, met de *Amst. Ct.*, een andere, o. i. betere opvatting hebben van de grootsche roeping der pers.

Het door ons hierboven aangehaald artikel blijkt intusschen niet zonder voorloopig resultaat te zijn geschreven; er verscheen immers een dezer dagen in de *N. Rott. Ct.* de volgende advertentie:

„KWAKZALVERS-ANNONCEN.

De *Amst. Courant* beweert in haar nummer van 15 Mei dat dagbladen kwakzalvers-advertentiën

kunnen weigeren. Is een collectief optreden der pers ter dezer zake niet gewenscht en mogelijk?”

Wij willen hopen dat deze oproeping niet te vergeefs geschied zij!

Wat ons aangaat, behoeven wij niet meer te verklaren dat wij een dusdanig „collectief optreden” hoogst gewenscht en zeer goed mogelijk achten; een andere vraag is echter of het er spoedig toe zal komen?

Onze ervaring, in 1885 met den Journalistenkring opgedaan, stemt ons in dit opzicht min of meer pessimistisch, maar . . . wie weet? Misschien zijn, met de tijden, ook de inzichten veranderd. Laat ons het beste hopen!

Aan den inzender der advertentie bieden wij, voor zoover wij er iets aan kunnen doen, gaarne onze medewerking aan.

Berichten.

Dat verwondert ons niet. — Het Staphorster boertje („dokter” Stegeman), die te Amsterdam wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde veroordeeld is geworden tot f 300 boete, ontving dezer dagen van een onbekende f 300 voor de boete per aanteekenden brief. (Zw. Ct.)

De fabrieken van doktersbullen te Chicago. Eindelijk heeft de Staat Illinois een wet uitgevaardigd, waardoor het mogelijk zal zijn „colleges” te ontbinden, die op bedriegelijke wijze misbruik maken van het hun verleende recht om diploma's voor geneeskunde, artsensjebereidkunde of tandheelkunde uit te reiken. De schandelijke „Diploma Mills” van Chicago, gelijk men ze daar noemt, zullen dus hun langsten tijd gehad hebben. (W. T. G.)

Pastoor M. Beck's Maagdruppels.

Wij hebben er al dikwijls op gewezen, laatst nog in ons nummer van April, dat REIMANNS te Haarlem allerlei waar aan den man tracht te brengen. Wij hebben toen o. m. gesproken over de maagdruppels en beloofd op dit middel terug te komen, nadat het zou zijn onderzocht. Dat onderzoek heeft plaats gehad door ons lid, den heer A. J. WINNE, te Middelburg, maar heeft geen positieve resultaten opgeleverd. Dit zal niemand verwonderen die bekend is met de soms onoverkomelijke moeilijkheden, die een aftreksel van sommige onbekende plantstoffen aan den onderzoeker berokkent, en uit een zoodanig aftreksel, door middel van spiritus verkregen, bestaan de maagdruppels door Reimanns aanbevolen als „tot

„dusver het eenige middel, dat met gunstig resultaat werkt tegen elke maagkwaal.“

Toch is het onderzoek geenszins onvruchtbaar geweest. De meeste planten of plantendeelen, die een geneeskrachtige werking uitoefenen, bezitten een of meer bepaald gekenmerkte bestanddeelen, z. g. plantenbasen, bitterstoffen enz. waaraan juist de genezende eigenschappen worden toegeschreven. Welnu, de afwezigheid van plantenbasen werd door den heer WINNE geconstateerd, terwijl bekende bitterstoffen evenmin werden aangetroffen. Het vermoeden ligt dus voor de hand, dat de maagdruppels niets anders zijn dan een aftreksel van enkele kruiden, die, als geneesmiddel tegen maagkwalen, zonder eenige beteekenis zijn. Als zoodanig is de uitvinding die onder den naam van Pastoor Beck wordt verkocht, misschien een „eenig middel.“

Desniettemin wordt van de maagdruppels verklaard, n.l. door den verkooper, dat zij zijn „onmisbaar voor slechte spijsvertering, geen eetlust, riekenden adem, buikopzwellings, kotiek, bloedarmoede, overgeven, geelzucht, amebien, hoofdpijn (als deze „uit de maag voortkomt) enz.“

Alleen reeds deze verklaring, waarbij het middel „onmisbaar“ wordt genoemd bij tal van geheel uiteenlopende kwalen, kenmerkt de maagdruppels als een kwakzalversmiddel, tegen het gebruik waarvan wij ernstig waarschuwen.

Ten slotte nog een opmerking: Het optreden van REIMANNS hier te lande toont duidelijk aan, dat het hoog tijd wordt dat in onze geneeskundige wetgeving betere bepalingen worden opgenomen die er voor waken, dat het publiek niet langer de dupe worde van den een of anderen geheel onbevoegde, die maar de brutaliteit heeft zich als verkooper van z. g. onfeilbare geneesmiddelen aan dat publiek op te dringen. Noch de verkoop van de breukzalf, noch die van de maagdruppels kunnen volgens de thans bestaande wet als onbevoegde verkoop van geneesmiddelen worden vervolgd, evenmin als het aanbevelen van die middelen tegen allerlei ziekten, bij de tegenwoordig heerschende bepalingen als uitoefening der geneeskunde wordt beschouwd. Mag dit zoo blijven?

Nagemaakte Pinkpillen en verregaande brutaliteit.

In het Maandblad van Januari j.l. stelden wij, onder bovenstaand opschrift, de handelingen van de firma H. SPETTER & Co. te Rotterdam in 't licht. De firma heeft er nu iets anders op gevonden, zooals blijkt uit de volgende advertentie:

„DE PINKPILLEN

zijn door ons nauwkeurig onderzocht en thans verkrijgbaar à f 1.20 per koker van 60 stuks of à f 6.— bij 6 kokers tegelijk.

Betaal dus niet langer f 1.75.

Centraal Apotheek,

70 Jonkerfransstraat, Rotterdam.“

De firma heeft zich „gedekt“; zij heeft een apotheker in dienst genomen en voert nu een „Centraal Apotheek“. Nu, dat is haar zaak, maar onze zaak is het, er op te wijzen dat, volgens het onderzoek van onze zijde verricht, de pillen, die, al dragen zij een vreemde naam, niets bijzonders, en met 60 ct. de 60 stuks ruim betaald zijn. Iemand, die ze met zekeren ophef annonceert teneinde die 60 stuks met f 1.20 betaald te krijgen, maakt zich, volgens onze meening, schuldig aan kwakzalverij.

De jicht- en reumatiekmiddelen van Dr. Laville.

In de laatste maanden worden deze middelen, vooral de likeur, weer onophoudelijk in onze bladen aanbevolen en naar aanleiding daarvan ontvingen wij talrijke aanvragen om inlichtingen. Wegens gebrek aan ruimte konden wij die inlichtingen slechts in beknopte vorm geven, onder verwijzing naar vroegere Maandbladen, waarin van deze middelen gewag werd gemaakt. De bladen zijn intusschen niet meer voorhanden en daar de wensch naar „meer licht“ ook nog dezer dagen is geuit, laten wij thans hieronder, in hoofdzaak, volgen, wat de vorige Redactie in het Maandblad van April 1888 — dus reeds meer dan 10 jaren geleden — mededeelde:

„De middelen van Dr. LAVILLE — een likeur en pillen — werden, reeds meer dan 30 jaar geleden, langs den thans meer en meer gebruikelijken weg aan den man gebracht, n.l. door middel van een brochure, getiteld: „Over Jicht en Rhumatismus. Theoretische en practische verklaring eener genezende en voorbehoedende behandeling door Doctor Laville der faculteit van Parijs.“ Wij hebben de Nederlandsche uitgaaf voor ons en wel, volgens den titel, de vierentwintigste uitgaaf, wel een bewijs, dat het gebruik van de middelen, hier te lande, voor den verkooper niets te wenschen overlaat. Het boekje, dat ontegenzeggelijk met het talent, noodig voor het beoogde doel, geschreven is, dat verder de aanwijzing van zeer nuttige leefregels bevat, maar bovendien tal van zoogenaamde wetenschappelijke beschouwingen, met latijn versierd, levert, die den deskundige doen glimlachen, maar een leek zand in de oogen strooien, dient alleen om de aandacht te vestigen op de likeur en de pillen, die ieder voor den spotprijs van ongeveer f 10 worden verkocht. De brochure krijgt men gratis; dat is menschlievend.

Waaruit bestaan nu die beroemde likeur en pillen? Zija het geheimmiddelen? In geen deele, zegt de schrijver, en hij laat aan het slot der brochure twee rapporten afdrucken van OSSIAN HENRY, „lid der keizerlijke academie van geneeskunde, chef harer scheikundige werken enz.“, betreffende het onderzoek der middelen, waarbij het volgende resultaat is verkregen:

Samenstelling van de anti-jicht-likeur:

Krachtige spaansche wijn	800	gram.
Overgehaalde alcohol	100	„
Water	85	„
Kolokwintine	2.5	„
Kinine en Cinchonine	5	„
Kleurstof	3	„
Kalkzouten enz. zonder belang	4.5	„

1000.0 „

Samenstelling van 100 van de voorbehoedende pillen:

Extractiestof der Physalis alkekengi	9.5	gram
Kiezelaarde	3.0	„
Soda	2.6	„
Groene plantpoeder	7.5	„

22.6 „

Menigeen nu, die dit leest, zal het onbegrijpelijk vinden, dat wij deze middelen in ons Maandblad meenen te moeten behandelen; hij zal vragen waar hier kenmerken van kwakzalverij aanwezig zijn, nu Dr. LAVILLE niet alleen zijn geneesmethode bekend maakt, maar er zelf niet van wil profiteeren, naar het schijnt, omdat hij ieder in de gelegenheid stelt, zijne geneesmiddelen daar te laten klaar maken waar hij verkiest, zonder verplicht te zijn den buitengewoon hoogen prijs van f 20 te betalen.

Oppervlakkig beschouwd schijnt deze opmerking juist, maar wanneer men iets dieper in de zaak indringt, verandert daarmee ook het gezichtspunt. 't Is een verschijnsel, dat men tegenwoordig dikwijls waarneemt, dat de kwakzalvers, zich, als ware het, schamende geheime middelen te verkoopen, of op enkele plaatsen door wetten genoodzaakt, de samenstelling bekend maken, maar daarbij zorg dragen, dat die bekendmaking aan hun affaire geen schade berokkent. De een verklaart de bijzondere bewerking van enkele der bekend gemaakte stoffen als zijn speciale uitvinding, een ander geeft de samenstelling zóó nauwkeurig op, dat niemand er uit wijs kan worden, terwijl een derde als samenstellende bestanddeelen stoffen vermeldt, die in 't middel geheel niet te vinden zijn.

Op blz. 56 der brochure lezen wij het volgende:

„Voorzorgen om de likeur en de pillen hare gelijkwaardigheid te doen behouden.

„De genezende likeur en de voorbehoedende pillen tegen de jicht zijn naar meesterlijk voorschrift vervaardigd.

„Om hare zuivere en ongeschondene samenstelling te bewaren zijn wij in het belang der jichtlijders gedwongen geweest, de grootste voorzorg te gebruiken.

„Inderdaad, pas is een recept bekend gemaakt of iedeeen spoedt zich het te veranderen, te verdraaien op duizende manieren. Ter oorzaak der duurte neemt men eenig wezenlijk bestanddeel weg, voegt uit eigenliefde er een ander bij; men vermindert de samenstelling om tijd

en kosten te besparen; in één woord, iedereen wil er wat over te zeggen hebben, en alzoo ontstaat zulk eene verwarring, dat men elkander niet meer verstaat.

„Van alle beroemde medikamenten, door onze voorvaders nagelaten en door eene lange ondervinding goedgekeurd, is niet een meer in aanzien gebleven, omdat geen enkel zijne oorspronkelijke zuiverheid behouden heeft.

„Om zeker te zijn, dat onze formules stiptelijk nagekomen zouden worden, moesten wij er op bedacht zijn de lange en nauwkeurige bewerking daarvan voor de grillen van wie dan ook, te vrijwaren.

„Na aan het strengste toezicht onderworpen te zijn geweest, worden onze echte medikamenten niet aan het publiek geleverd, zonder voorzien te zijn van ons handschrift; dit immers is de beste waarborg voor hunne echtheid.

„Vorderen de jichtlijders dien waarborg, dan zullen zij zeker zijn, onze produkten degelijk voorbereid, altijd homogeen en onverderfelijk te vinden.“

De toeleg is duidelijk; koopt alleen de middelen voorzien van de handteekening van Dr. LAVILLE; dan alleen zijt gelyk zeker van onveranderlijke samenstelling en derhalve van de genezing.

Het is echter de vraag of er op die zekerheid niet iets valt af te dingen? Ieder geneeskundige zal, wat de zekerheid van genezing betreft, wel met geheel andere inlichtingen voor den dag komen en wat de zekerheid der samenstelling aangaat, ook daarmee is het niet te pluis.

Het lid onzer vereeniging, de heer H. J. TAVERNE, apotheker te Leiden, onderwierp in 1883 de liqueur aan een scheikundig onderzoek, en wat bleek toen? dat de aanwezigheid van de bestanddeelen kina en kolokwint, in welker combinatie juist de groote waarde der uitvinding moest steken, niet was aan te toonen. Daarentegen bestond de liqueur uit een zeer bekend, vergiftig geneesmiddel, wijn van Herfsttijdeloosen of *Vinum colchici*, met kino (een geheel andere stof dan kina) eenigzins donker gekleurd.

Die wijn is, wegens de vergiftige eigenschappen, in de apotheken slechts op recept van een geneesheer of anders langs zeer omslachtigen weg te verkrijgen, en moet met groote voorzichtigheid worden gebruikt; in de brochure lezen wij echter, dat somwijlen drie eierpelletjes per dag kunnen worden genomen. Dit is ongeveer 12 gram per dag, tweemaal zooveel als in de Nederlandsche pharmacopee als hoogste gift wordt aangegeven.

Daarom, maar daarom niet alleen, zooals uit dit artikel duidelijk zal zijn, waarschuwen wij tegen de middelen van Dr. LAVILLE, wier bespreking in ons blad volkomen gewettigd is.“

De geschiedenis van de Revalenta Arabica.

Reeds meermalen hebben wij 't een en ander over dit universeel middel (in werkelijkheid *linzenmeel*) medegedeeld en ook den oorsprong van den naam opgegeven. Nu de Revalenta-advertenties echter weer in talrijke bladen verschijnen en er dus weer pogingen worden aangewend om dit dure meel aan het lichtgeloovig publiek aan te praten, kan het ongetwijfeld zijn nut hebben wanneer wij het onderstaande uit „De Huisvrouw“ overnemen:

„Er is aan dit zoogenaamde geheimmiddel, waarvan de samenstelling lang geen geheim meer is, eene lange en interessante geschiedenis verbonden.

Zekere WARTON, te Londen woonachtig, bracht onder den naam *Ervalenta* een geheim „voedings- en gezondheidsmeel“ in den handel, dat hij aan de lijdende menschheid aanbeval als het weldadigste wondermiddel tegen alle mogelijke ziekten en kwalen. In zooverre was WARTON oprecht, dat hij in den naam van zijn middel niets geheimzinnigs legde, want *Ervalenta* was afgeleid van *Erva Lens*, zooals in de botanie de lins heet. Uit onderzoekingen bleek dan ook, dat het bestond uit linzenmeel, vermengd met de tot poeder gemalen schil van de lins en met meel van maïs of Indiaansche gerst. Erkend werd dan ook, dat men te doen had met een voedsaam meel, dat in zijne samenstelling niets schadelijks voor de gezondheid had. Alleen maar, het had niets van een geneesmiddel, want een gezond voedingsmiddel heeft daarom nog niet het vermogen ziekten en kwalen te genezen. En dan ook, de *Ervalenta* werd tot buitensporige prijzen verkocht.

Maar het publiek is lichtgeloovig. Het vertrouwd op de talrijke aanprijzingen en attesten, waarvan

WARTON, die de kunst van reclame uitnemend verstond, in zijne pompeuse advertenties een kwistig gebruik maakte.

Het gevolg was, dat de Ervalenta-man binnen korten tijd rijk werd en dat het publiek armer werd.

Weldra vond de slimme Engelschman onder zijne landgenooten een mededinger, belust op de groote winsten, die er met linzenmeel te maken waren. BARRY DU BARRY bracht een geheimmiddel in den handel, dat hij *Revalenta Arabica* noemde en waarvan aanvankelijk in de pompeuse aankondigingen stoutweg beweerd werd dat het een geheimzinnige stof was, afkomstig van eene aan de kamperfoelie gelijke, nog onbekende uitheemsche plant. De vignetten der bussen stelden dan ook negerplantages voor, waar zwarte slaven bezig waren aan het inzamelen en bereiden der geheimzinnige plantestof. In de bussen, die voor hooge prijzen verkocht werden, vond men een roodachtig meel, dat, wat den reuk betreft, aan selleriezaad deed denken.

De erfgenamen van WARTON, den uitvinder van de Ervalenta, deden DU BARRY een proces aan, dat een groot éclat maakte. Zij eischten, dat het hunnen concurrent verboden zou worden van den naam Revalenta op zijne etiketten gebruik te maken, daar die slechts eene vermomde navolging was van Ervalenta, waarop een patent hun recht gaf. De rechter gelastte een onderzoek en nu bleek, dat ook het hoofdbestanddeel van Du Barry's product eenvoudig linzenmeel was. Aan dezen werd dan ook verboden het verder in Engeland Revalenta te noemen. Dit proces had plaats in 1855.

Du Barry gaf nu aan zijn fabriek den naam *Reconvalescière* en versierde zijne vignetten met palmen en negers. Ook onder dezen naam vond het tot hooge prijzen een groot debiet in alle landen, dank zij de kunst van reclame, die ook DU BARRY uitnemend verstond. Later werd het weder herdoopt in *Revalencière*, en nu verkondigde de fabrikant in zijne reclames, dat Zijne Heiligheid de Paus door dit middel genezen was.

De *Revalenta* in hare verschillende stadiën en ook al de talrijke navolgingen daarvan zijn herhaaldelijk wetenschappelijk onderzocht. De door Du Barry zelf verkochte, en die dus als echt te beschouwen is, bleek te bestaan uit meel van de Arabische lins, die echter van onze gewone, mede oorspronkelijk uit het Oosten afkomstige lins zich in niets onderscheidt dan door de roode kleur van het meel. In Du Barry's *Revalenta* zijn deze linsen van de schil ontdaan en dan vermengd met gerstenmeel, een weinig suiker en zout. De nagemaakte soorten bestaan uit het geelachtig meel van onze inlandsche linsen, nu eens met deze, dan met gene andere graansoort vermengd, en ook wel met aardappelstijfzel, maïs, tapioca, salep enz.

Met de *Revalenta Arabica* is eene aardige geschiedenis in Oostenrijk gebeurd. Het huis DU BARRY had eene groote hoeveelheid daarvan naar dat land gezonden en wilde gebruik maken van het lage inkomend recht, dat voor voedingsmiddelen is vastgesteld. Maar de Oostenrijksche fiscus hield zich aan den schijn, door DU BARRY zelf in het leven geroepen, en belastte het ingevoerde product als geheim geneesmiddel, en ofschoon nu DU BARRY daartegen inbracht, dat zijn fabriek eenvoudig van eene gewone graansoort gemaakt was, het baatte hem niet.

Sedert lang hebben de rijke erfgenamen van WARTON hun geheimmiddel, waarvan het geheim nu ontdekt was, laten varen. Het had aan den geldbuidel van den slimmen uitvinder zijne diensten ruimschoots gedaan en buitendien was het aantal navolgingen zóó ontzaglijk toegenomen, dat er geen eer meer aan te behalen was. Ook van de *Revalenta* werd sinds vele jaren niets meer vernomen. Maar in den laatsten tijd duikt dit geheimmiddel weder op. Men rekent er blijkbaar op, dat de sedert opgegroeide geslachten onbekend zijn gebleven met de daaraan verbonden geschiedenis".

De Minister van Binnenl. Zaken in Italië over pharmaceutische specialiteiten.

*De opperste gezondheidsraad in Italië heeft zich gewend tot den Minister van Binnenlandsche Zaken

daar te lande met verzoek, ter beteugeling van den driesten handel in allerlei zoogenaamde pharmaceutische specialités, voorschriften te willen geven, waaronder de verkoop van deze artikelen alleen en uitsluitend zal mogen plaats vinden.

Hieraan gevolg gevende heeft de Minister bepaald dat geen specialité van welken aard meer mag worden in den handel gebracht, zonder dat vergunning daartoe is ontvangen en dat bij aanvraag om deze vergunning door den fabrikant moet worden medegedeeld: het voorschrift, waarnaar het middel wordt bereid, hoe lang het reeds thans werd verkocht, waar vooral het debiet van het middel is, hoe groot de jaarlijksche omzet was en op welke wijze de fabrikant zelf zich overtuigd heeft van de werkzame bestanddeelen van het middel.

Bovendien moet een monster van het middel tegelijk met deze aanvraag worden toegezonden aan den Minister en de verklaring daarbij worden afgelegd, dat de fabrikant de kosten zal vergoeden, wanneer de permanente commissie voor de pharmacopoea het noodig oordeelt de fabriek te bezichtigen, waar de bereiding plaats heeft.

De Minister heeft ten slotte bij publicatie alle prefecten uitgenoodigd dit rondschriften ter algemeene kennis te brengen.

Schadelijke haarwaters.

*Herhaaldelijk is door ons gewezen op vergiftigingen, die het gevolg kunnen zijn van de haarkleurmiddelen, die in de advertentiekolommen iederen dag als onfeilbaar en onschadelijk worden aanbevolen.

Ook elders trekken deze middelen de aandacht van geneeskundigen. Kort geleden promoveerde te Parijs tot doctor de heer TISSOT, op een proefschrift, waarin hij de samenstelling van de meest gebruikelijke haarmiddeltjes aangeeft en duidelijk uiteenzet de schadelijke gevolgen van hun gebruik. Met voorbeelden toont hij aan het ontstaan van hoofdpijnen, oogziekten, digestiestoornissen, slapeloosheid, zelfs toevallen bij sommige personen.

In een zijner stellingen dringt de schrijver aan op verbod van verkoop van zulke schadelijke artikelen als nadeelig voor de algemeene gezondheid.

Rechtszaken.

De kantonrechter in het tweede kanton te Rotterdam heeft I. S., lid der firma H. Spetter & Co., wegens het onbevoegd afleveren van morphine, (zie ons Mbl. van Mei j.l.), veroordeeld tot een geldboete van f 100.

Het kantongerecht te Goes heeft S. C. te Breda, wegens ongeoorloofde uitoefening der geneeskunst, veroordeeld tot f 50 boete, subs. 20 dagen hechtenis.

(N. R. Ct.)

Bloedvergiftiging. Half Januari bood doctor Moerel te Breda den plaatselijken bladen een waarschuwend bericht ter opname aan, (opgenomen in het Maandblad van Februari) meldende den dood onder verschijnselen van bloedvergiftiging van een persoon, onder medische behandeling geweest zijnde eener juffrouw, die zijn zwerenden duim met pleisters (eksteroogenpleisters nota bene) had willen genezen.

Eenigen tijd geleden heeft de politie alhier een onderzoek ingesteld en is zij tot de bevinding gekomen, dat dezelfde juffrouw ook aan meerdere personen, die last hadden van ernstige verzwerigen, deze pleisters geleverd had.

Dienaangaande had zij zich voor het kantongerecht te Breda te verantwoorden.

Vier personen traden als getuigen op: dr. Moerel, de weduwe van den overleden persoon en twee juffrouwen, welke zich vroeger ook eens onder behandeling van beklagde geteld hadden en die blijkbaar met de grootste ingenomenheid verklaarden, bij hare geneesmethode onmiddellijk en afdoende te hebben baat gevonden, zonder de minste nadeelige gevolgen.

Betreffende het overlijden van den persoon in quaestie deed dr. Moerel eenzelfde verhaal als destijds door de bladen is gepubliceerd.

Voorts deelde spr. mede, dat hij als curiosum gevraagd had te mogen zien, hoe deze juffrouw te werk ging bij een harer patiënten, die eene verzweering aan de borst had, en waarvoor spr. een chirurgische behandeling noodzakelijk had geoordeeld, doch welke zij beweerd

had met de eksteroogenpleisters te zullen genezen. Patiënte had hem zulks veroorloofd; vandaar dat spr. thans kon verklaren, persoonlijk te hebben waargenomen, dat beklagde zelve de pleisters geknipt had en geapplied, terwijl zij zelve de wonde gereinigd had.

Op desbetreffende vragen antwoordde de dokter, dat hij niet onderzocht had in hoeverre de pleisters een nadeelige werking konden uitoefenen; ook kon hij niet met volstrekte zekerheid verklaren, dat de overleden persoon gestorven was tengevolge van het gebruik der bewuste pleisters, doch, zoo besloot hij, uit de medegedeelde feiten en uit de verschijnselen, welke zich tijdens de ziekte voordeden, moet men wel opmaken, dat vergiftiging in 't spel is geweest.

Door het verdere getuigenverhoor werd stellig en zeker bewezen, dat beklagde zich had schuldig gemaakt aan het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde, door zelf die pleisters te appliceeren en de wonde te reinigen, al deed zij zulks niet atijd.

Zooals hierboven medegedeeld, waren twee getuigen geheel op de hand van beklagde en zeer verbolgen tegenover dr. Moerel, die volgens een der getuigen zelf het gebruik der pleisters zou hebben aanbevolen en na een persoonlijk onderzoek verklaard, dat zij goed werkten, zoodat ze in 't gebruik van dezelve maar moest volharden. Later had de dokter wel ontkend zich zoo tegenover haar te hebben uitgelaten, doch zij hield vol onder eede.

Beklagde bekent, aan de getuigen ter terechtzitting aanwezig, alsook aan haar overleden patiënt, pleisters te hebben gegeven. Zij zegt, volstrekt niet geweten te hebben dat deze pleisters, te Rotterdam gekocht, waar zij, volgens bekl., door *zeer velen* voor *alles* worden aangewend, nadeelige uitwerking konden hebben. Ze had de pleisters overgedaan, geenszins uit winstbejag, doch uit louter goedheid en menschlievendheid. Zij had er volstrekt geen winst op genomen, hetgeen door bewijzen van rembourszending gestaafd kon worden. Ze had tweemaal een K.G. dier pleisters laten komen, één in November en één in December (een der patiënten had er zoovele gebruikt, verklaarde zij naar aanleiding van de opmerking van het Openb. Min., dat dit toch een belangrijke omzet was) en die beide keeren met f 5.30 betaald.

Bekl. ontkent ooit de geringste geldelijke winst op hare pleisters ontvangen te hebben, hetgeen getuigen onder eede bevestigen. Zij hadden voor de pleisters hetzelfde bedrag betaald als beklagde er voor gegeven had.

Dat zij volkomen te goeder trouw gehandeld had, zou ten duidelijkste blijken uit de omstandigheid, dat zij zelfs 5 kwartier gewacht had op de komst van dr. Moerel, in wiens tegenwoordigheid zij hare methode had uitgeoefend.

Het O. M. wijst er op, dat bekl. is onbevoegd in het uitoefenen van geneeskunde en dat zij gehandeld heeft buiten noodzaak.

Het staat dus vast, dat bekl. een straf moet worden opgelegd, ook daar, waar zij volstrekt geene of een heel geringe belooning voor 't leveren der pleisters ontvangen heeft.

Spr. acht dit zeer nuttig ook, opdat paal en perk worde gesteld aan dusdanige practijken, te meer waar vast stond, dat de pleisters, die bekl. gebruikt had, nadeelige gevolgen kunnen hebben. Spr. deelde mede, dat dit te Oosterhout en Willemsstad gebleken was, en voor welk kantongerecht zekeren Wolf, leverancier dier pleisters, f 100 boete, subs. 20 dagen hechtenis was opgelegd.

Voor deze beklagde acht spr. een niet zoo zware straf van noode, weshalve f 25 boete, subs. 5 dagen hechtenis werd gerequireerd. (N. Bredasche Ct.)

In de mededeelingen omtrent de bevindingen en handelingen van het Geneeskundig Staatstoezicht in Noord-Holland gedurende 1898 worden de onderstaande overtreddingen, waarbij veroordeeling volgde, vermeld.

Door het kantongerecht te Amsterdam werd R. veroordeeld bij verstek tot 7 dagen hechtenis wegens onbevoegd uitoefenen der geneeskunde.

J. Sl. te B., D. van den B. te B., werden ieder tot f 25 boete veroordeeld wegens het verkoopen van geneesmiddelen.

W. P. tot f 30 wegens verkoopen van sublimaatpastilles. E. is tot f 25 veroordeeld wegens onbevoegd geredmaken van recepten.

B. P. tot f 10; J. F. K. tot f 3; M. V. tot 5; N. E. v. E. tot f 5; E. P. tot f 2,50; A. v. T. tot f 10; J. B. tot f 6; D. C. tot f 4 wegens verkoopen van geneesmiddelen beneden de op lijst C aangegeven hoeveelheid.

De kantonrechter te Haarlem veroordeelde: D. H. v. I. tot f 10 boete, wegens onbevoegd verkoopen van geneesmiddelen.

C. C. B. te A. tot f 5 boete, wegens onbevoegd verkoopen van geneesmiddelen.

(Pharm. Weekbl.)

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is, elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenschte te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen. Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. A. C. van Blommestein, te Rotterdam, Voorzitter.

Dr. G. P. Kortenhorst, te Weesp.

Dr. H. Burger, te Amsterdam.

I. M. van Elk, te Dordrecht.

G. B. Schmidt, (Binnengasthuis) te Amsterdam,
Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 768.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

- door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;
- door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;
- door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;
- door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;
- door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD:

Hoofdartikel: De historische geneeskundige tentoonstelling te Arnhem.

Berichten: Overtreding van Wetten. — Alweer een blad zonder kwakzalvers-advertenties. — Preventieve geneeskunde.

Grootere artikelen: Rheumatiek-remedie. — Japansche druppels tegen tandpijn. — De gunstige werking van sommige kwakzalversmiddelen. — Brievendokters.

Ter overneming: Loodhoudende haarwaters.

Correspondentie.

Herhaalde waarschuwingen: Keating's Borstpastilles.

De historische geneeskundige Tentoonstelling te Arnhem.

Het was een gelukkige gedachte van de Nederlandsche Maatschappij tot Bevordering der Geneeskunst, haar gouden feest te vieren met een tentoonstelling, die de ontwikkeling van geneeskunde en gezondheidsleer in de laatste vijftig jaren zou veranschouwelijkjen. Wij hebben het denkbeeld van ganscher harte toegejuicht en verwachten van deze tentoonstelling, met zooveel zorg en zaakkennis voorbereid, een gunstigen invloed op de verspreiding van gezonde begrippen omtrent gezondheidsleer en geneeskunde.

Wat echter uit den aard der zaak niet kon worden tentoongesteld — ofschoon het in nauw verband staat met de geschiedenis der geneeskunde — is een zaak, die ons na aan het hart ligt. Het is een zaak, die met alle middelen der reclame de attentie tot zich trekt, een zaak die, niettegenstaande zij onophoudelijk aan den weg timmert, zich wel wacht haar doen en laten, in de ware gedaante, openlijk tentoon te stellen, omdat zij het geheimzinnige, dat haar omgeeft, noodig heeft als voorwaarde van haar bestaan.

Die zaak is de kwakzalverij met geneesmiddelen en geneesmethodes, en zeker mag men voor haar de oogen niet sluiten, als men een blik slaat in de geschiedenis der geneeskunde van de laatste 50 jaren. Wie de geschiedenis der geneeskunde van haar wording af zou beschrijven, zou onophoudelijk zijn aandacht moeten wijden aan het optreden van de talloze kwakzalvers, die zich steeds als woekerplanten aan de beoefenaars der wetenschappelijke geneeskunde hebben vastgehecht; en wie zich alleen met die der laatste halve eeuw bezig houdt, mag ook zich evenmin ontslagen rekenen van de taak om het licht te laten vallen op het optreden der kwakzalvers in dezen tijd van verlichting en beschaving.

De kwakzalvers hebben de geneeskundigen niet

los gelaten, alleen is hun wijze van optreden veranderd met den tijd.

Het is daarom dat wij de vrijheid nemen door deze woorden aan te vullen wat de tentoonstelling niet ter aanschouwing kon aanbieden.

De zieke mensch die bij den medicus tevergeefs om hulp heeft gezocht, is, voor 't meerendeel geneigd, vooral wanneer het advies van vrienden en kennissen die neiging nog steunt, alles te baat te nemen wat hoop geeft op genezing, zelfs nog somwijlen dan, wanneer zijn ontwikkeling en gezond verstand hem duidelijk de dwaasheid van zijn pogen doen inzien.

Men moge dit betreuren, te begrijpen is het voor ieder, die een slepende ziekte in zijn omgeving heeft bijgewoond. Doch ook zijn er nog andere personen — en hun getal is niet onbelangrijk — die vóór zij een geneesheer opzoeken baat trachten te vinden bij allerlei huismiddeltjes en z.g. geheime geneesmiddelen waarin zij, juist door het geheimzinnige, iets bijzonders zien.

Nu zijn er, ten allen tijde, personen geweest die op de bovengenoemde omstandigheden gespeculeerd hebben, niet om werkzaam te zijn in 't algemeen belang, maar om, ten eigen bate, geld te slaan uit het lijden en uit de onwetendheid en lichtgeloovigheid van het publiek. Dit zijn de kwakzalvers en in de laatste tijden is het getal dier personen bijzonder groot.

Wel is de toestand veranderd, verbeterd echter niet. De marktschreeuwer met zijn kenmerkend uiterlijk is een zeldzame verschijning geworden, maar in zijn plaats zijn gekomen personen met zogenaamd wetenschappelijke titels, maatschappijen, naamloze vennootschappen met groote kapitalen, die allen door klinkende advertenties of door brochures de aandacht vragen voor de door hen geëxploiteerde geneesmiddelen of methodes.

De een gaat zus, de andere zóó te werk, maar allen hebben zij dit gemeen, dat zij, de geneeswijze van hunne collega's-kwakzalvers ten zeerste verwerpende, de hunne aanbevelen als onfeilbaar en van uitstekende werking.

Eén categorie legt zich toe op een beperkt getal ziekten (één enkele ziekte is niet van hun gading), b.v. geheime ziekten (deze vooral!), borstziekten, longziekten (tering niet te vergeten), vallende ziekte, reumatische aandoeningen van allerlei aard, en heet die te genezen door geneesmiddelen hemelhoog als iets speciaals aangeprezen, die, bij onderzoek blijken te bestaan uit bekende stoffen van geen bijzondere waarde, die dikwijls, ook bij voortgezet

gebruik, nadeelig voor de gezondheid kunnen zijn.

Een tweede categorie is minder kieskeurig; zij geneest alles met middelen van het gehalte als hierboven beschreven; daartoe behooren, om bij uitzondering eens namen te noemen (ons artikel zou te uitgebreid worden wanneer wij alles door voorbeelden zouden duidelijk maken): *Holloway, Richardt Brandt* met zijn *Zwitsersche pillen*, de firma *F. Ad. Richter & Co.*, de fabrikanten van de *Urbanus-pillen*, *Pink-pillen*, *Haarlemmerolie*, *Safe cure* en dergelijke, een lijstje, dat ieder getrouw couranten-lezer zeker belangrijk kan aanvullen.

Een derde groep houdt er een „Instituut” op na, waarin lijders worden opgenomen, maar van waaruit ook zieken, zelfs op den versten afstand en zonder dat de directeur van het „Instituut” hen ooit ziet, volkomen genezing wordt beloofd, wanneer ze maar antwoord zenden op schriftelijke vragen, welk antwoord, blijkens de ervaring, op de behandeling niet den minsten invloed uitoefent.

Een vierde categorie heeft zich op de electriciteit en het magnetisme geworpen en tracht met schijnbaar wetenschappelijke betoogen de arme zieken van allerlei soort te lokken om hare wonderkuren te ondergaan of hare toestellen te koopen.

Een vijfde maar het gaat niet deze opsomming te vervolgen, waar zou het einde zijn?

Er zijn nog zooveel rubrieken: personen die blinden ziende maken, dooven het gehoor teruggeven, die, speculerende op de menschelijke ijdelheid, corpulente wezens mager en omgekeerd, magere dik maken, die het uitgevallen haar weer doen aangroeien en het grijzende haar weer den tint der jeugd verstreken . . . en wat al niet meer.

Welnu, het valt niet moeilijk aan te toonen, — men leze daartoe de bekende boekjes van de heeren BRUINSMA en de verschenen 18 jaargangen van het *Maandblad tegen de Kwakzalverij* — dat al deze categorieën van personen slechts één doel najagen: zich op niet te verdedigen wijze te verrijken ten koste van de lijdende menschheid.

Het valt niet moeilijk te bewijzen, dat de middelen, die zulke personen te baat nemen om hunne waren te slijten, zeer dikwijls met het woord *bedrog* moeten worden bestempeld en dat zij, bij het maken van reclame voor hunne geneeswijzen, niet schromen van de leugen een ruim gebruik te maken. Die bewijzen zijn in het *Maandblad* te over te vinden.

Een enkel woord over de methodes van reclame. De meest gebruikelijke is die door groote reclames en advertenties in de dagbladen — waartoe zich helaas de meeste couranten nog laten vinden —

en waarin tal van kwalen worden opgesomd, somwijlen van geheel verschillende aard, waartegen het middel onfeilbare genezing heet te brengen.

Een andere methode bestaat in het gratis verkrijgbaar stellen van boekjes — vooral voor lijders van zenuw- en geheime ziekten — waarin enorm op de verbeeldingskracht van den lijder wordt gewerkt, waarin zeer gewone, bijna bij ieder mensch waar te nemen verschijnselen als symptomen van ernstige ziekten worden beschreven en waarin den lijder, die waarlijk aan die praatjes gelooft, wordt duidelijk gemaakt, dat hij onherstelbaar verloren is, tenzij hij de hulp inroept van den man of de firma, die het boekje verspreidt. (Men denke aan *Retau, Weismann, Lamert, Volbeding, Wolffsky*, e. a.).

De twee bovenstaande methodes vinden ruime toepassing in een land als het onze, waar geen verbod bestaat tegen het publiek maken van derhelijke advertenties of brochures.

Bijna altijd worden deze aanbevelingen ondersteund door de publicatie van *attesten* en *dankbetuigingen* van genezen zieken, die ieder kwakzalver bij nonderdtallen in zijn bezit heeft, zooals hij, met ophef, mededeelt, en die de lichtgeloovigen onder het publiek meermalen er toe brengen hun vertrouwen aan dezen of genen Charlatan te schenken.

Een steeds voortgezet onderzoek naar de waarde dier attesten, gedurende meer dan 20 jaren, heeft ons geleerd:

a. dat verreweg het grootste deel dier attesten geleverd wordt door *depôt-houders* van het middel;

b. dat de onderteekenaars van een ander deel, zelfs bij het bestuur der gemeente, waar zij moesten wonen, geheel onbekend waren;

c. dat weer een ander gedeelte op slinksche wijze was verkregen, ook doordat men de onderteekenaars gratis-hulp of een geldelijke tegemoetkoming had toegezegd, en

d. dat enkele attesten inderdaad — op aanvraag — vrijwillig waren afgegeven door personen, die meenden door de geneeswijze geholpen te zijn.

Wat deze laatste betreft, — aan de anderen behoeven wij onze aandacht niet te schenken — moeten wij er op wijzen dat daaraan niet te veel waarde moet worden gehecht. De meeste dier onderteekenaars behooren nu juist niet tot die personen, die, door hun ontwikkeling, zich een nauwkeurig beeld van hun ziekte toestand kunnen vormen en die derhalve niet weten of hun kwaal *door* of *niettegenstaande* de geneesmethode is gebeterd. Bij anderen wordt het attest afgegeven, als de patiënt na het eerste gebruik van het geneesmiddel beterschap meent waar te nemen, terwijl later blijkt, dat het middel erger is geweest dan de kwaal. (Denk aan het aanvankelijke succes van Sequah!).

Maar, wij herhalen het, het getal van deze groep van attesten is betrekkelijk gering. Wanneer eens alle personen die één en dezelfde z.g. geneeswijze volgden een verklaring van het resultaat afgaven — ook de niet genezenen — en die verklaringen werden publiek gemaakt, wat zou het er voor het kwakzalversmiddel anders uitzien!

Op de tentoonstelling te Arnhem kan men zich overtuigen hoe onophoudelijk en onvermoed er naar gestreefd wordt, methoden van onderzoek te verbeteren en nieuwe te vinden, opdat de ziekten der menschen beter en nauwkeuriger zullen worden herkend.

Het spreekt van zelf dat een eerste voorwaarde van doelmatige geneeskundige behandeling is een zoo volledig mogelijke kennis van het wezen der ziekten. Een nauwkeurig onderzoek van den patiënt moet dus de behandeling voorafgaan.

En hoe is het met de kwakzalvers? Het is een zeldzaamheid als zij den patiënt zien, en van onderzoek (behalve naar de omstandigheid, of hij in staat is te betalen) is geen sprake! De lijder moet zelf maar uitmaken wat hem scheelt, als hij slechts zoolang mogelijk in handen van den kwakzalver blijft. Vandaar dan ook de telkens herhaalde waarschuwingen: „de kuur niet te vroeg staken”, „vooral de aanbevolen middelen gebruiken”, „niet ophouden wanneer het in 't begin niet helpt” en dergelijke meer. De lijder is voor hem niets, zijn *geldzak* alles.

Geen wonder, dat, bij een dergelijken stand van zaken, waar, zonder rekening te houden met de persoonlijke eigenschappen van den patiënt, hetzelfde middel aan tal van geheel verschillende individuen, met

geheel verschillende gebreken, wordt verstrekt, de schadelijke gevolgen niet kunnen uitblijven. Zelfs wanneer wij niet in aanmerking nemen dat er dikwijls kwakzalversmiddelen worden ter markt gebracht, die sterk werkende of vergiftige bestanddeelen bevatten en die dus, bij eenigszins langdurig gebruik, direct nadeelig voor de gezondheid zijn, dan nog kan en zal zich herhaalde malen het geval voordoen dat middelen, van betrekkelijk geringe uitwerking, bij sommige zieken een schadelijken invloed uitoefenen.

Maar er is een ander bezwaar tegen de hulp der kwakzalvers, dat o. i. het voorgaande nog overschaduwt. In den tijd, dat men zich in hunne handen overlevert, gaat zoo vaak het geschikte oogenblik verloren, waarin een doelmatig aangebrachte geneesmethode groot kwaad had kunnen voorkomen. Helaas! groot is het aantal dergenen die aldus de kans op genezing onherroepelijk voorbij laten gaan!

Niet genoeg kan er op worden gewezen, dat de kwakzalvers handelen te kwader trouw, uit *misdadig winstbejag*. Zeker, er zijn personen, die, hoewel onbevoegd tot uitoefening van de geneeskunde, — geheel belangeloos — voor een of ander geneesmiddel of familierecept propaganda maken, meenende daarmee een goede daad te verrichten. Ofschoon wij zulk een optreden niet zonder gevaar achten, zij het verre van ons, die personen kwakzalvers te noemen. Den waren kwakzalver is het uitsluitend te doen om geld te verdienen; daartoe zijn alle middelen hem goed genoeg. Hoe meer hij verdient hoe liever. De gezondheid der menschen is hem volmaakt onverschillig.

Zoo staan de zaken; zieken ten einde raad, zieken minder ernstig, maar lichtgeloovig en aange trokken door het geheimzinnige van den wonderdokter, gezonden, die in onwetendheid en bijgeloof het lijden van familieleden en kennissen willen verzachten, om die allen worden de netten van den kwakzalver met niet te miskennen geslepenheid gespannen.

Mag dit zoo blijven? De volkswelvaart en volksgezondheid staan hier op 't spel en het is plicht van den Staat om tegen dit groote kwaad krachtig op te treden. Nu zal men er op wijzen, dat er inderdaad wetsartikelen bestaan, die ten doel hebben de kwakzalverij te beteugelen. Zeker! maar... deze artikelen deugen niet; zij zijn — er is niemand die dit ontkent — onvoldoende en ondoelmatig. Er moet in dit opzicht verbetering komen. Er moet een dusdanige drang tot herziening komen, dat daaraan geen weerstand zal kunnen worden geboden.

Maar tot zoolang? — En zelfs daarna?

Men wane niet, dat men de kwakzalverij door wetten alleen kan doen verdwijnen; men moge haar het bestaan moeilijk maken, aan haar optreden hinderpalen in den weg stellen, meermalen zal zij, voor wie geen middel te slecht is en die over een macht van kapitaal beschikt, door de mazen der wetten weten heen te sluipen.

Daarom is vóór alles noodig, verspreiding van kennis, *voorlichting van het publiek*, opdat het leere inzien dat het zichzelf ernstig benadeelt door hulp te zoeken bij kwakzalvers. Voorlichting ook in dien zin dat het worde ingelicht omtrent de middelen en methodes die door de kwakzalvers worden verstrekt en de schandelijke handelingen, waarmede slachtoffers worden gelokt en vastgehouden. Moge door deze voorlichting allereerst de overtuiging veld winnen, dat het plicht is van ieder, die het wel meent met zijne medemenschen, ook anderen er van terug te houden van zich in de armen der kwakzalvers te werpen.

Dit denkbeeld heeft voorgezeten bij de oprichting van de *Vereeniging tegen de kwakzalverij*; dit is het doel, waarnaar zij nog voortdurend streeft.

Wat van den wetgever niet in zijn geheel en spoedig te verwachten was, is door het particulier initiatief ter hand genomen.

Sedert ruim 18 jaren werkt de Vereeniging in deze richting; de vraag is nu: heeft zij succes op haar streven?

Ja, durven wij volmondig beweren tegenover den twijfel die dikwijls omtrent dit succes wordt geuit. Zeker, de resultaten konden nog beter zijn. Het getal kwakzalvers en kwakzalverijen is in die jaren

nog toegenomen. Doch wij hebben de troostrijke bewijzen in handen dat door de waarschuwingen vanwege onze Vereeniging, door de raadgevingen van hare zijde, bij velen de oogen zijn geopend en menigeen er van is afgehouden, de baatzuchtige en gevaarlijke hulp der kwakzalverij in te roepen.

Ook sprekende getuigenissen zijn er, waarvan ieder de juistheid kan waarnemen: Het *Hopbitter*, dat vóór een aantal jaren met zooveel reclame zijn entrée in Nederland maakte, kon — dank zij het optreden der Vereeniging — hier geen vasten voet krijgen; de oordokter *Giese*, die gehoorverbeteringstoestellen à f 30. — aan den man bracht, werd in de Residentie onmogelijk gemaakt; *Windelinx* is uit het land verdreven en een *Goolam Kader* moest het hazenpad kiezen.

Het zou dwaasheid zijn geweest en getuigd hebben van weinig kennis van de menselijke zwakheden, wanneer wij gedacht hadden binnen eenige jaren volledig het doel te bereiken, dat de oprichters der Vereeniging zich voor oogen hebben gesteld. Het was te voorzien dat de strijd tegen lichtgeloovigheid en vooroordeel zeer zwaar moest wezen, dat miskennis, zelfs verguizing, het deel zou zijn van hen, die den strijd wilden voeren en dat slechts voet voor voet het terrein aan de kwakzalverij zou kunnen worden ontworsteld.

Intusschen, maar steeds vooruit! Er moet nog zooveel worden gedaan, het publiek geweten moet steeds meer worden wakker geschud, alle weldenkenden in den lande moeten allengs aan onze zijde komen en zich scharen onder het vaandel, dat tot devies draagt: „Tegen onwetendheid, lichtgeloovigheid en schandelijk winstbejag!”

Berichten.

Overtreding van wetten. Aan de mededeelingen over het jaar 1898, verstrekt aan den Geneeskundigen raad van Limburg en Oostelijk Nood-Brabant, ontleenen wij het volgende:

In Limburg werden wegens onbevoegde uitoefening van een beroep, waartoe de wet een toelating vordert, 3 veroordeelende vonnissen uitgesproken, waarbij boeten werden opgelegd van f 2, f 40 en f 100.

In O. Noord-Brabant werden geen vonnissen wegens overtreding van geneeskundige wetten uitgesproken.

De handelingen van het geneesk. Staatstoezicht in Overijssel en Drenthe over hetzelfde jaar, medegedeeld aan den Geneeskundigen raad, vermelden o. a. het onderstaande:

Kanton Almelo:

Een vrouw tegen wie proces-verbaal was opgemaakt wegens het zonder daartoe gerechtigd te zijn afleveren van geneesmiddelen beneden de toegelaten hoeveelheid ontkwam aan een vervolging daar geen voldoende bewijzen tegen haar konden worden bijeengebracht.

Kanton Enschede:

Door den kantonrechter te Enschede werden veroordeeld twee personen, te Hengelo woonachtig, tot geldboete van f 15, subs. 6 dagen hechtenis, wegens het verkoopen van geneesmiddelen, aangewezen in lijst C, beneden de hoeveelheid in die lijst genoemd, zonder te zijn apotheker of geneeskundige, bevoegd tot het afleveren van geneesmiddelen.

Provincie Drenthe:

Proces-verbaal wegens het onbevoegd verkoopen van geneesmiddelen werd opgemaakt tegen een persoon uit Maastricht; doch van een vervolging moest worden afgezien omdat 1°. voldoende bewijzen niet aanwezig waren, 2°. de dader wellicht een valschen naam had opgegeven, daar de bekeurde te Maastricht niet bekend bleek te zijn. (Ph. Weekbl.)

Alweer een blad, dat geen kwakzalvers-advertenties opneemt. Het *Nieuws- en Advertentieblad voor Dedemsvaart, Avereest* enz., uitgever firma G. J. Gelderman, bericht aan zijn lezers: „Kwakzalvers- en buitenlandsche loterij-adv. worden niet opgenomen”. Hoe is 't mogelijk dat er bladen worden gevonden die de loterij-advertenties weigeren omdat zij ze gevaarlijk achten voor het algemeen belang en daarentegen de kwakzalvers-annonces wel opnemen?

Preventieve geneeskunde. De gezondheidsraad te Hongkong heeft een verzoek ontvangen om het houden van een optocht toe te staan door een zwaar met pest bezocht gedeelte der stad, ten einde door geraas de lastige duivels af te schrikken. De raad heeft dit toegestaan op voorwaarde, dat men na 9 uur 's avonds geen klappers zou afschieten of op gongs zou

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is, elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het verenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenschte te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. A. C. van Blommestein, te Rotterdam, Voorzitter.

Dr. G. P. Kortenhorst, te Weesp.

Dr. H. Burger, te Amsterdam.

I. M. van Elk, te Dordrecht.

G. B. Schmidt, (Binnengasthuis) te Amsterdam,
Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 768.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD.

Hoofdartikel: De „kwakzalverij” op het Congres voor Openbare Gezondheidsregeling.

Berichten: Uit de handelingen van het Geneesk. Staats-toezicht. — Carbolzuur in plaats van Valeriana. — Een kwakzalver verwijderd. — Merkwaaardige advertenties. — Een voordeelige baantje. — Aanbevelingen van geneeskundigen. — Wondergehoof. — De sectie der Peculiar People.

Grootere artikelen: Een belangrijk rapport in zake overtredingen op genees- en artseneij bereikd kundig gebied. — Een ministerieel woord. — Zeep Amral (voorloopige waarschuwing). — Theorie en praktijk. — Raad voor hen, die van somnambules heil verwachten.

Correspondentie.

Herhaalde waarschuwingen: Aloë-houdende pillen.

De „Kwakzalverij” op het Congres voor Openbare Gezondheidsregeling.

Te Maastricht werd den 7en en 8en Juli l.l. het 4e Congres voor Openbare Gezondheidsregeling gehouden, waarin Dr. RUIJSCH de wettelijke regeling der artseneijbereidkundst, in verband met de volksgezondheid, in bespreking bracht.

Dr. R. zette duidelijk uiteen, dat de thans vigeerende wet geen genoegzame waarborgen biedt voor de volksgezondheid, zoowel wat den verkoop van geneesmiddelen door onbevoegden betreft, als de onvoldoende regeling van den verkoop van vergiften en geheime geneesmiddelen. Spreker wees er op, dat, op 't gebied van kwakzalverij, jaarlijks miljoenen worden weggeworpen. Hoewel wij gaarne een volledig verslag zouden willen geven van deze belangrijke rede, moeten wij, met 't oog op de beschikbare ruimte ons beperken, en alléén vermelden wat op 't gebied der kwakzalverij in 't midden werd gebracht.

Spreker liet verschillende geheime geneesmiddelen de revue passeeren. Hij wees o.a. erop, dat slechte wijn, die onverkoopbaar was, onder de etiquette van geneeskrachtige wijn, met graagte tegen hoogen prijs afnemers vond. Levertraan tegen toring, pinkpillen, asthma-poeders enz., met de noodige reclame geadverteerd, worden steeds door het lichtgelovig publiek gekocht.

Verschiedene personen namen aan de daarop gehouden discussies deel. Door den heer VAN DEN BIJLAARDT uit 's Gravenhage werden gemakkelijke staaltjes op 't gebied der kwakzalverij medegedeeld.

Reeds in 1864 werd bij de behandeling der geneesk. wetten door Dr. IDZERDA de aandacht op de kwakzalverij gevestigd, daar kwakzalverij oplichterij is, wat door Minister Thorbecke geheel onderschreven werd. Thans zijn 35 jaar verlopen en nog steeds is er geen wet in 't leven geroepen, om daaraan paal en perk te stellen. Spreker vestigde de aan-

dacht der vergadering op de volgende advertentie, voorkomende in de *Haagsche Ct.* van 28 Juni l.l.:

„P. VAN BIJSTERVELD,

Scheikundige.

Specialiteit in Uroscopie,

is met den WelEdel Zeergel. Heer T. G. LANG, Genees-, Heel- en Verloskundige, dagelijks te Rotterdam, Oppert 97, te consulteren.”

Hij deelde mede dat genoemde BIJSTERVELD eenige jaren geleden bij hem loopjongen geweest is en toen plan had zich voor apothekersbediende te bekwamen. Daar hij echter weinig lust in de studie had, bleef het alleen bij een oppervlakkige kennis van geneesmiddelen. Nimmer had hij bij Spr. eenig onderricht op 't gebied van urine-onderzoek gehad, alléén mocht hij meermalen de reageerbuisjes voor dat onderzoek gebruikt, schoonmaken.

Nadat hij van hem vertrokken was, werd hij reiziger in droogerijen en verfwaren, om zich later als drogist te *Vlaardingen* te vestigen.

Een tweede staaltje op 't gebied van kwakzalverij in zake urine-onderzoek was het volgende:

Aan een bevoegden zoogenaamd briedendokter werd door iemand, die zich onder zijne behandeling had gesteld, een fleschje gezonden, inhoudende een verdunde oplossing van picrinezuur, keukenzout, kina-extract en wat melk, om een praeciptaat te krijgen, onder voorgeven dat het de urine van den patiënt was.

Het antwoord van den aesculaap was, dat zijne diagnose goed was, de juiste geneesmiddelen gezonden waren, en de patiënt zich absoluut niet ongerust behoefde te maken, daar het onderzoek had bewezen, dat noch eiwit noch suiker aanwezig waren, doch alléén *uraten* en *epithelium-cellen* (algemeene hilariteit).

Steeds neemt de kwakzalverij in omvang toe, wat spreker hoofdzakelijk aan de pers toeschreef.

De pers heeft steeds een open oog voor algemeene sociale belangen, ook op hygiënisch gebied; zij stelt zich tot taak op 't gebied van letteren en kunst de publieke opinie voor te lichten en te ontwikkelen, doch op 't gebied van kwakzalverij kent de pers geen algemeen belang, hier geldt alléén de dubbeltjes-quaestie. Wel worden zoo nu en dan berichten uit het Maandblad tegen de Kwakzalverij overgenomen, doch meermalen worden, soms in hetzelfde nummer, advertenties en mededeelingen, dikwijls geïllustreerd, à raison van 50 cts. per regel, aangetroffen, ter aanbeveling van dezelfde kwakzalversmiddelen, waartegen de redactie waarschuwt. Een

sterk voorbeeld hiervan is de bijna dagelijks voorkomende reclame voor de Pinkpillen.

Ieder ontwikkeld mensch weet dat er geen enkel geneesmiddel bestaat, dat een panacé is tegen alle mogelijke kwalen en dat het gebruik van geneesmiddelen niet anders dan op voorschrift van den arts moest plaats hebben, en toch wordt dagelijks het publiek openlijk de raad gegeven, dit of dat kwakzalversmiddel te gebruiken. Spreker doet daarom een beroep op de pers, om zich niet langer te leenen tot bevordering der kwakzalverij. Waar zij steeds hare medewerkers moet betalen, kan zij op 't gebied van kwakzalverij steeds gratis medewerking verkrijgen van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

De heer HERMANS bracht eene andere kwakzalverij ter sprake, zoogenaamd *gezondheidsbiddens*, dat in de groote steden op onbeschaamde wijze wordt toegepast. De gezondheidsbidders ontraden het innemen van geneesmiddelen en het raadplegen van artsen, om tot bidden alléén toevlucht te nemen. Hij deelde mede dat eenigen tijd geleden in de plaats zijner inwoning een dergelijk feit door hem publiek was gemaakt.

Aan een water- en vuurvrouw, die ernstig ziek was, werd de raad gegeven den arts weg te zenden en geen geneesmiddelen te nemen, doch alléén in het gebed hulp te zoeken.

De gezondheidsbidder die dezen raad gaf, was in geldelijke verlegenheid en verzocht een lid zijner gemeente hem tijdelijk te willen bijstaan. Op de vraag wanneer hij het geleende terug kon geven, werd geantwoord, dat de water- en vuurvrouw spoedig zoude sterven, en daar hij dan met de begrafenis zoude belast worden, zou hij dus spoedig het geleende terug kunnen betalen.

Wegens de openbaarmaking van dit feit werd de heer HERMANS voor den rechter gedaagd en een geldboete van f 25 geëischt. De heer H. werd vrijgesproken, doch tegen den gezondheidsbidder, tevens doodbidder, werd geen vervolging ingesteld.

Berichten.

Uit de handelingen van het Geneeskundig Staattoezicht over het jaar 1898. — Als vervolg op onze mededeelingen in de nummers van Februari en Juli jl. geven wij thans een uittreksel van de Verslagen, uitgebracht in de Vergaderingen van enkele andere Geneeskundige Raden, door ons ontleend aan het *Pharm. Weekblad*.

Friesland en Groningen. Het aantal der door de ambtenaren van het O. M. bij de kantongerechten in beide provinciën opgegeven vonnissen wegens schennis der wetten en verordeningen betreffende de volksgezondheid, bedraagt 59. Hiervan gelden 7 een schennis

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is, elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het verenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenscht te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. A. C. van Blommestein, te Rotterdam, Voorzitter.

Dr. G. P. Kortenhorst, te Weesp.

Dr. H. Burger, te Amsterdam.

L. M. van Elk, te Dordrecht.

G. B. Schmidt, (Binnengasthuis) te Amsterdam,
Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 772.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD:

Bericht aan de leden: Voorstellen voor de Algemeene Vergadering.

Hoofdartikel: Het Instituut Drouet aan de kaak gesteld.

Berichten: Sanden's elektrische gordel. — Een theefirma als helpster van Reimanns. — De Goddelijke genezing. — In het algemeen belang.

Grootere artikelen: Een bezoek aan het Staphorster Boertje. — Het Dubbel-Volta-kruis. — Een aardige satire.

Correspondentie.

Herhaalde waarschuwingen: Het Volta-kruis. — Sanden's elektrische gordel. — Lieber's middelen.

Bericht.

Leden of afdelingen, die voorstellen of onderwerpen willen inzenden ter behandeling in de aanstaande Algemeene Vergadering, worden verzocht dit te doen vóór 20 Sept. e. k.

Het Instituut Drouet aan de kaak gesteld.

Tegen dit „Instituut” hebben wij reeds herhaalde malen gewaarschuld. In de Maandbladen van Maart '91, December '95, Augustus '96 en Augustus '97 hebben wij o.a. uitvoerige artikelen daartegen opgenomen en vele kleinere mededeelingen en „ingezonden stukken” hebben aangetoond hoe voorzichtig men met deze inrichting te werk moet gaan. Dezer dagen ontvingen wij nu een kaartje van Dr. F. MADEUF, Professeur libre à l'École Pratique de la Faculté de Médecine de Paris, waarbij hij onze opmerkzaamheid vestigde op een daarbij gevoegd stuk, waarvan wij hieronder de voornaamste gedeelten, zoo getrouw mogelijk vertaald, plaatsen. Men zal er zaken in terugvinden, die wij reeds vroeger vermeldden, maar ook verscheidene nieuwe feiten, die ook ons, tot nu toe, onbekend waren.

„ZOOGENAAMDE GENEZINGEN

van het zich noemende

INSTITUUT DROUET.

Het zich noemende Instituut Drouet, waarvan de ongelukkige man, die zijn naam daarvoor heeft geleend, van ellende in het hospitaal Tenon is gestorven (zie hierover later) exploiteert op schandelijke wijze de arme zieken door valsche genezingen bekend te maken van ziekten, die, bij den tegenwoordigen stand der wetenschap, als ongeneeslijk worden beschouwd.

De directeur van deze pseudo-geneeskundige inrichting, een Engelschman zonder diploma, overstroomt, tegen ruime betaling, de dagbladen met leugenachtige reclames, zooveel te gevaarlijker omdat

zij schijnen afkomstig te zijn van de redacties dier bladen. Al die reclames hebben ten doel de zieken op te wekken het *Journal de la Surdité* of het *Journal de la Phthisiologie* aan te vragen.

Wij hebben de bewijzen dat, wanneer men schrijft aan de adressen van de zieken, als genezen opgegeven, een gedeelte der brieven terugkomt als „onbekend”; een ander deel is van de post gehaald door medeplichtigen of door bezoldigde personen die, misbruik makende van een oogenschijnlijke gelijkheid van namen (als Moreau voor Moréas, Provent voor Provert,) zich brieven doen afgeven, die niet voor hen bestemd zijn.

BEWIJZEN:

Stel u in de allereerste plaats in verbinding met uwen geneesheer en apotheker en vraag hun naar de wetenschappelijke en zedelijke waarde van het Instituut Drouet. Zij zullen u zeggen dat de brieven, waarin de voorschriften worden gegeven, *allen dezelfde zijn*; dat het mogelijk is aan hen, die de behandeling van het Instituut gevolgd hebben, de bewijzen te leveren, dat deze brieven, waarin dure geneesmiddelen worden voorgeschreven, *tevorens zijn gereed gemaakt* en voor alle gevallen worden gebruikt; dat het mindere beambten zijn, aan wie de behandeling der zieken is overgelaten.

1e Zullen zij u zeggen dat het Instituut heeft veertig schrijvers en een geneesheer, die slechts een uur per dag komt om de brieven te teekenen, die reeds vooraf zijn gereedgemaakt.

2e Zullen zij u zeggen dat deze geneesheer — een stroomaan — tevens is een specialiteit voor maagziekten, op een ander uur en op een andere plaats.

3e Zullen zij u zeggen dat de „Coopérative des Annonceurs” duizend francs aanbiedt aan het z.g. Instituut, wanneer zijn z.g. geneesheer, die nooit een franschen of vreemden klinischen cursus heeft doorlopen, door een bevoegde jury, zelfs van vreemdelingen, geoordeeld wordt de kennis te bezitten van de ziekten van het oor, van den neus of het strottenhoofd.

Terwijl de zieke veel geld besteedt voor den aankoop van de geneesmiddelen, verkocht door het Instituut, verergert zijn ziekte dikwijls, zoodat de zieke niet alleen geëxploiteerd wordt, maar tevens alle kans op genezing verloren heeft.

Uittreksel uit een circulaire van een Vereeniging van Doctoren.

Bewijzen van de valscheheid van de attesten van genezing. Laat ons een enkel nummer van het *Petit Journal*, dat van 15 Februari, nemen; de annonce heeft

2000 frs. gekost:

Gros, handelsbediende te Lyon, (onbekend), leed sedert 15 jaar aan een borstkwaal, die hem langzaam naar het graf voerde. De abbé Drouot, priester van een der parochiën van de Sarthe (onbekend in het aartsbisdom), chronische bronchitis, ontsteking van den slokdarm-opening en doofheid; genezing binnen enkele dagen. Celine Carrère te Nimes (onbekend), doofheid gedurende 30 jaren.

(En zoo gaat het voort met nog andere voorbeelden te veel om, wegens onze beperkte plaatsruimte, op te nemen. *Red. Mbl.*)

Uittreksel uit de *Revue Médicale* van 30 Juni.

Wij hebben de moeite genomen te schrijven aan verschillende zieken, die het Instituut Drouet beweert te hebben genezen. Welnu, niettegenstaande alle nasporingen, heeft de post hen niet kunnen ontdekken en van onze aangeteekende brieven zijn minstens 9 op de 12 teruggekomen met de vermelding: *onbekend.*

Zakelijke inhoud van de geschiedenis van het z.g. Instituut Drouet, gepubliceerd door de „Lanterne” van 11 October 1891.

Doctor DROUET, zeer arm, gaf consulten tegen lagen prijs, boulevard de Belleville. Hij gaf gehoor aan de voorstellen van een handelsagent genaamd FUGERE, die zich later DERRY liet noemen in zijne geneeskundige brieven en MONGHAL in zijne handelsbetrekkingen. (De directeur van het pseudo-instituut Drouet is een oude bediende van een zekeren NICHOLSON, die [zoovels de lezers van ons Maandblad wel weten, *Red. Mbl.*] hetzelfde bedrijf uitoefende (*). Doctor DROUET stemde toe om zijn naam te leenen voor de stichting van het Instituut. Den 27 Juli 1891 werd DROUET opgenomen in het hospitaal Tenon, lijdende aan tering. Als ongeneeslijk beschouwd, behandelde men hem met morphine en chloralhydraat, twee middelen waarvan alle geneesheeren weten, dat zij de verstandelijke vermogens aanmerkelijk verzwakken, waardoor zij, die aan een dergelijke behandeling onderworpen zijn, in de onmogelijkheid zijn een wetenschappelijk beroep met juistheid uit te oefenen. *Gedurende dien tijd deed het Instituut Drouet wonderen; men ontving dagelijks gedurende verscheidene uren bezoeken van lijders, die werden behandeld Boulevard Rochechouart, in naam van Dr. Drouet. En terwijl deze, verlaten in het hospitaal, in bijna volmaakte armoede, zijn langen*

(*) Reeds dikwijls was bij ons het vermoeden gerezen dat er een zeker verband bestond tusschen de inrichtingen van DROUET en NICHOLSON; zekerheid daaromtrent konden wij echter niet krijgen.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is, elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenscht te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. A. C. van Blommestein, te Rotterdam, Voorzitter.

Dr. G. P. Kortenhorst, te Weesp.

Dr. H. Burger, te Amsterdam.

I. M. van Elk, te Dordrecht.

G. B. Schmidt, (Binneagasthuis) te Amsterdam,
Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 774

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD:

Agenda voor de a.s. Algem. Vergadering.

Hoofdartikel: Wetsontwerp tot regeling van het Staatstoezicht op de Volksgezondheid.

Berichten: Verkoop van kwakzalverijen door een apotheker. — Een voorbeeld ter navolging. —

Grootere artikelen: Zeep Amiral. — Den spijker op den kop geslagen. — Het nieuw Vitalisme of De Nieuwe Geneeskunde. — Huismiddel van den Pastoor van Boussoit. —

Unicum, een middel tegen rheumatiek. — Kwakzalverij met middelen tegen ziekten van het vee.

Correspondentie.

Herhaalde waarschuwingen: Santal Midy. — Pink-pillen.

Zij, die met het nieuwe Vereenigingsjaar lid der Vereeniging wenschen te worden, of zich op het Maandblad willen abonneren, gelieven zich reeds thans aan te melden bij den Secretaris-Penningmeester te Amsterdam. Hun zullen dit en de twee volgende Nummers gratis worden toegezonden.

De voorwaarden van het lidmaatschap en het abonnement staan aan het hoofd van het Maandblad vermeld.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Agenda der Algemeene Vergadering, op Dinsdag 24 Oct. 1899, te 1½ uur, te houden in het Gebouw van Kunsten en Wetenschappen te Utrecht.

1. Mededeelingen van het Bestuur.
2. Vaststelling van het Verslag der Algemeene Vergadering, gehouden op 28 October 1898 (Berichten no. 41).
3. Vaststelling van het Jaarverslag over 1898.
4. Rapport der Commissie, belast met het nazien der rekening en verantwoording over 1898.
5. Benoeming eener Commissie tot het nazien der rekening en verantwoording over het loopende jaar.
6. Voorstel van Dr. W. Rutgers v. d. Loeff, om aan alle practiseerende geneeskundigen een gratis-exemplaar van het Maandblad te zenden.
7. Benoeming van een bestuurslid in de plaats van het aftredend lid Dr. G. P. KORTENHORST.
8. Door het Bestuur worden aanbevolen de heeren: A. J. WIJNNE, Gemeente-Apotheker te Middelburg, en Dr. W. RUTGERS VAN DER LOEFF, Arts te Amsterdam.
8. Bespreking van de middelen, noodig tot bereiking van het doel der Vereeniging.

Wetsontwerp tot regeling van het Staatstoezicht op de Volksgezondheid.

Er is een begin gemaakt met een verandering van onze geneeskundige wetten, die, sedert 1865 toegepast, lang niet hebben beantwoord aan het doel dat men zich bij de indiening voor oogen stelde.

Bij de Tweede Kamer is n.l. aanhangig gemaakt een wetsontwerp onder bovenstaanden naam, ter vervanging van de wet van 1 Juni 1865, S. 58, regelende het Geneeskundig Staatstoezicht, waarbij het toezicht op de Volksgezondheid wordt opgedragen aan

- a. den centralen gezondheidsraad;
- b. inspecteurs; en c. gezondheidscommissiën.

Het toezicht omvat:

- a. het onderzoek naar den staat der volksgezondheid en waar noodig, de aanwijzing en bevordering van middelen ter verbetering;
- b. de handhaving der wetten en verordeningen in verband daarmede vastgesteld, voor zoover te dien aanzien geen andere wettelijke regeling is gemaakt.

Zal deze verandering ook de beteugeling der kwakzalverij ten goede komen?

Wij weten het niet, maar wij zijn niet zonder hoop. In de Memorie van Toelichting lezen wij o. a. het volgende:

„Lettende op hetgeen het geneeskundig staatstoezicht met de bestaande regeling heeft getoond te kunnen zijn en op het toenemend gewicht van de taak, die op dat staatstoezicht zal rusten, wanneer het, nevens de thans reeds daaronder ressorteerende wetten, zal hebben te waken voor de handhaving van nieuwe wettelijke regelingen, als die betreffende de volkshuisvesting; die betreffende de maatregelen te nemen tegen de voor de volksgezondheid schadelijke verontreiniging der openbare wateren; die betreffende de maatregelen tegen den verkoop van schadelijke levensmiddelen, en dergelijke, meent de regeering niet te kunnen volstaan met het aanvragen van meerdere gelden tot verruiming van de werkzaamheden van het geneeskundig staatstoezicht krachtens de bestaande regeling.

Een nieuwe regeling is noodig.”

Een nieuwe regeling dus, die zal hebben te waken voor de handhaving van nieuwe wettelijke bepalingen in het belang van de volksgezondheid, en nu meenen wij met grond te mogen verwachten dat een van de eerste der nieuwe bepalingen — al wordt zij niet met name in de Memorie genoemd — wel zal moeten treffen de kwakzalverij met geneesmid-

delen en geneesmethodes die, 't is algemeen bekend, de volksgezondheid in zoo'n hevige mate bedreigt.

Dat men met meer kracht wenscht op te treden tegen de onbevoegde uitoefening van genees- en artsensij-bereidkunde, blijkt uit de volgende woorden van de Memorie van Toelichting:

„In verband met het tweede lid van art. 8 wordt sub f aan de gezondheidscommissie opgedragen het houden van een register van allen, die van het uitoefenen van de geneeskunst of eenig onderdeel daarvan hun beroep maken, hetgeen het toezicht op de handhaving van de wettelijke bepalingen betreffende die uitoefening en het tegengaan van onbevoegde uitoefening kan vergemakkelijken.”

Zeker, wanneer de onbevoegde uitoefening met kracht wordt tegengegaan, is al veel gewonnen maar — wij hebben het al meermalen aangetoond — lang niet alles.

Berichten.

Verkoop van kwakzalverijen door een apotheker. Voor het kantongerecht te Rotterdam had zich dezer dagen te verantwoorden J. F. DE H., apotheker in een z.g. centraal-apotheek van de bekende firma SPETER aldaar, beklaagd wegens overtreding van de wet, regelende de uitoefening van de artsensijbereidkunde. Onder meer werd hem ten laste gelegd dat bij de visitatie zijner apotheek een groot aantal geneesmiddelen (geheim- en kwakzalversmiddelen) waren aangetroffen, niet voorzien van een opschrift, vermeldende het voorschrift naar welke zij bereid waren.

Voor dit feit eischte het O. M. een boete van f 100, subs. 25 dagen hechtenis.

Uitspraak 3 October.

Het verwondert ons altijd dat op deze overtreding — die toch zeker dikwijls voorkomt bij de apothekers, die voldoende bekend zijn als verkoopers van geheimmiddelen — niet meer wordt gelet bij de visitatie van de apotheken.

Een voorbeeld ter navolging. In *Eindhoven Vooruit*, een Maandblad, komt een rubriek voor, getiteld: „Van hier en ginds. Van nu en straks”, waarin allerlei raadgevingen zijn opgenomen. Wij vonden daarin o. a. het volgende:

„Koop nooit Pinkpillen”
en „Past op voor kwakzalversmiddelen.
Denkt aan de gevolgen.”

Zeep Amiral.

„Zeep Amiral doet vermageren.” Wie, die couranten leest, heeft deze aankondiging nog niet gezien? Onophoudelijk is een zekere S. HACKELBERG

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, voorloopig te adresseeren aan den heer A. J. Wijnne, Gemeente-Apotheker te Middelburg.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is, elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wensch te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaars en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. A. C. van Blommestein, te Rotterdam, Voorzitter.

Dr. G. P. Kortenhorst, te Weesp.

Dr. H. Burger, te Amsterdam.

I. M. van Elk, te Dordrecht.

G. B. Schmidt, (Binnengasthuis) te Amsterdam,
Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 774.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

- door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;
- door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;
- door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;
- door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;
- door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD:

Berichten: Verslag van de Algem. Vergadering der Vereeniging. — De gratis-verspreiding van het Maandblad. — Aanschrijving van den Min. v. justitie in zake onbevoegde uitoefening van genees- en artseneij-bereidkunde. — Nog eens het boertje van Staphorst. — Een wonderdokter overleden. — De prentjes van Holloway. — De „kwakzalverij” op het Natuur- en Geneeskundig congres te München.

Grootere artikelen: Asthma-poeder van Boom. — Kloosterbalsem. — Lana sanitaris. Excalfactorium salutare. — Kaartleggen en planeetlezen.

Ingezonden: De breukzalf van Martin Beck. — Antiépileptique Uten.

Rechtszaken: Het sanatorium Arentsburg. — Onbevoegd gereedmaken van medicijnen op recept.

Correspondentie.

Herhaalde waarschuwingen: Boon's Maagpoeder.

Zij, die met het nieuwe Vereenigingsjaar lid der Vereeniging wenschen te worden, of zich op het Maandblad willen abonneren, gelieven zich reeds thans aan te melden bij den Secretaris-Penningmeester te Amsterdam. Hun zullen dit en het volgend Nummer gratis worden toegezonden.

De voorwaarden van het lidmaatschap en het abonnement staan aan het hoofd van het Maandblad vermeld.

Men wordt verzocht alle brieven, stukken enz., bestemd voor de Vereeniging tegen de Kwakzalverij of de Redactie van het Maandblad, voorloopig te adresseeren aan den heer A. J. WIJNNE, Gemeente-Apotheker te Middelburg.

Berichten.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Jaarlijksche Algemeene Vergadering,

gehouden te Utrecht op 24 October 1899.

De vergadering was niet druk bezocht; onder de aanwezigen bevond zich het eerlid Dr. G. W. BRUINSMAN.

De Voorzitter, Mr. A. C. VAN BLOMMESTEIN opende de vergadering met een kort woord, waarin hij er op wees, dat, hoewel het getal leden der Vereeniging in het laatste jaar is toegenomen, er nog steeds veel blijft dat men anders zou wenschen. Er is nog veel meer geld noodig om met kracht de zaken aan te pakken en er is behoefte aan medewerking. Vooral deed hij, wat het laatste betreft, een beroep op de medici, die,

meer dan iemand anders, in de gelegenheid zijn de gevaren, die de kwakzalverij met zich voert, waar te nemen. De vrees dat het groote publiek hun optreden beschouwen zou als een strijd uit eigenbelang — een beschuldiging die helaas! nog menigmaal wordt uitgesproken — moet hen niet weerhouden in 't algemeen belang werkzaam te zijn; op den duur zullen zij de publieke opinie vóór zich krijgen.

Enkele zaken, betrekking hebbende op de Vereeniging, nagaan, die in den laatste tijd zijn voorgevallen. maakte de Voorzitter melding van een langdurige ongesteldheid van den Secretaris-Penningmeester, welke ongesteldheid inmiddels een gunstige wending heeft genomen en van de bereidwilligheid van den heer A. J. WIJNNE te Middelburg, die in de laatste maanden zich op verzoek van het Bestuur, met de waarneming van de functie van Secretaris-Penningmeester heeft belast. Spreker verzocht genoemden heer ook in deze vergadering het Secretariaat waar te nemen, aan welk verzoek werd voldaan.

Het verslag van de Algemeene Vergadering in 1898 en het jaarverslag over hetzelfde jaar werden daarna goedgekeurd. De commissie voor het nazien der rekening en verantwoording over 1898, bestaande uit de heeren Dr. J. C. SNIJERS te 's Gravenhage, Dr. W. RUTGERS v. D. LOEFF te Amsterdam en Dr. G. W. BRUINSMAN te Teteringen, die zich wegens de ongesteldheid van den Penningmeester nog niet van haar opdracht heeft kunnen kwijten, werd diligent verklaard en tevens uitgenoodigd zich ook te belasten met het nazien van de rekening en verantwoording over het loopende jaar.

De heer A. J. WIJNNE, Gemeente-Apotheker te Middelburg, werd, ter vervanging van den heer Dr. G. P. KORTENHORST, die als zoodanig moest aftreden, met op één na algemeene stemmen gekozen tot lid van het bestuur; met hem stond op de aanbeveling de heer Dr. W. RUTGERS v. D. LOEFF te Amsterdam, die echter verzocht ditmaal niet in aanmerking te komen.

Alsnu kwam in behandeling een voorstel van Dr. RUTGERS VAN DER LOEFF om aan alle practiseerende geneeskundigen een gratis-exemplaar van het Maandblad geregeld te zenden; hij beoogde met dit voorstel de geneeskundigen beter bekend te maken met het doel der Vereeniging en daardoor hunne medewerking te verkrijgen. Dit laat thans nog veel te wenschen over. Vooral de medici op kleine plaatsen kunnen veel doen om de beginselen van de Vereeniging ingang te doen vinden. Na uitvoerige bespreking wordt het voorstel aangenomen, echter zoodanig gewijzigd, dat die gratisverzending slechts tijdelijk, gedurende enkele maanden zal geschieden. De afdeling Amsterdam bood, bij name van haren Voorzitter den heer J. VAN RIEL, aan, voor de verzending in Noord-Holland te zorgen ten einde tegemoet te komen in de te maken onkosten, terwijl nog enkele andere leden zich beschikbaar stelden om in hun woonplaats hetzelfde te doen.

Bij de bespreking van de middelen, noodig tot het

bereiken van het doel der Vereeniging, werden enkele wenschen ter tafel gebracht en verschillende mededeelingen gedaan:

Aan de afdeling Utrecht werd verzocht propaganda voor de Vereeniging te maken onder de studenten.

Aan het Bestuur werd door de Afd. Amsterdam in overweging gegeven zich in verbinding te stellen met Vereenigingen, zooals de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen, die jaarlijks lezingen laten houden, ten einde sprekers uit te noodigen die bereid zouden zijn het doel en werken der Vereeniging nader bekend te maken. Aan dezen wenk zal gevolg worden gegeven.

Door Dr. G. W. BRUINSMAN werd het Bestuur verzocht actief op te treden naar aanleiding van de ingediende wet op de volksgezondheid en ter bekwamen tijd bij de Regeering aan te dringen op wettelijke bepalingen ter beteugeling van de kwakzalverij. Op voorstel van Dr. BURGER verzocht de vergadering den heer BRUINSMAN, te zamen met den heer WIJNNE, een wets-paragraaf ter regeling van deze zaak te willen ontwerpen. Beide heeren verklaarden zich hiertoe bereid.

Door Dr. BRUINSMAN werd er op gewezen, dat de leden der Vereeniging zoo veel nut konden stichten door zich in verbinding te stellen met de kleine plaatselijke en provinciale bladen en de Redacties daarvan te verzoeken nu en dan eens een bepaald aangewezen stukje uit het Maandblad over te nemen. Aan een dergelijk verzoek wordt meestal voldaan.

Dr. H. BURGER doet mededeelingen omtrent de verspreiding van de Maandbladen op de Geneesk. Tentoonstelling te Arnhem, welke verspreiding, dank zij de welwillende hulp van het Tentoonstellingsbestuur, ongetwijfeld nut heeft gehad, al dankt ook onze Vereeniging daaraan niet veel nieuwe leden.

Naar aanleiding van de moeilijkheid waarin het Bestuur en de redactie van het Maandblad zich dikwijls bevinden, doordat, wijl zich slechts een beperkt getal onderzoekers tot nu toe beschikbaar stelden, niet altijd spoedig genoeg een middel kan worden onderzocht, wordt besloten een oproeping te richten tot de deskundigen, om hun te verzoeken zich beschikbaar te stellen tot het doen van onderzoekingen tegen een behoorlijk honorarium.

De heer I. M. VAN ELK wijdt een woord van hulde aan het afgetreden bestuurslid Dr. G. P. KORTENHORST.

De Voorzitter spreekt de hoop uit, dat de heer G. B. SCHMIDT spoedig geheel hersteld moge zijn, betuigt zijn dank aan Mevrouw SCHMIDT voor 't geen zij gedurende de ongesteldheid van haar echtgenoot voor de Vereeniging heeft gedaan en bedankt tevens de redactie van het Maandblad.

De heer J. VAN RIEL brengt hulde aan het Bestuur, en speciaal aan den Voorzitter voor de leiding der Vergadering.

De Vergadering wordt daarna gesloten.

Gratis-verspreiding van het Maandblad. — Aan het aan de leden der Vereeniging aangeboden verslag over 1898 ontleenen wij het volgende:

In 1898 werden van het Maandblad gratis verspreid pl.m. 13800 exemplaren door de leden, terwijl voorts werden gezonden pl.m. 5100 aan dag- en weekbladen, pl.m. 10,900 aan koffiehuizen, cantines, brigades der marechausees, politie-commissarissen, stations en militaire tehuizen, 16,200 aan de afdeeling 's Gravenhage en 2400 aan de afdeeling Dordrecht.

Een ministerieele aanschrijving betreffende onbevoegde uitoefening van genees- en artseneijbereidkunde. — Wij ontleenen met genoegen het volgende aan de *N. Rott. Ct.*: „Naar wij vernemen heeft de minister van justitie, wien door zijn ambtgenoot van binnenlandsche zaken was medegedeeld, dat in de geneeskundige raden meermalen geklaagd wordt over gebrekkige handhaving van de artikelen 1 der geneeskundige wet en der wet, regerende de uitoefening der artseneijbereidkunde, beide in verband met art. 436 van het Wetboek van Strafrecht (onbevoegde uitoefening van een beroep, waartoe de wet eene toelating vordert), eene aanschrijving dienaangaande gericht tot de procureurs-generaal bij de gerechtshoven.

De minister deelt mede dat in vele gevallen overtredingen dezer bepalingen onvervolgd gelaten zouden worden, wat natuurlijk allengs ten gevolge heeft, dat ook het constateeren achterwege blijft.

De uitoefening der geneeskunde en der artseneijbereidkunde door daartoe onbevoegde personen neemt zoodoende meer en meer toe — schrijft de minister — tot groot nadeel dikwijls voor de gezondheid van degenen, die zich aan de praktijken der onbevoegden toevertrouwen.

Het geldt hier een groot volksbelang, en op dien grond noodigt de minister den procureur-generaal dan ook dringend uit zooveel mogelijk te willen bevorderen, dat overtredingen van de bovenvermelde bepalingen in den vervolge behoorlijk geconstateerd en door de ambtenaren van het openbaar ministerie bij de kantongerechten vervolgd zullen worden.”

„Het geldt hier een groot volksbelang” zegt de minister; wij nemen er nota van.

Nog eens het boertje van Staphorst. Iederen Donderdagmorgen bij aankomst van den trein van 7.57 uit het Noorden kan men aan het station Staphorst een vermakelijk schouwspel gadeslaan. Nauwelijks is de trein het wachthuisje gepasseerd, of men ziet alle portieren van de coupés, waarin patiënten voor het Staphorster boertje (Stegeman) gezeten zijn, geopend en bij het station springen zij uit den trein, voor dat hij goed tot stilstand gebracht is. Daarna begint een wedloop om het eerst de woning van het boertje te bereiken. Met de jassen onder den arm, petten en hoeden in de hand, ja, zelfs enkelen hebben reeds in den trein hun klompen en schoenen uitgetrokken om harder te kunnen loopen, maar weldra ziet men hier een voorover in de modder vallen, daar valt een zijn knie en pantalon stuk enz. Maar helaas, bijna altijd worden zij teleurgesteld, daar de omnibus van Snouck steeds het eerst aankomt en bovendien de woning van het boertje reeds 's morgens vóór acht uur vol is van patiënten, die den vorigen avond zijn gekomen of 's morgens per rijtuig.

Het bezoek neemt steeds toe en het boertje zal noodzaak zijn alhier nog een paar zitdagen meer te houden en zijn bezoek naar buiten te verminderen, daar hij zijn patiënten op Donderdag niet helpen kan.

(Zw. Ct.)

Een wonderdokter overleden. — Terwijl er te Kampen plannen beraamd werden voor een eenigszins feestelijke viering van zijn 80en verjaardag, overleed daar juist den avond vóór dien dag H. Frank, een man, algemeen bekend te Kampen.

Deze eigenaardige persoonlijkheid had zijn bekendheid en roem te danken aan zijn kennis van allerhande kruiden, die voor vele kwalen der menschen dienstig zijn. Onze „wonderdokter” reisde, toen hij nog in de kracht zijns levens was, her- en derwaarts, om lijders van allen rang en stand, die bij dokters en professoren geen baat konden vinden, te helpen.

De kring zijner bewonderaars strekte zich zelfs tot in Duitschland uit, terwijl hij in zijn ouderdom door menig- een, die in zijn kunde vertrouwen stelde, werd opgezocht in zijn woning. Zelfs gisteren kwamen, onbewust van zijn overlijden, nog menschen van verre om zijn hulp in te roepen, doch zij moesten ongetroost heengaan, want de oude wonderdokter zal zijn kennis wel meenemen in het graf, zoo ten minste zijn profetenmantel niet op een ander bevoorrechte valt.

(Zw. Ct.)

Weereens de prentjes van Holloway. — In het *Leidsche Dagbl.* van 11 October j.l. komt het volgende bericht uit Hazerswoude voor:

„Maandag-morgen ontving het hoofd der openbare school, alhier, uit Londen een pakje, bevattende vijftig plaatjes, voorstellende de twaalf apostelen, waarvan er echter één absent was.

Aan de keerszijde leest men een reclame voor de zogenaamde Holloway-pillen en Holloway-zalf, terwijl in een begeleidend schrijven wordt verzocht, die plaatjes, zoolang de voorraad strekt, uit te reiken aan de verschillende gezinnen, door middel van de schoolgaande kinderen.

In overleg met onzen geneeskundige is besloten, aan dit verzoek te voldoen.”

Het advies van den geneeskundige verwondert ons zeer. En zou het Hoofd der School geen circulaire van onze Vereeniging ontvangen hebben, waarin tegen die prentjes wordt gewaarschuwd?

De „kwakzalverij” op het Natuur- en Geneeskundig Congres te München. — In een algemeene zitting van dit congres wees BIRCH-HIRSCHFELD op de tegenstelling tusschen den sterken vooruitgang van het vermogen (ook op practisch gebied) van de geneeskundige wetenschap en den eveneens sterken achteruitgang van de waardeering harer beoefenaars. Voor een deel schrijft Spreker dit toe aan den opstand van de openbare meening tegen alle „gezag”; ook daaraan, dat de afzonderlijke personen niets gewaar worden van de afnemende van het ziekte- en sterftecijfer; ten slotte aan de neiging om bedriegers te gelooven, waaronder hij met name noemt de „natuur-geneeskundigen”, die de menschen wijs maken, dat de „schoolgeneeskunde” de toepassing van natuurlijke geneesmiddelen niet kent of versmaadt. Hij zou in een beslist wettelijk verbod der „ziekenbehandeling per brief” een machtig middel zien tot bestrijding dezer oplichterij.

Hoewel hij niets onbekends gezegd heeft, (zoo merkt het *Tijdschr. voor Geneeskunde* op, waaraan wij dit bericht ontleenen), is BIRCH-HIRSCHFELD's optreden van belang wegens de plaats waar hij gesproken heeft, n.l. voor toeoorders, buiten de geneeskunst staande, en uit geheel Duitschland samengestroomd.

Asthmapoeder van Boom.

„Lijders aan Asthma!”

Het Asthmapoeder van Apotheker BOOM geeft dadelijk verlichting tegen de benauwdheden, zelfs bij den hevigsten aanval. Na ontvangst van 65 Ct. wordt een doos met gebruik *franco* toegezonden door Apotheker BOOM te Arnhem.”

De apotheker Boom, vroeger te Meppel, thans te Arnhem, is voor de getrouwe lezers van ons blad (en ook voor hen die de advertenties in de couranten nagaan) geen onbekende. Hij behoort tot de gelukkig zeer zeldzame, Nederlandsche apothekers die, in het openbaar, allerlei z.g. geheimmiddelen tegen verschillende kwalen, door hen gefabriceerd, aanbevelen en door reclame aan den man trachten te brengen. Reeds vroeger schreven wij, en wij herhalen het thans, dat wij een dergelijke handelwijze van een apotheker niet alleen beschouwen als een daad, het beroep onwaardig, waartoe hem de bevoegdheid is verleend, maar tevens als hoogst gevaarlijk. Het publiek stelt, geheel ten onrechte, nog dikwijls vertrouwen in de geneeskundige kennis van den apotheker en koopt daarom de middelen, door hem z.g. uitgevonden en aanbevolen, nog eerder dan van een ander; „hij zal 't toch wel weten”, zegt men; wij zeggen: hij weet 't niet. Hij kent de verschillende geneesmiddelen, weet ook dikwijls bij welke ziekte-toestanden zij nu en dan worden aangewend, maar mist de kennis om te beoordeelen of de ziekte-toestand zoodanig is, dat het gebruik van dit of dat middel gewenscht is, of niet. Dit oordeel behoort aan den geneeskundige.

De naam van Boom geeft derhalve niet den geringsten waarborg, dat zijne middelen een bijzondere geneeskracht tegenover verschillende kwalen bezitten. Toch tracht de fabrikant die meening ingang te doen vinden.

Begonnen met zijn *Maagpoeder* volgde later, voor zoover wij weten, die *Kina-koortsdroppels*, *Myrrh-odol* en de *Slijm-Gal en Maagpillen* en thans moeten de lijders aan asthma (die goudmijn voor de kwakzalvers) het ontgelden.

De ronde blikken doos bevat, volgens het onder-

zoek van den heer L. M. Q. VAN LEDDEN HULSEBOSCH, te Amsterdam, niets anders dan een mengsel van *Poeder van Stramonium-bladen* en *Salpeter*, een zeer bekend mengseltje, dat, als zoodanig, of vermengd met nog andere kruiden, dikwijls wordt gebruikt — en somswijlen met succes — tot tijdelijke verlichting bij asthma-aanvallen. (Zooals de meeste lezers wel zullen weten, wordt het poeder aangestoken en de damp ingeademd. Dit mengseltje trouwens maakt het hoofdbestanddeel uit van de meeste kwakzalversmiddelen tegen asthma, die wij zoo nu en dan in ons blad besproken hebben.)

Waarin nu de bijzondere verdienste van het middel van BOOM zit, verklaren wij niet te vatten; er is niets dat de gemaakte reclame rechtvaardigt. Het *Asthmapoeder van Apotheker Boom* zal niets meer of minder uitwerken dan al die poeders waarvan de damp ter inademing wordt aanbevolen. En wie nu zoo'n poeder wil gebruiken — wij weten het, een asthma-lijder grijpt naar alles waarvan hij hoopt verlichting te vinden, al is 't nog maar voor z'n korten tijd — behoeft waarlijk niet naar Arnhem te schrijven en 65 ct. te betalen. Voor minder geld kan hij bij iederen apotheker zoo'n mengsel van poeder van stramonium-bladen en salpeter krijgen . . . mits hij maar voldoet aan de formaliteiten die de wet voorschrijft betreffende den verkoop van vergiften. Die formaliteiten blijken bij Boom niet noodig te zijn; er staat n.l. in de advertentie:

„Na ontvangst van 65 ct. wordt een doos met gebruik *franco* toegezonden.”

Staat die man dan boven de wet?

Wij geven deze vraag ter beantwoording aan hen, die geroepen zijn te waken over de toepassing van onze pharmaceutische wetten; *stramonium-bladen* (*Folia Stramonii*) komen voor op lijst B. van de vergiften, en mogen, behalve op geneeskundig voorschrift, door den apotheker aan het publiek niet anders worden afgeleverd dan op schriftelijke en ondertekende aanvraag met opgave van het doel waartoe de vergiftige zelfstandigheden dienen moeten. Bovendien moet de persoon, aan wien het vergif wordt afgeleverd, bij den apotheker bekend zijn.

Aan elke zending van het asthmapoeder is een complete lijst toegevoegd van de middelen, die Boom na toezending van postwissel verzendt, zijnde: *Lik-doorntinctuur*, *Salmiakpillen* tegen hoesten, verkouden heeschheid, *Laxeerpillen*, *Staalpillen*, *Tand-elixer* tegen kies- en tandpijn, *Cold-cream*, het beste middel tegen open wonden, *Maagpoeder*, waardoor duizenden Maaglijders genezen zijn van maagpijn en slechte spijsvertering, *Poeder tegen Asthma*, *Kina koortsdroppels* tegen binnenkoorts, koude koorts enz., *Druiven borststroop* tegen kinkhoest en *Myrrhe Odol*, veel beter en aangenaamer van smaak dan het gewone Odol.

't Is mooi!

Kloosterbalsem. — Koning der balsems

„GEEN RHEUMATIEK MEER.

KLOOSTERBALSEM.

Koning der Balsems, recept van de ZeerEerw. Heeren Kloosterlingen van het klooster Santa Paulo te Cartagena, is het eenig genezend middel tegen

RHEUMATIEK.

Het is ook heilzaam tegen Brand- en Snijwonden, Verstuikingen, Kneezingen, stramheid in ledematen, Spierverrekkingen enz. enz.

Talooze voorbeelden van hen, die geheel hulpeloos waren, zelfs zoodanig dat zij niet in of uit het bed konden komen, lieden die krom en gebogen waren, zoodat zij zich niet konden verroeren, zijn door het gebruik van enkele potten KLOOSTERBALSEM totaal genezen.”

't Is om van wanhopend te worden . . . voor de kwakzalvers die de genezing van rheumatiek tot leuze hebben gekozen! De concurrentie is te groot; dag in dag uit komen er andere middelen en — ieder voor zich — heet onfeilbaar en al 't andere in werking te overtreffen. Tal van die middeljes hebben wij reeds in ons Maandblad tot hun echte waarde — of liever *onwaarde* — kunnen terugbrengen. Wij hebben ons thans te bemoeien met den *kloosterbalsem*, waarvan wij één advertentie, waarbij het middel

wordt aanbevolen, hierboven lieten afdrukken.

Ziehier dan het „*eenig genezend middel*”, wie zou 't niet gelooven? En wie nog meer van de wonderen van dezen balsem wenscht te weten, leze het volgende uit de „Gebruiksaanwijzing”:

„RHEUMATIEK wordt *totaal genezen*, indien men een of tweemaal daags de pijnlijke plaatsen met de vlakke hand opwaarts wrijft: men doet dit langzaam en geregeld en herhale dit zoolang tot de pijn verdwenen is. Voor stramheid in de ledematen, spierverrekkingen en kneuzingen volge men genoemde gebruiksaanwijzing. Voor brand- en snijwonden, wonden, winterhanden en voeten smeere men eenige balsem op een linnen lapje en herhale dit eenige malen daags. Voor gevatte koude of asthmatische aandoeningen wrijve men borst en rug tweemaal daags in. Deze Koning der Balsems werkt verrassend bij zeere tepels, doorloopen van voeten en is zoowel voor mensch als dier onschadelijk. Deze Balsem wordt ook door landbouwers aangewend als een radicaal geneesmiddel voor verschillende ongemakken en ziekte bij het vee, als het doortrekken bij paarden, zeere spenen, kreupel gaan, klauwzeer enz.”

Waarlijk een wondermiddel, dat zoowel mensch als dier helpt!

Maar 't middel is dan ook al heel oud. Het is „ruim 200 jaren bekend als het meest gezochte middel”, zoo staat er ten minste in het boekje dat bij den balsem wordt gevoegd en waarin, evenals in de advertenties, geen fabrikant wordt genoemd, maar een zekere L. J. AKKER te Rotterdam als Generaal-Agent voor Nederland en België wordt aangewezen.

Maar zullen wij nu den schrijver van dat boekje zoo maar grif gelooven?

Komaan, laten wij maar aannemen dat, wanneer het blijkt dat de man leugens gebruikt om zijn middel aan den man te brengen, wij dan ook niet als waar behoeven aan te nemen wat hij meer van zijn balsem vertelt en waar hij de uitstekende, onovertroffen werking van zijn zalf zoo schetterend uitbazuint. Dit is toch billijk, niet waar? Welnu, *de man spreekt onwaarheid*. Het onderzoek van den balsem, verricht door den heer A. J. WINNE te Middelburg, heeft aangetoond dat hij bestaat uit gele vaseline, gemengd met eenige procenten terpentijn. De gele vaseline, een bijproduct van de petroleum, is eerst sedert 1875, dus circa 25 jaar, bekend.

Hoe rijmt dat met die 200 jaar?

Zou men nu werkelijk gelooven, dat die kloosterlingen uit Cartagena het al 175 jaren vroeger hebben aangewend?

Maar al de praatjes van dien man nu daargelaten, zou er, nu men de samenstelling weet, nu nog iemand worden gevonden, die gelooft dat het mengsel van vaseline en terpentijn, al die genezingen zou teweeg brengen, die in de advertenties en brochures worden beloofd? 't Is toch al te bespottelijk!

Maar schandelijk is 't dat men achter op de brochure durft af te drukken: „Lijders! Wanhoop niet langer aan herstel. Daar *kloosterbalsem* de hulp en „troost der lijdende menschheid is.”

De troost der lichtgeloovige menschheid misschien, doch dan nog voor korten tijd; wie op deze hulp vertrouwt, zal bedrogen uitkomen.

Lana sanitaris. — Excalfactorium salutare.

Mooie namen voor wol . . . en zeer geleerd. Reeds menigmaal is ons om inlichtingen gevraagd naar dit soort van wol en of het ook kwakzalverij was? In de „correspondentie” van de Maandbladen van Mei en Augustus j.l. hebben wij er al op geantwoord, dat wij over den aard van de wol niet konden oordeelen, maar dat de wijze, waarop voor dit artikel reclame werd gemaakt, het opsommen van tal van kwalen waartegen die wol dienst moest doen, ons hoogst verdacht voorkwam.

Maar nu loopt het de spuigaten uit en zien wij ons verplicht tot een ernstige waarschuwing.

Vooreerst is het de volgende advertentie, tegenwoordig vooral in de provinciale bladen voorkomende, die onze aandacht trok:

„WAT IS EXCALFACTORIUM SALUTARE?”

Voor Europa een geheel nieuw,
in China een zeer oud geneesmiddel!

Wonderdadig in zijne uitwerking!

De hevigste pijnen, veroorzaakt door gevatte koude, hetzij in hoofd of tanden, borst, zijde, rug of maag, reumatiek of jicht, verdwijnen binnen eenige uren door het gebruik dezer krachtig werkende **GEZONDHEIDSWOL**.

Dit zeker werkend en groote geneeskracht bezittende middel mag in geen enkel huisgezin ontbreken.”

't Is toch al te dwaas! Wanneer wij de wol, op zich zelve, geheel buiten beschouwing laten en ons dus niet verdiepen in de vraag hoe lang dat middel al in China als geneesmiddel bekend is, dan zal ons toch niemand het geloof opdringen, dat er één wolsoort bestaat die *binnen eenige uren* al de wonderen verricht die er in de advertentie van wordt verteld. En zou er iemand met gezonde hersenen worden gevonden — al is hij nog zoo leek op medisch gebied — die dit gelooft?

Neen lezer, wij hebben hier voor ons een reclame, die veel te ver gaat, die geheel treedt op het pad der kwakzalverij.

Maar erger is nog het volgende: In de *Leeuwarder Courant* lazen wij de onderstaande annonce, geteekend door een winkelier, bij wien allerhande kwakzalversmiddelen in depôt gevestigd zijn:

„LANA SANITARIS”.

Nu het koude seizoen weer aanstaande is, waarin velen door allerlei kwalen worden geplaagd, meent Ondergeteekende de aandacht te moeten vestigen op „**DE LANA SANITARIS**”, geprepareerde Gezondheidswol, welke in China reeds jaren lang bekend is en daar *het Geneesmiddel* is voor Rheumatiek, Jicht, Zinkingen, kou in Borst, Rug of Maag. Men zocht hier lang te vergeefs naar de samenstelling er van, totdat een Geestelijke door een toeval het geheim ontdekte en het aan een zijner Familieleden mededeelde, die dadelijk bereid was de fabricatie van de **Gezondheidswol** op zich te nemen. Met groot succes wordt het nu hier in den handel gebracht. De gunstige beoordeelingen van verschillende Doctoren, de bijkans wonderdadige uitwerking bij Jicht en Rheumatiek zullen het stellig een gewaardeerd Huismiddel doen worden.

TITUS POSTMA.”

Daar hebben wij waarlijk dien „Geestelijke” weer, die tegenwoordig door allerlei kwakzalvers wordt gebruikt om hun waar bij het goedgevoelig publiek ingang te doen vinden. Onze lezers zullen zich herinneren, dat wij in den laatsten tijd talrijke middelen hebben besproken, die heeten uitgevonden of ontdekt te zijn door Geestelijken en waarbij wij ons geloof aan het bestaan van dien uitvinder als zeer twijfelachtig voorstelden. Wij beschouwden het als een onzedelijk reclame-middel, gebezigd om invloed uit te oefenen op de groote menigte. Of het hier bij de *Lana Sanitaris* anders is?

Waarlijk het wordt tijd dat zij, die in de eerste plaats geroepen zijn om den eerbied voor het geestelijk gezag hoog te doen houden — en die zeker niet willen dat de naam van een Geestelijke ten onrechte wordt gebruikt bij het aanbevelen van zaken die de Volksgezondheid ernstig benadeelen — eens een ernstig onderzoek naar deze zaken instellen en de waarheid trachten aan het licht te brengen!

Kaartleggen en Planeetlezen.

In het Maandblad van Januari j.l. namen wij een lijstje op van tien planeetleesters en kaartlegsters, die, allen wonende te Rotterdam, in het *Rotterdamsch Nieuwsblad* adverteerden. De heer K. SCHRAVER aldaar, die ons die opgaf verstrekke, zendt ons thans een nieuwe lijst, waaruit blijkt dat er weer drie van die „dames” zijn bijgekomen, n.l.:

Mejuffrouw P. P.

Allette en — bescheiden genoeg —

Vrouw v. d. Meer.

Terwijl de heer S. in zijn begeleidend schrijven de opmerking maakt, dat het wel schijnt dat het

baantje een goed bestaan oplevert — getuigen de talrijke personen die zich op het „vak” toeleggen — stelt hij ons tevens de volgende vragen:

1e. Waarom weigeren de verschillende bladen de plaatsing van dergelijke advertenties niet? Het motief dat het moeilijk is na te gaan of een annonce slaat op kwakzalverij of niet, gaat toch hier niet op. De zaak is duidelijk genoeg.

2e. Kan de Justitie er nu niets tegen doen, dat dusdanige advertenties worden opgenomen?

Op de eerste vraag moeten wij het antwoord schuldig blijven. Wij zelve hebben die vraag al zoo dikwijls gesteld en hebben nog nooit een bevredigend antwoord ontvangen.

Op de tweede vraag antwoorden wij ontkennend. Bij onze tegenwoordige wetgeving is de plaatsing van dergelijke advertenties niet verboden. Jammer genoeg!

INGEZONDEN.

DEN HAAG, 2 October.

Wel Ed. Heer!

Dezer dagen bij mijn dokter komende, vond ik een Maandblad tegen de kwakzalverij. Nog steeds mijn doel onbevredigd ziende, zoo vond ik dit blaadje allersgeschiktst om de vele breuklijders, die tot heden nog niet onder behandeling van Reimanns waren, te waarschuwen voor de wondervolle geneeskracht van de *breukzalf* van den Pastoor *Martin Beck*. Ik, sedert twee jaar aan eene breuk lijdende, had, daar ik veel in de couranten gelezen had over deze zalf, mijn volle hoop daarop gevestigd, steeds denkende ééns genezen te zullen zijn. Doch helaas! Na van 7 potjes 6 verbruikt te hebben en nog niet de minste vooruitgang bespeurende, zoo geloof ik ten volle bedrogen te zijn, en vermoed ik dat deze wondervolle geneeskrachtige zalf niets anders is dan schandelijke kwakzalverij. Ook geloof ik thans, dat alle dankbetuigingen en cadeaux, welke mij getoond zijn ten huize van den Heer M. Reimanns, Badhuisstraat 12 te Haarlem, den zoogen. Generaal-Agent van Nederland met den verkoop van de zalf belast, niets anders zijn dan kunstmiddelen om het publiek te lokken.

Het zal waarschijnlijk m. i. op denzelfden voet bestaan als het Instituut Drouet, waarvan ik in het couranje van September gelezen heb. Nu mijnheer zult ge waarschijnlijk zeggen: „hoe neemt men nu 7 potjes, wanneer men, na eenige verbruikt te hebben, niet de minste beterschap bemerkt? Volkomen stem ik daarin toe, doch zoo dikwijls ik het boekje met de gebruiksaanwijzing en de vele dankbetuigingen (dat vooraf gezonden wordt wanneer men er om schrijft) in handen kreeg, kon ik niet nalaten mijzelve te beschuldigen, dat ik waarschijnlijk niet goed gesmeerd had, onbewust zijnde dat ik het slachtoffer was van kwakzalverij, en besloot dan maar weder opnieuw te beginnen.

Weder geen baat vindend, schreef ik een brief aan genoemden Heer Reimanns. Per omgaande kreeg ik bericht of ik niet persoonlijk te Haarlem kon komen? Ik ging vol hoop er heen, onbewust dat ik ook deze reis nutteloos deed en nog minder denkend dat men zoo onbeschaamd zoude zijn, met voorbedachten rade mij het reisgeld nutteloos te laten verspillen. Te Haarlem komend had ik natuurlijk met de verkeerde hand gesmeerd enz. enz. Ook moest ik weder een potje medenemen, daar de zalf moest en zou helpen en opdat ik naderhand mijnen dokter zou kunnen verklaren dat ik totaal genezen was. In dien tusschentijd waren de potjes met 50 cent verhoogd, dus kwam het op f 3.15 met de port. Ik ging weder heen met volle hoop op genezing, den heer Reimanns de verzekering gevend, dat ik met mijn breukband volkomen tevreden was, dus geen band ter bevordering der genezing wenschte. welke mij door genoemden heer ten zeerste aanbevolen werd.

Zoo was ik dan gekomen tot 6 potjes te verbruiken, niet de minste genezing ziende. Dus geloof ik, mijnheer, dat ik, na het ondervondene, volkomen overtuigd kan zijn, het slachtoffer te zijn geworden van verregaande kwakzalverij, en nu wensch ik gaarne, dat UEd. het verder voor mij bekend maakt. Tevens zend ik hierbij het boekje met het 7de potje zalf, waarvan ik slechts enkele malen gebruikt heb, tot onderzoek.

UEd. bij voorbaat dankzeggende voor het voor mij in het werk gestelde, noem ik mij,

met achting,

Mejuffrouw H. E. WIEGAND.

Wij geven Mejuffrouw Wiegand gaarne de verzekering, dat zij o. i. met de mededeeling van haar wedervaren een goed werk heeft verricht. Hare waarschuwing zal gewis anderen weerhouden hulp bij Reimanns te zoeken. 't Is jammer dat er niet meer zijn die haar goed

voorbeeld volgen en ons hunne ervaring — die dikwijls treurig is, dit weten wij — doen kennen.

De in dank ontvangen zelf behoefde niet te worden onderzocht; dit is reeds vroeger vanwege de Vereeniging geschiedt. In het Maandblad van December 1896 hebben wij bericht dat, bij het onderzoek, terpentijn, was en een of ander vet kon worden aangetoond. Andere stoffen, speciaal z.g. geneeskrachtige, werden niet aangetroffen. (Red.)

UTRECHT, 20 Oct. 1899.

Geachte Redactie.

Ter onderzoek werd mij aangeboden een flacon *Anti-épileptique Uten*. No. 2. préparé par J. Uten, pharmacien Liège (St. Walburg). Wellicht is de analyse van dit middel tegen épilepsie U bekend en kunt U mij mededeelen of het veel gebruikt wordt en wat de resultaten zijn. Daar het echter kon zijn, dat de analyse U onbekend is, ben ik zoo vrij U de resultaten van mijn onderzoek mede te deelen, met verzoek om, mocht het eenige waarde hebben, het in Uw Maandblad te willen publiceren.

De flacon *Antiépileptique Uten*, mij ter analyse aangeboden, was sterkte No. 2 en heeft nog sterkte No. 3 en No. 4 boven zich. De flesch heeft een inhoud van 400 gram en de prijs is „slechts” 5 francs. Op de etikette staat: „*Guérison radicale du haut mal, mal caduc ou épilepsie, ainsi que de toutes les maladies nerveuses que l'épilepsie, résumé à elle seule et dont elle est l'expression la plus grave et la plus terrible*”.

De kleur van het vocht is lichtgroen, troebel met een groenachtig vuil bezinsel (er staat ook met dikke letters op de etikette: „*agitez la bouteille*”); de reuk is flauw aromatisch; de smaak sterk flauw zout en de reactie is neutraal.

Toen ik het groene bezinsel en de zwevende stoffen had afgefilterd, bleef een heldere, groene vloeistof over, waarvan de „Luiksche pharmacien” werkelijk eer gehad zou hebben, wanneer hij mij niet eerst kennis had doen maken met het onogelijk en verdacht residu op mijn filter.

Na volledige analyse vond ik het volgende:

1e. *Broomkali* 48 gram.

2e. *Kalk* sporen.

3e. *Vluchtige olie* sporen.

4e. *Anilinekleurstof*, eene niet te bepalen hoeveelheid.

Natuurlijk was het te verwachten, dat in een middel tegen épilepsie eene of meer der bromiden aanwezig zouden zijn, doch, dat broomkali in eene sterkte van 48 : 400 was gegeven, is dunkt mij wel wat kras, te meer, daar nog 2 sterkeren (No. 3 en No. 4) bestaan.

De kalk, waarvan ik slechts sporen kon aantoonen, zocht ik als bestanddeel van het gebruikte water, de vluchtige olie was ook niet in te groote hoeveelheid aanwezig, want er ging hoegenaamd niets op het waterbad over, zoodat ik de identiteit niet kon vaststellen. De anilinekleurstof, in welker aanwezigheid de groene troebeling te zoeken was, veroorzaakte mij moeielijkheid. 't Ging niet gemakkelijk om uit te maken welk soort kleurstof was gebruikt, na eenige proeven en raadpleging van handboeken besloot ik tot de aanwezigheid van het z.g. *zuurgroen* (Säuregrün).

Daar ik in de vloeistof, noch in de kleurstof, die ik op het filter met alcohol had uitgetrokken, arsenicum of een schadelijk metaal had kunnen vinden, geloof ik, dat het kleurmiddeltje den patiënt niet veel schaden zal, doch of het op den duur heilzaam zal werken, valt zeker te betwijfelen.

In elk geval moeten wij toch zeker deze *antiépileptique Uten* beschouwen als een kwakzalverij, waarvan het financieele voordeel den fabrikant zeker nader aan het hart zal liggen dan de volkomen genezing van den patiënt.

U, geachte Redactie, dank zeggende, noem ik mij

Hoogachtend,

A. C. A. S., Apotheker.

Hoewel reeds in het Maandblad van Januari 1888 een analyse van den heer L. VAN ITALIE van het middel van *Uten* is opgenomen, achten wij de vermelding van een nieuw onderzoek van het zoo herhaaldelijk aangeprezen „*Antiépileptique*”, een echte kwakzalverij, toch van groot nut. Dankbaar voor de inzending, plaatsen wij derhalve bovenstaand artikel zeer gaarne. RED.

Rechtszaken.

Naar aanleiding van een in verschillende bladen voorkomende advertentie dat iemand, die geheel door de natuurgeneeswijze behandeld en hersteld is, gaarne bereid is aan zijne lijdende natuurgenoeten die het verlangen uit dankbaarheid het adres op te geven, liet

een apotheker te 's-Gravenhage op die annonce reflecteeren, met het gevolg dat brochures en een vragenlijst werden toegezonden namens de directie van het „physiatisch sanatorium en pension Arentsburg bij de Geestbrug te Voorburg, bij den Haag.”

De apotheker, vermoedende dat er in dezen kwakzalverij in het spel was, liet nu aan de directie van bovengenoemde inrichting door iemand een brief schrijven, bevattende de uiteenzetting van een gefingeerde ziekte, onder toezending tevens van een fleschje met een mengsel van kina, citroenzuur en melk, de zoogen. urine van den lijder. In antwoord op dit schrijven ontving de gewaande zieke geneesmiddelen door bemiddeling van een Haagsch apotheker en tevens uit naam van de directie van het sanatorium een schrijven ondertekend door een stedelijk heel- en vroedmeester te Voorburg, waarbij den gewaanden zieke werd medegedeeld dat hij zich niet ongerust behoefde te maken en de geneesmiddelen goed waren.

Heden was de heelmeester voor het kantongerecht in den Haag gedagvaard, beklagd van overschrijding zijner bevoegdheid, omdat de stedelijke heel- en vroedmeester slechts de heilkunde mag uitoefenen en wel bevoegd is tot behandeling van inwendige ziekten, mits deze verband houden met de externe ziekte.

Beklaagde was niet verschenen, maar had ten overstaan van den burgemeester van Voorburg zijne bevoegdheid volgens de wet van 1865 volgehouden.

Het voornaamste onderzoek ter terechtzitting betrof de vraag of de bedoelde stedelijke heel- en vroedmeester, uit de vele zij het dan ook voorgewende ziekteverschijnselen, opgesomd in den brief van den denkbeeldigen zieke, ook zonder persoonlijk onderzoek van den lijder in de meening kon zijn gebracht, dat de patiënt aan een uitwendige ziekte leed, in welk geval hij zijne bevoegdheid tot interventie niet zou hebben overschreden.

De heer J. Menno Huizinga, inspecteur van het geneeskundig staatstoezicht, trad hieromtrent in langdurig debat met den kantonrechter en den ambtenaar van het Openbaar Ministerie, als slotsom waarvan de inspecteur niet met volstrekte zekerheid de mogelijkheid kon te niet doen dat de beklagde, ook zonder nader onderzoek, kon vermeend hebben in casu te doen hebben met een lijder aan externe ziekte, al hield de inspecteur zich overtuigd dat, gezien vooral de geheel onwetenschappelijke wijze waarop hier behandeld was, de geheele zaak niet in den haak was. Naar zijn persoonlijke meening kan het criterium van de al dan niet bevoegdheid onmogelijk blijken bij niet persoonlijk onderzoek van den patiënt, en zou beklagde zich dus een bevoegdheid hebben toegekend op te losse onwettige gronden. Doch nogmaals met nadruk ondervraagd, moest de inspecteur blijven erkennen dat de mogelijkheid, waarover het onderzoek liep, volstrekt niet was buitengesloten.

Naar aanleiding daarvan zag het Openbaar Ministerie zich gedrongen de vrijspraak van beklagde te vragen, zeer tot zijn leedwezen, gelijk de ambtenaar, mr. Doyer, deed uitkomen, wijl ook hij overtuigd is dat de grondslag van deze zaak niet zuiver is, al beschouwde hij beklagde meer als een werktuig. De ambtenaar releveerde nog dat op de geneesmiddelen een aardige duit verdiend werd, want dat de apotheker, die de drankjes aan de patiënten verzendt, een contract heeft met de firma op Voorburg voor de levering van alle geneesmiddelen tot den prijs van 30 cents, waarvoor f12 wordt in rekening gebracht.

De kantonrechter heeft den beklagde overeenkomstig de vordering van het O. M. vrijgesproken.

N. Rott. Ct.

Te Bussum heeft de justitie proces verbaal opgemaakt tegen M. en S., wegens het volgens recept klaarmaken van medicijnen, zonder daartoe bevoegdheid te hebben.

N. Rott. Ct.

Correspondentie.

Als nieuw lid is toegetreden de heer:
Dr. T. B. A. M. Hohman te Leur.

T. J. R. te A. Wij zonden u een Maandblad van October 1894, dat u de gewenschte gegevens over den *fistelpot* zal hebben verstrekt.

F. N. S. te D. In den laatsten tijd werden wij van verschillende zijden opmerkzaam gemaakt op de praktijken van dien schoenmaker. Wij zijn reeds bezig de noodige inlichtingen in te winnen en zullen zoo spoedig mogelijk ons bevinden openbaar maken. Onnoodig u te zeggen dat wij reeds nu, ook zonder op de hoogte te zijn, ernstig waarschuwen tegen het inroepen van hulp bij dien man. Wat weet nu een schoenmaker van ingewandsziekten? Laat hij zich bij zijn leest houden.

A. C. v. d. B. Jr. te 's-H. Wij danken u voor uwe mededeelingen; ook wij betreuren het geringe succes. De brochure en vragenlijst zijn reeds in ons bezit.

J. T. E. te L. Uwe nieuwe zending met genoeg ontvangen; wij blijven ons aanbevolen houden.

Toezender van de Gronduet. De beide zaken, in de door u aangeteekende advertenties genoemd, zijn al in 't Maandblad behandeld. De *Pink-pillen* reeds herhaaldelijk en het *Huismiddel van den Pastoor van Boussoit* in het vorig no. Dank voor uw blijk van belangstelling.

G. R. te R. Wij laten hier het door u gevraagde voorschrift voor *Scott's emulsion* volgen, zooals het door Mejuffrouw G. JONGBLOED, Apotheker, is opgegeven:

R. Ol. jecor. aselli . . . 56
pulv. gumm. arab. . . 2
pulv. subtil. tragacanth. 1.75
glycerini 18
hypophosph. calcici
hypophosph. natrici aa. 0.63
aq. destillatae 82
ol. cinnamomi gtt. 5

De tragacanth behoort zoo fijn mogelijk te zijn, en eerst met water en de gom en daarna met de glycerine vermengd te worden.

't Is ons ook opgevallen welke schandelijke reclame er tegenwoordig weer voor die emulsie wordt gemaakt. Zoodra de plaatsruimte het toelaat, komen wij weer eens op dit middel terug.

Dr. D. te T. Zeker is het o. i. iets voor het Maandblad, maar wat kunnen wij er aan doen? De man is bevoegd geneesheer en heeft als zoodanig het recht zieken te behandelen. Zijn wijze van optreden keuren ook wij ten sterkste af.

Volgens het onderzoek van den heer A. J. WIJNNE te Middelburg bevat het fleschje met helderen inhoud, zooals gij vermoedde, *lood-kali* en wel in oplossing van 5%, beedeeld met citroenolie of een dergelijke. Voorzover de geringe hoeveelheid een onderzoek toeliet, bleek de inhoud van het andere fleschje met verdund *vinum amarum alcalisatum* overeen te komen. Gij ziet dus: niets nieuws. Wat suggestie al doet!

Dr. A. J. A. Th. te B. Wij danken u voor de toezending van de *Renkumsche Courant* en houden ons verder aanbevelen. Het geeft niets wanneer wij ook al onophoudelijk de aandacht vestigen op de schandelijke wijze waarop de couranten, door middel van die kwakzalvers-advertenties, de kwakzalvers helpen, indien de uitgevers hun geldelijk belang op den voorgrond stellen. Wij kunnen alleen maar hopen dat het publiek, dat met ons gevoelen instemt, ons helpt, door allen steun aan dergelijke bladen te onthouden.

Dr. v. D. te L. Met u verwondert het ons, dat dorpsautoriteiten op deze wijze de kwakzalverij helpen bevorderen. Hoe 't mogelijk is dat een geneeskundige tot zulk een handelwijze adviseert, is ook ons een raadsel.

In het Maandblad van April 1898 is al meegedeeld, dat onder alle Hoofden der Scholen een circulaire is verspreid, waarin tegen de nieuwe reclame-methode van *Holloway* wordt gewaarschuwd.

H. S. te R. Gij hebt juist gezien; het in de advertentie opgegeven adres noemden wij reeds vroeger als dat van een zeker NICHOLSON, tegen wien wij reeds dikwijls hebben gewaarschuwd.

NICHOLSON schijnt niet vreemd te zijn aan het *Institut-Drouet* (zie het Maandblad van September j.l.) De toestelletjes zijn niets waard.

— Een belangrijk artikel over „Domheid en Bijgeloof”, voorkomende in de *Dedemsvaartsche Courant*, kon, wegens plaatsgebrek, tot ons leedwezen niet in dit no. worden opgenomen.

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN.

Boom's Maagpoeder. De Apotheker J. A. Boom, vroeger te Meppel, thans te Arnhem, is sinds jaren opgetreden als fabrikant van een middeltje, dat hij in de nieuwsbladen aan de maagpijnlijders aanbeveelt. De samenstelling wordt door hem geheim gehouden, maar het lid onzer Vereeniging, de heer VAN LEDDEN HULSEBOSCH te Amsterdam, heeft het reeds vroeger en dezer dagen opnieuw onderzocht.

Het onderzoek leerde, dat het poeder waardoor, naar het heet, „reeds een zeer groot aantal maaglijders zijn genezen van maagpijn en slechte spijsvertering”, niets bijzonders was. 't Was een mengsel van *carbonas calcis*, (krijt), *magnesia*, *magisterium bismuthi* en poeder van *oranjeschillen*, alles sterk gearomatiseerd met *pepermuntolie*.

Wij willen heelwel de verzekering gelooven van den heer Boom, dat het recept afkomstig is van een geneesheer en ook dat het in sommige, hem bekende gevallen van nut geweest is; toch zal het nimmer geoorloofd zijn het aan maaglijders zonder onderscheid als heilzaam aan te bevelen.

Integendeel, vooral bij *acute* maagontsteking zal de bismuth, zoowel als het gedurig gebruik der prikkelende *pepermuntolie* niet nalaten schadelijke werking uit te oefenen.

En een lijder aan een *sleepende* ongesteldheid van de maag behoeft ook waarlijk niet te grijpen naar het middel van Boom. Ongetwijfeld zal toch de geneesheer, dien hij zeker wel eens heeft geraadpleegd, den lijder de bestanddeelen van dit middel in den een of anderen vorm hebben voorgeschreven, indien hij oordeelde, dat zij voor zijne ongesteldheid dienstig waren, want 't zijn allen oude en aan ieder geneesheer bekende stoffen.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, voorloopig te adresseeren aan den heer A. J. Wijnne, Gemeente-Apotheker te Middelburg.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is, elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het verenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenscht te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. A. C. van Blommestein, te Rotterdam, Voorzitter.

Dr. G. P. Kortenhorst, te Weesp.

Dr. H. Burger, te Amsterdam.

I. M. van Elk, te Dordrecht.

G. B. Schmidt, (Binnengasthuis) te Amsterdam,
Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 774.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onderzoek a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD:

Bericht aan de lezers in de Residentie.

Hoofdartikel: Middelen in 1899 vanwege de Vereeniging onderzocht.

Berichten: Toepassing van wettelijke bepalingen omtrent de uitoefening van geneeskunde. — Vervolgung wegens kwakzalverij. — De wonderdokter de Haas te Voorschoten. — De prentjes van Holloway (Rectificatie). — Arco, weer een middel tegen reumatiek. — Persoonlijke ondervinding op het gebied van kaartlegsters. — Geen vleitend oordeel over de planeetleesters. — Reteau weer terug. — Anema failliet verklaard. — Een man van overtuiging. — Drie gelijksoortige zaken in één maand. — Nog altijd hekserij. — Een walgelijke reclame voor Pink-pillen.

Grootere artikelen: Parijs-Almanak. — De practische raadsman in de huishouding. — Nog eens Lana Sanitaris. — Excalfactorium Salutare. — Theiken's middel tegen reumatiek. — Kevelaarzalf. — Drie Anker's Kruiden-Elixer. — De advertenties betreffende de Pink-pillen.

Correspondentie.

Herhaalde waarschuwingen: Keating's Borstpastilles.

Zij, die met het nieuwe Vereenigingsjaar lid der Vereeniging wenschen te worden, of zich op het Maandblad willen abonneren, gelieven zich thans reeds aan te melden bij den heer A. J. WIJNNE, Gemeente-Apotheker te Middelburg. Hun zal dit Nommer gratis worden toegezonden.

De voorwaarden van het lidmaatschap en het abonnement staan aan het hoofd van het Maandblad vermeld.

BERICHT aan de lezers van het Maandblad in de Residentie.

De ondergeteekende, correspondent van de Vereeniging voor deze plaats, brengt bij deze ter kennis van de lezers van het Maandblad alhier, dat het den besteller van den Christelijken Volksbond, die de exemplaren van dit blad rondbrengt, door den Directeur van dien Bond, op straffe van ontslag, verboden is, de personen, bij wie hij het bezorgt, Nieuwjaar te wenschen. In verband hiermede wordt men, in het belang van den goeden gang van zaken, door het Bestuur van de Vereeniging zeer beleefd maar tevens dringend verzocht, den besteller bij gelegenheid van het nieuwe jaar ook uit eigen beweging geene giften te verstrekken.

's Gravenhage, 1 Dec. 1899.

W. M. H. ANTEN.

Opgaaf van de samenstelling der middelen vanwege de Vereeniging tegen de Kwakzalverij in 1899 onderzocht en behandeld in dezen jaargang van het Maandblad.

ANTIÉPILEPTIQUE UTEN (hernieuwd onderzoek). Bevat, op 400 gram vloeistof, 48 gram Broomkalium en verder sporen van kalk, vluchtige olie en een groene amilinekleurstof. (No. 11.)

ASTHMA-MIDDELEN VAN DR. DAAMS. Bestaan uit een oplossing van jood-kalium en een vloeistof die veel overeenkomst vertoont met verdund *vinum amarum alcalisatum*. (No. 11.)

BERNHARD SPRENGEL'S MIDDEL. Een mengsel van drop, water en zeer fijn gemalen of gestampte *conium*-bladen of vruchten. (No. 1.)

BOERTJE VAN STAPHORST, één zijner middelen. Slechts de aanwezigheid van roode terpentijn en aether kon worden aangetoond. (No. 9.)

BOOM'S ASTHMAPOEDER bestaat uit niets anders dan een mengsel van poeder van *Stramonium*bladen en *Salpeter*. (No. 11.)

BOOM'S MAAGPOEDER (hernieuwd onderzoek) bevat *carbonas calcicus* (krijt), *magnesia*, *magisterium bismuthi* en poeder van oranjeschillen, alles sterk gearomatiseerd met *pepermuntolie*. (No. 11.)

DEVENTER KRUIDEN TEGEN KANKER bestaan uit *Scrophularia nodosa* (Speen- of Helmkruid). (No. 5.)

DRIE ANKER'S KRUIDEN ELIXER is een roobruin gekleurd, alcoholisch aftreksel van eenige bitterstoffen.

Z.g. geneeskrachtige stoffen werden niet aangetroffen. (No. 12.)

ELIXER VAN ST. VINCENT DE PAUL. In hoofdzaak een oplossing van appelzuur ijzer, overeenkomende met de *Tinctura ferri cydoniata* (ijzerhoudende kweeëntinctuur) van de Nederlandsche Pharmacopee doch met een veel geringer ijzergehalte. (No. 3.)

HARLENE, een geparfumeerd mengseltje, waarin geen bijzonder werkzame of schadelijke bestanddeelen konden worden aangetoond. (No. 9.)

HUISMIDDEL VAN DEN PASTOOR VAN BOUSSOIT bestaat hoofdzakelijk uit aardwas, sandelhout en terpentijn; een zalf bijna overeenkomende met de terpentijnzalf (*spijkerbalsem*) van onze Pharmacopee. (No. 10.)

JAPANSCH DRUPPELS TEGEN TANDPIJN, een mengsel van kruidnagelolie, hars (wellicht *Mastix*), *chloroform* en *opiumtinctuur*. (No. 7.)

KEVELAARZALF, oogzalf en tevens aanbevolen bij snij- en andere wonden. Bestaat uit *Spermaceti* (walschot), witte was en een vette olie. (No. 12.)

KLOOSTERBALSEM, tegen reumatiek, bestaat uit gele vaseline, gemengd met eenige percenten terpentijn. (No. 11.)

KRUIDEN TEGEN GALSTEENEN van Max Troost te Cleve zijn niet anders dan *Herba Orthosiphon. Staminei*. (No. 10.)

LUCIERE'S OOGENWATER, is een vrij sterke oplossing van zinkvitriool (zwavelzuur zink). (No. 4.)

PASTOOR M. BECK'S MAAGDRUPPELS zijn een aftreksel van enkele kruiden, die, als geneesmiddel tegen maagkwalen, zonder eenige beteekenis zijn. (No. 6.)

RHEUMATIEK-REMEDIË bestaat uit opodeldok en terpentijn. (No. 7.)

THEIKEN'S MIDDEL TEGEN RHEUMATIEK bevat *ammonia liquida* (vliegende geest) en een vette olie — vermoedelijk ordinaire slaolie —; het is dus een soort van vlugsmeer, vermengd met een zeer geringe hoeveelheid veratrine. (No. 12.)

UNICUM, tegen reumatiek, is een mengsel van cajaput-olie, Genuaolie en extract van Bilzenkruid (*extractum hyoscyami*). (No. 10.)

VALLENDE ZIEKTE. POEDERS TEGEN — bestaan uit het poeder van de wortels van *Dictamnus albus* en *Zedoaria*. (No. 10.)

WATERZUCHT. MIDDEL TEGEN — afkomstig uit de buurt van Breda, bevat in hoofdzaak *cortex med. Sambuci*, vermengd met stukjes *radix Bryoniae* en *Semin. Genistae*. (No. 2.)

ZEEP AMIRAL, een zeep, vermengd met krijt en een chroom-verbinding en sterk gearomatiseerd met kunstmatige bitteramandelolie. (No. 10.)

Berichten.

Toepassing van de wettelijke bepalingen omtrent de uitoefening van geneeskunde enz. Aan de afdelingsverslagen van hoofdstuk IV (Justitie) der Staatsbegroting ontleenen wij het volgende:

„Van verschillende zijden werd geklaagd over de gebrekkige handhaving van sommige onzer wetten en werd er op aangedrongen, dat in het vervolg overtreding beter zal worden tegengegaan.

„In de eerste plaats hadden de leden, die deze klacht uitten, het oog op de uitoefening der geneeskunst. In den laatsten tijd hoort men weer veel van personen, die zonder daartoe bevoegd te zijn, de geneeskunst uitoefenen en de bedoelde leden stelden daarom de vraag, of de bepalingen der wet de Justitie niet in staat stellen aan dit onbevoegd uitoefenen een einde te maken, en zoo neen, of dan niet de tijd is gekomen, de wet zoodanig te wijzigen, dat dit wel kan geschieden.

„Sommige leden, overigens van oordeel, dat de genoemde wet, zoolang zij niet is gewijzigd, behoort te

worden gehandhaafd, verklaarden, dat zij het beginsel waarvan de wet uitgaat, afkeuren. Huns inziens gaat het niet aan, dat men, zooals thans het geval is, zich niet kan laten genezen door een persoon, aan wien de bevoegdheid tot uitoefening der geneeskunst wel niet volgens de wet is toegekend, maar in wien men vertrouwen stelt en die door zijne bekwaamheid of zijne bijzondere eigenschappen en gaven in tal van gevallen genezingen heeft bewerkstelligd."

De Minister heeft hierop aldus geantwoord: „Waar den Minister klachten ter oore kwamen over de gebrekkige handhaving onzer wetten, is hij steeds bereid gevonden al het mogelijke te verrichten om den grond aan die klachten te ontnemen.

„Ook op niet-voldoende toepassing van de geneeskundige wetten werd onlangs door den minister van binnenlandsche zaken zijne aandacht gevestigd.

„Hij vond daarin voldoende aanleiding onmiddellijk de noodige maatregelen te treffen, en bij circulaire van 19 October l.l. de aandacht daarop te vestigen van alle ambtenaren belast met de opsporing en vervolging der bij die wetten bedoelde overtredingen, met verzoek de behoorlijke naleving der voorschriften daarvan te bevorderen."

Vervolging wegens kwakzalverij. De Heer Dr. Dozy, Inspecteur van het Gen. Staatstoezicht in N. Holland, maakt er ons attent op, dat het Verslag van de Najaarsvergadering van den Geneesk. Raad v. N. H. (voorkomende in 't Algem. Handelsblad van 22 Nov. 1ste blad) zijne laatste bewoordingen niet weergeeft. Dit gedeelte moet aldus luiden:

„Dr. van Balen Blanken merkt op dat de Kwakzalverij in N. Holland onrustbarend toeneemt.

„De Voorzitter zegt, dat hij zooveel mogelijk tracht te doen vervolgen, maar soms wordt dit moeilijk, omdat het blijkt, dat er helpers onder de geneesheeren zijn.

„Onlangs nog heeft hij den bekenden FARBER op de Oude Waal te Amsterdam aangeklaagd naar aanleiding van behandeling van iemand te Aalsmeer, die na weinige dagen overleden was. Het onderzoek bracht aan het licht, dat de recepten werden geschreven door den gepens. Off. v. Gez. L. VAN COEVORDEN, platt. heel- en vroedmeester te Amsterdam."

De wonderdokter de Haas te Voorschoten. Omtrent dezen Mr. schoen- en laarzenmaker ontvingen wij de volgende mededeeling:

„Uit alle oorden des lands komen patiënten tot hem; het is eene ware opkomst voor de tram Voorschoten—Haag—Leiden.

In Leiden heeft hij twee zitdagen per week en geneest daar alles, wat ze in het Ziekenhuis verknoeid hebben . . . en nog wat.

Te Voorschoten zijn dagen van 80 tot 100 patiënten; de „dokter" is 's avonds dood op, zegt hij. Vele hulpzoekenden blijven daar logeeren, in de hoop den volgende dag behandeld te worden."

Het gaat den weg op van 't boertje van Staphorst — of liever, 't is al bijna zoo ver.

Wat daartegen te doen? Waarschuwen? Het helpt niets, al zegt men nog zoo herhaaldelijk dat men met zijn gezondheid, somwijlen met zijn leven speelt wanneer men, bij ziekte, hulp zoekt bij dergelijke wonderdokters. Juist dat „wonderlijke" oefent een nog te grooten invloed uit.

Maar kan de wetgever, kan de Justitie en het Geneeskundig Staatstoezicht hier niets doen om het licht- en bijgeloovige publiek in zijn eigen belang te beschermen?

De prentjes van Holloway. (Rectificatie). In ons vorig no. namen wij uit het *Leidsche Dagbl.* een bericht over, waarin werd medegedeeld dat, in overleg met den geneeskundige, besloten was die bekende reclame-plaatjes, door middel van de schoolgaande kinderen, aan de verschillende gezinnen uit te reiken. Van gewaardeerde zijde wordt ons nu opmerkzaam gemaakt dat het *Leidsche Dagbl.* een paar dagen later had gemeld, „dat er een leelijke drukfout was binnengeslopen. „Er had moeten staan: In overleg met onzen geneeskundige is besloten aan dit verzoek niet te voldoen."

Het spijt ons, dat wij aanleiding hebben gegeven tot verspreiding van dit misverstand, maar de schuld lag niet bij ons. Onze berichtgever, in wien wij alle vertrouwen kunnen stellen, schreef ons de vorige maand bij de toezending van het bericht:

„Daar ik mij moeilijk kon voorstellen, dat een geneesheer aldus de kwakzalverij in de hand werkt, schreef ik aan den redacteur van bovengenoemd blad, met verzoek mij te willen mededeelen of er in de laatste alinea van het desbetreffend bericht ook eene drukfout kon ingeslopen zijn en er dus moest gelezen worden: In

overleg met onzen geneesk. is besloten, niet aan dit verzoek te voldoen. Na eenige dagen geen antwoord ontvangende, herhaalde ik, onder insluiting van postzegel, mijn verzoek of opgaaf van het adres van den correspondent te Hazerswoude.

Tot nu toe blijft mijn beleefde redacteur het stilzwijgen bewaren."

Dat stilzwijgen is oorzaak van onze onjuiste mededeeling.

Arco. Er wacht alweer een nieuw middel tegen rheumatiek op bespreking. Het heet Arco en schijnt te Haarlem gefabriceerd te worden. Radicale genezing wordt er door beloofd en juist dit, gevoegd bij andere stoute beweringen in de gebruiksaanwijzing, geeft ons aanleiding onze lezers te waarschuwen voorzichtig te zijn met den aankoop en het gebruik. Spoedig meer hierover.

Persoonlijke ondervinding op het gebied van de kaartlegsters. Als zoodanig zendt ons de heer K. SCHRAVER te Rotterdam eenige mededeelingen. Het huis, thans door hem bewoond, was vroeger verhuurd aan de planeetleester WALRAVEN. Kort nadat hij zijn nieuwe woning had betrokken, kreeg hij bezoek van een fatsoenlijk heer, expresselijk uit een andere provincie overgekomen om een consult bij de Juffrouw te nemen; het *Rotterdamsch Nieuwsblad* had hem met haar naam bekend gemaakt. Later werd hij eenige malen 's avonds genoodzaakt de deur te openen voor Dames, blijkbaar uit den goeden stand, die de kaartlegster kwamen raadplegen, zoodat hij de overtuiging kreeg dat het niet alleen de onontwikkelden zijn die de hulp van z.g. planeetleesters inroepen.

Dit wisten wij al lang; 't is treurig!

Niet vleierend. *Het Vaderland*, wijzende op de mededeeling in ons vorig blad van den heer SCHRAVER over het groote getal planeetleesters en kaartlegsters, is niet van het gevoelen van genoemden heer, dat het nog altijd een goed baantje schijnt te zijn.

Het blad zegt: „Dit volgt er echter niet noodzakelijk uit. Daar voor 't vak met een minimum van kennis en bedrijfskapitaal kan worden volstaan en het als bijbaantje kan worden waargenomen, kan deze speculatie op de menschelijke domheid aanlokkelijk genoeg zijn, ook al zijn de winsten miniem.

Maar 13 in één stad is zeker verbazend veel." „Een minimum van kennis", geen compliment . . . maar waarheid.

Reteau weer terug. Volgens een advertentie in een Haagsche Courant beveelt Reteau zich weer aan voor „Speciaal Consult voor Vrouwen" enz. Wie omtrent dezen persoon meer wil weten leze ons Maandblad van April 1887, waarin ook een waarschuwing tegen hem voorkomt vanwege den Hoofddemissaris van Politie in den Haag.

J. ANEMA, arts, die aan verschillende kwakzalvers zijn hulp verleende, en op wiens praktijken wij meer-malen de aandacht vestigden, is failliet verklaard.

Een man van overtuiging. Volgens de advertenties in het *Dagbl. van Noord-Brabant* verkoopt de apotheker STEYNS te Roosendaal de *Pinkpillen* van dr. Williams (de z.g. echte) en de nagemaakte van SPETER te Rotterdam. Welke zou hij de menschen aanraden?

Drie gelijksoortige zaken in één maand. Men meldt uit Amsterdam:

„Ongeoorloofde handelingen. — De zaak van J. C. de O. beklagt van ongeoorloofde handelingen, in zijn praktijk bedreven, werd door de vierde kamer der rechtbank uitgesteld, aangezien de deskundige, prof. Hector Treub, nog in het buitenland vertoeft."

„Naar aanleiding eener mededeeling van een arts, dat bij een bewoner van de Bellamystraat overtreding van art. 297 W. v. S. was geschied, is uit een daarnaar ingesteld onderzoek gebleken, dat de patiënte 's nachts, te 3½ uur, was overleden, en, volgens den arts, tengevolge van het bovengenoemde feit. De vermoedelijke daderes is eene bekende gediplomeerde verloskundige, die indertijd voor een dergelijk misdrijf door de Rechtbank alhier is veroordeeld tot een gevangenisstraf van 8 maanden. Het lijk is in beslag genomen, verzegeld en naar het Wilhelmina Gasthuis overgebracht."

Men schrijft uit 's Gravenhage aan de *R. Rott. Ct.*: „Naar men verneemt is alhier gearresteerd de kleermaker v. R., die zich schuldig maakte aan het toebrengen van zwaar lichamelijk letsel (misdrijf bedoeld in art. 296, wetboek van strafrecht)."

Nog altijd „hekserij"! Vrouw U., wonende aan de Jutphaasche weg te Utrecht, werd dezer dagen door eene buurvrouw zoodanig mishandeld, dat zij met gescheurde kleeding en bebloed gezicht de vlucht moest nemen, en genoodzaakt was de hulp der politie in te roepen. Aanleiding hiertoe had gegeven de verdenking, dat vrouw U. een klein kind dier buurvrouw zou hebben betooverd, waardoor dit ziek was geworden. (U. D.)

Een walgelijke reclame voor Pink-pillen. Een ander woord weten wij niet voor de volgende zinsneden waarmee een van de bekende lange annonces van de Pink-pillen begint:

„De oorlog in de Transvaal.

„Uit Ladysmith . . .

„Wij gevoelen ons gelukkig onder de oogen onzer lezers eene nieuwstijding te brengen, die van uit Ladysmith tot ons komt. Deze stad, welke voor eenige weken bijna onbekend was, is op eenmaal voor immer vermaard geworden door de overwinning van een klein volk, dat voor zijne onafhankelijkheid strijdt. Alle oogen zijn op dit oogenblik naar deze Zuidafrikaansche streek gevestigd en elk feit dat er betrekking op heeft boezemt in den hoogsten graad de belangstelling der geheele wereld in.

„Het is zeer schoon dezen hevigen worstelstrijd te aanschouwen, maar hij werkt eenen treurigen indruk, veroorzaakt door de wanhoop en de verwoestingen die hij na zich sleept. Een andere worstelstrijd, die voltoening en vreugde geeft en een weldaad voor de menschheid is, is de worsteling tegen de ziekte. Men moet haar zonder ophouden bestrijden. Een kostbaar wapen tegen deze plaag, reeds van de noordelijkste uiteinden van Europa of tot aan de grenzen van Zuid-Afrika bekend onder den naam van Pink-Pillen, de groote hernieuwer van het bloed, vervult thans de geheele wereld vanwege zijne beroemdheid."

En dan volgt weer een verhaal van een z. g. genezen lijder, zooals wij er zoovele hebben gelezen.

Maar voelt men nu niet, dat er een luchtje moet zijn aan een middel, waarvoor op een dusdanige wijze koopers moeten worden gelokt? En onze bladen nemen dat alles maar op!

Parijs-Almanak 1900.

(Een gevaarlijk boekje.)

Het is voor ons en voor onze aandachtige lezers geen ongewoon verschijnsel, dat er op 't eind van 't jaar almanakken verschijnen, die — bij nader inzien — alleen ten doel hebben reclame te maken voor een of andere kwakzalverij. Wij brengen slechts in herinnering de almanakken van *Airy*, *Moeder Seigel* en dergelijke, reeds vroeger in ons Maandblad besproken. De almanak, waarvan wij hierboven den titel afdrukken, was ons tot nu toe onbekend. Hij bevat allerlei verhaaltjes, o. a. over de a.s. Parijsche tentoonstelling, geïllustreerde anecdotes, beschrijvingen van beroemde personen en, daartusschen in, steeds aanbevelingen van verschillende fransche spécialité's, bereid door- of verkrijgbaar bij de firma FRERE te Parijs, door wie het boekje is uitgegeven. Wij noemen o. m. *Pâte van Regnauld*, *Pastilles Belloc*, *Quinium Labarraque*, *Santal-Clertan* en *Teercapsules van Guyot*, allen beschreven als van uitstekende werking bij verschillende ziekten en met ophef gerecommandeerd door z.g. genezen personen met verhaaltjes zooals wij die tegenwoordig van de Pink-pillen kennen.

Bovendien bevat het boekje een „Geneeskundige opname der meest verspreide (verspreide) ziekten", alphabetisch gesteld, waarin alweer die middelen bij al die ziekten genezing heeten te brengen. Ongetwijfeld is het een *gevaarlijk boekje*, want de lezing daarvan zal menigen lichtgeloovige er toe brengen zijn heil te zoeken bij de dure middelen, zonder dat hij eerst zijn geneeskundige raadpleegt of die middelen inderdaad bij zijn kwaal (die hij trouwens zelf niet kan beoordeelen) mogen worden aangewend.

En de uitgever zorgt wel lezers te krijgen die den geheelen almanak van a—z doorlezen; hij heeft er een kunstje op gevonden dat voor ons nieuw was. Aan hem of haar die opgeeft het juiste of het meest nabijkomende getal van het aantal herhalingen der volgende tien woorden, welke zich in dezen almanak bevinden: Capsules — Guyot — Genezing — Bronchitis — Charbon — Belloc — Maag — Pâte — Regnauld en Hoest, worden prijzen van f 50, f 25 tot f 5 uitgelooft. En om

nu ook te zorgen dat het boekje verspreid wordt, wordt een premie van f 40 tot f 4 aangeboden aan de apothekers en drogisten, wanneer de uitgeloofde prijzen vallen op almanakken, die van hen afkomstig zijn. — „Een drogist, een apotheker,” zoo staat er in 't boekje, „kan dus verschillende premieën verwerven, naarmate hij prijswinnaars onder zijn clientèle telt. De heeren apothekers en drogisten hebben dus alle belang zooveel mogelijk van de *Parijs-Almanakken* rond te deelen, en wel aan de verstandigste en ernstigste hunner clientèle, daar deze de beste kansen hebben, de prijzen te winnen, en bijgevolg ook zij.” Begrepen?

Maar worden er in Nederland apothekers gevonden, die zich tot dat baantje leenen? Helaas ja. De almanak, in ons bezit, vermeldt: „Aangeboden door H. SANDERS, Apotheker, Hofleverancier, Rokin 2, Amsterdam”, trouwens een firma, die wij al menigmaal in ons blad genoemd hebben. Verder lezen wij: „Alle voorbereidingen in dezen almanak aanbevolen, zijn te verkrijgen bij bovengenoemde firma.” Wij brengen dit laatste onder het oog van hen, die te waken hebben, dat de pharmaceutische wetten, ook door de apothekers, in 't algemeen belang worden nageleefd. Art. 6 van de wet, regelende de uitoefening der artseneijbereidkunst, is toch geen doode letter?

Nog eens Lana Sanitaris. — Excalfactorium Salutare.

Wij hebben van de „maatschappij” *Lana Sanitaris* (Directeur is H. J. BRIELS te Tilburg) en over de wijze waarop de door haar gefabriceerde wol — *Excalfactorium salutare* — aan den man worden gebracht al in 't vorig no. 't een en ander gezegd. Wij moeten er thans nog eens op terugkomen.

Vóór ons liggen 2 circulaire. Een daarvan is afkomstig van het *Algem. Advertentie-Bureau A. DE LA MAR Az. te Amsterdam*, waarin deze firma, namens haar cliënt, „De Maatschappij Lana Sanitaris” de Redacties van dagbladen enz. — verzoekt: onder het redactioneel gedeelte een brief op te nemen, door de Maatschappij aan den President der Transvaalsche Republiek verzonden.

In den daarbij behoorenden „aanloop”, die er gemakshalve ook *gedrukt* is bijgevoegd, wordt den lezers bekend gemaakt, dat de Directie der Maatschappij besloten heeft „25% der netto winst van den verkoop, gedurende de maand November, van het artikel „Excalfactorium Salutare”, te bestemmen ter ondersteuning van de nagelaten betrekkingen der gesneuvelde Boeren in Transvaal.”

De brief zelf is te groot om hem in zijn geheel over te nemen, zoodat wij het begin, overvloeiende van loftuitingen op de dapperheid der Boeren en van smaaddredenen op hunne vijanden, achterwege laten en hier slechts het slot laten volgen:

„Bij de groote bewondering voor UHoogEdelm. heeft het ons leed gedaan te vernemen, dat U wordt gekweld door rheumatische aandoeningen.

„Met de verzekering, en de eerbiedige betuiging, dat niets anders, dan de zuiverste gevoelens van sympathie de drijfveer zijn onzer handeling, veroorloven wij ons UHoogEdelm. hierbij toe te zenden eene proeve van ons heilmiddel voor dergelijke kwalen.

„Onze maatschappij „*Lana Sanitaris*” gevestigd te Tilburg (Nederland), heeft dit middel tegen jicht, rheumatiek en soortgelijke ongesteldheden, in den laatsten tijd, met het beste gevolg in den handel gebracht, onder de benaming van „*Excalfactorium Salutare*”.

„'t Is een broeiwol, bereid uit verschillende geneeskrachtige bestanddeelen, waarvan ons de geheime samenstelling alléén bekend is. De bijna onmiddellijke en onfeilbare werking van ons middel wordt hier te lande, door allen die er reeds gebruik van maakten, algemeen erkend, waarom dan ook de medische vakbladen met den meesten lof er van gewagen, en hetzelfde zonder aarzelen aanbevelen.

„Wij zullen ons ten hoogste vereerd gevoelen, indien UHoogEdelm. de hierbij gezondene hoeveelheid zult willen aanwenden, en wel zult willen beschouwen als een nederig bewijs onzer bijzondere toege-

negenheid, terwijl het ons onuitsprekelijk verblijden zal, eenigermate te hebben kunnen bijdragen tot Uw lichamelijk heil.”

Men leest het: dat „niets anders, dan de zuiverste gevoelens van sympathie de drijfveer zijn” van deze handeling. Het *maken van reclame* is daar geheel buiten gesloten.

Maar één vraag: Waarom dan al die moeite en kosten gedaan om aan dezen brief, waarin de goede hoedanigheden van de wol zóó opgehemeld worden, zooveel mogelijk publiciteit te geven?

Ook uit sympathie?

Een tweede circulaire is van anderen aard; zij is door de Maatschappij gericht aan de *apothekers* en vermeldt dat de maatschappij „het noodzakelijk (heeft) geacht, het artikel in alle plaatsen van eenige beteekenis, en wel in alle voorname apotheken verkrijgbaar te stellen.”

De apothekers echter kunnen den verkoop niet op zich nemen. Zij *mogen* het niet doen; een artikel waarvan gezegd wordt dat de *geheime samenstelling alléén aan den fabrikant bekend is*, kunnen zij niet in voorraad hebben zonder dat zij de 2e al. van art. 6, van de wet regelende de uitoefening der artseneijbereidkunst overtreden.

En zij behooren het niet te doen, om niet *medeplichtig* te worden aan het kwakzalverachtig optreden van den fabrikant, waar deze onder meer verklaart:

„Elke gevoeligheid ontstaan door een *trek of gevatte koude*, hetzij in *hoofd of tanden*, in *zijde, borst, rug, maag, armen of beenen*, zij die lijden aan *Rheumatiek* of vliegende *Jicht* of *Influenza* zullen als wonderdadig door het gebruik van onze *Excalfactorium Salutare* binnen enkele uren van hunne pijnen zijn verlost waarna ongemerkt geheel hunne kwaal verdwijnt.”

Het is ons niet onbekend — wij lazen het in de advertenties — dat er al enkele apothekers zijn, die zich met den verkoop van deze wol hebben belast. Hen verwijzen wij naar de waarschuwing, opgenomen in het *Pharm. Weekblad* van 2 December.

Theiken's middel tegen rheumatiek.

Alweer een middel tegen rheumatiek! Er gaat bijna geen maand voorbij of wij hebben een nieuw middel tegen deze kwaal te bespreken. En telkens blijkt het dat al 't nieuwe niet nieuw en niets bijzonders is; zoo ook hier weer.

Het middel waarvan thans sprake is wordt aldus geadverteerd:

„RHEUMATIEK.

Zenuw-, Spier- en Gewrichtsrheumatiek. Bijna alle gebruikers geheel hersteld. Door dit middel is wijlen de Minister HEEMSKERK genezen. Getuigschriften voorradig.

Alleen-verkoop bij H. A. THEIKEN te *Veendam*, Per fl. met gebruiksaanwijzing f 2, tegen postwisselverzendend franco f 2.15.”

Voor f 2 een heel klein fleschje van ongeveer 16 cub. centimeters inhoud, dat zal toch wel wat buitengewoons zijn? Och neen, 't is iets heel gewoons. De heer A. J. WINNE te *Middelburg* vond daarin *ammonia liquida* (vliegende geest) en een *vette olie* (waarschijnlijk arachisolie of ordinaire sla-olie), dus een soort van *vlugsmeer*, waarmee dikwijls bij rheumatiek wordt gewreven, een mengseltje waarvoor, in die hoeveelheid in de apotheek afgeleverd, men hoogstens 10 cent behoeft te betalen.

Maar er is dan ook nog iets anders in, n.l. een zeer geringe hoeveelheid *Veratrine*, ook een bekende, voor uitwendig gebruik somwijlen aangewende stof, en wij willen aannemen, dat dit spoortje de onkosten met één cent verhoogt. Maar nu komen wij tot twee opmerkingen.

1e. Eenige weken geleden lazen wij in de *N. Rott. Ct.* van een zaakwaarnemer, die aan iemand een zaak in boter en kaas verkocht voor f 1000, onder opgave dat die zaak een goede broodwinning opleverde. Het bleek spoedig dat dit onwaar, en de zaak geheel verlopen was; vandaar een strafvervolging, waaromtrent wij het volgende in

het verslag lazen:

„'t Komt het O. Ministerie voor, dat beklagde zich aan een zeer ernstig misdrijf heeft schuldig gemaakt. Hem komt dan ook voor deze schurkenstreek eene strenge straf toe; daarom werd veroordeeling gevraagd tot drie jaar gevangenisstraf.”

Wat zou diezelfde ambtenaar wel gezegd hebben van iemand, die een oud, bekend wrijfmiddeletje, bij zeer veel gevallen van rheumatiek van zeer twijfelachtig nut — en dat nog geen 10 cent waarde bezit, aan een ander voor f 2 te koop had aangeboden onder de verklaring: „Bijna alle gebruikers geheel hersteld.”?

2e. *Veratrine* is een zwaar vergif, dat, ook uitwendig aangewend, een zeer sterke werking uitoefent. Door den wetgever is zorg gedragen, dat dergelijke vergiften slechts door bevoegden en onder de noodige waarborgen tegen vergiftiging, kunnen worden verkocht.

Is THEIKEN te *Veendam* tot dien verkoop bevoegd? Wij meenen van niet; wij mogen dus veronderstellen dat de daartoe aangewezen autoriteit deze zaak niet onvervolgd zal laten, vooral na de aanschrijving van den Min. van Justitie van 19 October l.l., in ons vorig no. opgenomen.

De practische raadsman in de huishouding.

(Een nuttig boekje.)

In tegenstelling van het boekje, waartegen wij hierboven waarschuwden, bevelen wij de lezing van „*De practische raadsman*”, bewerkt door J. A. H. J. en uitgegeven als Premie op *Warendorf's Geill. Familie-Kalender* voor 1900, zeer ter lezing aan, al moeten wij ook een uitzondering maken voor de groote advertentie van KRAPPELIEN EN HOLM op de 2e bladzijde.

Werkelijk is het boekje een practische raadsman in velerlei opzicht; beknopt en toch duidelijk zijn de raadgevingen bij de talrijke ongevallen en andere zaken, die in de huishouding zoo dikwijls voorkomen en verder van algemeen belang zijn te beschouwen. Door de alphabetische inrichting is het gemakkelijk datgene te vinden waarnaar men zoekt.

Op het gebied van de kwakzalverij met geneesmiddelen — waartegen toch zeker raadgevingen niet onnoodig zijn — troffen wij het volgende aan, dat wij gaarne overnemen, waarbij wij met genoegen kunnen constateeren, dat van verschillende mededeelingen in ons Maandblad gebruik is gemaakt.

„*Abbring's* middel tegen dronkenschap is niet schadelijk voor de maag, wel voor de beurs. Voor f 25. — koopt men een plantenpoeder dat met citroen-limonade gedronken moet worden en slechts eenige stuivers waarde heeft, doch tevens luidt het voorschrift: „52 weken lang geen alcohol gebruiken in welken vorm ook!”

„*Asthma-pillen* „*Hollandia*” bevat eene combinatie van vier hoogst sterk werkende en lang niet onschadelijke geneesmiddelen en zijn voor vele gestellen hoogst naadeelig.

„*Brievendokters* die den patiënt niet eens behoeven te zien, doch die uit het toegezonden geld reeds de ziekte en geneeswijze kunnen afleiden, behoeven zeker tot de wonderdoeners, d. i. tot de gevaarlijkste soort bedriegers. Onder deze buitenlandsche specialiteiten nemen een eerste plaats in: F. Ad. Richter & Co.; F. C. Bauer; Retau; Nicholson; Dronet; Volbeding; Martin Glünicke; de Directie van het Sanjana-Instituut; de schurkachtige „*The Lady Montrose Miraculous Female Tabules*”, enz.

„*Dokter L. Dogniaux'* behandeling van breuken wordt zoo kwakzalverachtig aanbevolen, dat het past op je zakken daarbij wel op zijn plaats is.

„*Elixer Godineaux* wordt aanbevolen tegen bloedarmoede, kost f 12. — de flesch en bestaat slechts uit een beetje vleesextract 2 pct. en suikerstroop.

„*Fistelpot* van Klaas Ursem bestaat uit 2 dooiers van eieren met boter en eenige plantenpoeders, ter waarde van ± 25 cent, doch kost f 4. — en verdient met dat al niet het minste vertrouwen.

„*Glandulen* wordt aanbevolen tot genezing van toring, doch voorzichtigheid zij den armen lijders aanbevolen, en consult van den huisarts mag niet achterwege blijven.

„*Haarlemmerolie* zal u wel nimmer door uw dokter worden voorgeschreven, ofschoon ze, volgens het oordeel van de fabrikanten, alles en nog wat geneest. De prijs is bovendien 4 maal te hoog.

„Hubregtse's Oogenbalsem bestaat uit slijm van kweepitten en is lang niet onschadelijk in 't gebruik.

„Maag-Elixer van A. J. van Riel staat volkomen gelijk met een paar centen drop en het bruine z.g. staalpoeder en heeft niet de minst genezende kracht in de gevallen, door zijn Bosscher fabrikant opgesomd. f 2.50 voor een flacon dropwater is toch wel wat al te bar.

„Miraculo-preparaten afkomstig van een onbestaand medicinaalraad beloven radicale genezing van Verstoorde Zenuw- en Geslachtstelsel en zijn niet anders dan groot bedrog.

„Nierziekte (graveel en waterzucht) wordt radicaal genezen door het onschadelijke *Poudre Indienne*, f 2.50 en f 1.60 per flesch of flacon! Luister niet naar zulke leugens. Flesschentrekkerij, anders niet.

„Pinkpillen zijn een slechte imitatie van de Blandsche pillen en kosten vijf maal zoo duur.

„Reimanns' breukzalf geneest zelfs *gevaarlijke* liesbreuken, die volgens latere schriftelijke verklaring van den pseudo-patiënt nooit bestaan hebben. Wees toch niet te goedgeloovig lezer en geef niet in den blinde een rijksdaalder uit voor een onbeduidend smeerseltje, dat geen dubbeltje waard is. (1)

„Pain expeller van Richter & Co. is als inwendig middel lang niet onschadelijk en gaf meermalen aanleiding tot vergiftiging.

„Mejuffrouw Berendina van der Schalk, planeetlezeres en physionomiekundige van Nederland, is in het bezit van het *Geheime Boek* en het *Glas van Antrebiologie* en is werkzaam met het *Ei*. Vooruit burgers en buitenlui! Wie wil met open oogen bedrogen worden?

„Staphorster boertje (Stegeman) slijt een zoogenaamd allesgenezend poeder uit: Zoethout, Kalmuswortel, Gemberwortel, Sennablade en Zwavel bestaande, dat soms met rhabarber wordt versterkt, en in enkele gevallen onschadelijk, in vele gevallen hoogst nadeelig werkt.

„Tannhauser's Citroensapkuur geneest spoedig en zeker Lever-, Nier-, Maag- en Suikerziekte, Zwaarlivigheid, Jicht, Rheumatiek, Galsteenen en Onzuiver Bloed. Per flesch f 1.50, bestaat uit zeer helder gemaakt citroensap en biedt niet meer of minder geneeskracht aan dan een gewone kwast!

„Theophile's balsems, oliën en wat ook, evenals zoovele haarmiddeltjes, zijn vrijwel onschadelijk. Een geneesmiddel dat het hoofdhaar bij kaalhoofdigden weder terug kan doen komen, bestaat echter niet.

„Volta-Kruis bestaat uit koper en zink gescheiden door een lapje flanel en is niet in staat eenige werking uit te oefenen. De bewering van den maker prof. Heskier is een brutale leugen.

„R. Weissmann's middel tegen beroerte verdient geen vertrouwen. De uitvinder en verspreider van dit mengsel stierf in Juli 1888 aan een beroerte.

„A. Wolffsky's kwakzalversmiddeltjes, onder welken naam ook in den handel gebracht, zijn zeer verdacht.

Wij hopen dat het bovenstaand uittreksel velen moge aansporen om kennis te maken met het nuttige boekje.

(1) 't Is tegenwoordig 50 ct. duurder. Red. Mbl.

Kevelaarzalf.

„In geen huisgezin mag ontbreken de echte Kevelaarzalf, zoowel voor oogenzalf uitstekend als voor snij- en andere wonden, barsten, uitslag, doorleggen der ziekten. Verkrijgbaar, in doosjes à 25 ct., bij den heer WITSENBORGH KROEZE, Wilhelminastraat no. 2, Amsterdam.”

Zoo lezen wij in de advertentie; 't is waarlijk niet veel, 25 cts. voor zoo'n zalf, vooral als men op een bij het doosje gevoegd papier nog leest dat de zalf tevens een uitstekend geneesmiddel is „voor klieren, winterhanden enz. enz.” en wanneer men weet dat aan de wederverkopers nog 25 perc. provisie wordt beloofd. Maar toch nog *te veel, veel te veel*. Want, om ons vooreerst tot de hoofdzaak te bepalen, wie zou er 25 cent voor over hebben om zijn oogen te bederven? De oogen zijn teere organen die, bij ziekte, met de meeste zorg, door een deskundige moeten worden behandeld, wil men geen gevaar loopen van kwaad tot erger te vervallen. Dit weet bijna iedereen . . . en toch wordt er nog zoo weinig naar gehandeld!

Een mengseltje van *Spermaceti* (walschot) *witte was* en *vette olie* (want daaruit bestaat de *kevelaarzalf*, volgens het onderzoek van de heeren B. A. VAN KETEL te Amsterdam en A. SINTSEMA te Enschedé) zal niet de minste gunstige werking bij oogziekten uitoefenen, veeleer een *hoogst schadelijke*,

omdat men gedurende het gebruik van deze zalf dikwijls den goeden tijd zal laten voorbijgaan, waarbij, door een doelmatig ingrijpen, de kwaal tot haar begin ware beperkt.

Wij *waarschuwen ernstig* tegen het gebruik van de kevelaarzalf als *oogzalf*. Bij de andere zaken, waarvoor zij wordt aanbevolen zal zij vermoedelijk geen kwaad doen, maar ook niet zooveel goeds dat de naam van „een uitstekend geneesmiddel”, dien de verkooper haar geeft, erop mag worden toegepast. Een weinig *Cold-Cream* bewijst dezelfde diensten.

Drie Anker's Kruiden-Elixer.

Weer een gewoon bittertje, dat met veel ophet als geneesmiddel tegen tal van kwalen wordt aangekondigd. De advertentie luidt aldus:

„Toongevend, hartopwekkend, koortswerend is I. A. HULSMAN'S „Drie Anker's” *Kruiden-Elixer*. Het hergeeft den levenslust, vernietigt de *Hardnekkigste Binnenkoorts*, wordt met een enorm succes geleverd sedert 1834 en verheugt zich in een steeds toenemend debiet wegens zijne deugdzaamheid en zuiverheid.”

Wat zoo'n bittertje al niet doen kan! Want, wij herhalen het, de bovengenoemde kruiden-elixer kan op niets anders aanspraak maken. Het onderzoek van den heer A. J. WILNNE te Middelburg heeft aangetoond dat het middel alleen bestond uit een roodbruin gekleurd alcoholisch aftreksel van eenige bitterstoffen (een nader onderzoek van die bitterstoffen, een zeer omslachtig werk, werd onnoodig geacht) en wat kaneel of cassia, zooals de reuk aanduidt. Bijzonder geneeskrachtige stoffen, zooals zouten, alcaloïden of dergelijke, werden niet aangetroffen, zoodat ook kina — dat men met het oog op de aanprijzing tegen koorts misschien verwacht zou hebben — buitengesloten is. Er is niets dat de aanbeveling wettigt als zou dit bitter zoo bijzonder krachtig werken.

Dat het met „*enorm succes*” geleverd wordt nemen wij gaarne aan; wanneer men voor 100 gram van dat vocht 50 cent kan maken is het zeker een succes . . . voor den fabrikant.

De advertenties betreffende de Pink-pillen.

Het *Dagblad van Noord-Brabant* van 19 en 20 November j.l. bevatte het volgende bericht:

„Een pink-pillen reclame, prijkkende met het opschrift: „Belangrijke nieuwstijding uit Breda”, heeft dezer dagen in zoo goed als alle Nederlandsche bladen de aandacht getrokken.

„'t Dacht ons niet onaardig, nu de gelegenheid zich zoo gemakkelijk voordeed, eens te informeren, hoe dergelijke verklaringen of te wel attesten het levenslicht aanschouwen. 't Is ons dan gebleken, dat de *mooi gestyleerde dankbetuiging* nimmer door de juffrouw, wie ze wordt in den mond gelegd, is gesproken of geschreven. Inderdaad had zij eenmaal bezoek gehad van een „meheer”, die belangstellend informeren kwam of het gebruik der pink-pillen haar genezing had bezorgd.

„Zij had daarop eenvoudig verteld, dat zij, zich erg zwak gevoelende, een paar dozoen pillen had gebruikt en niet kon ontkennen daarbij eenige baat gevonden te hebben. Zij voegde aan die verklaring evenwel toe, dat ze tegelijkertijd ook de voorschriften van geneesheeren had gevolgd!

„Wat aangaat het vrij jeugdige portret, dat zij, naar luid het onderschrift, zou hebben ingezonden, dat is volstrekt niet haar beeltenis, doch kennelijk van een ander.

„Of op deze wijze, al die veel opspraak makende attesten worden gefabriceerd?”

Dit bericht is inderdaad zeer leerzaam en zal ongetwijfeld nut stichten. Het is niet altijd gemakkelijk van de betrokken personen de inlichtingen te ontvangen, die men noodig heeft om te kunnen zeggen dat de verklaringen, die men zoo dikwijls in deze en dergelijke advertenties leest — en waarvan de onjuistheid soms met recht vermoedt wordt — inderdaad valsch zijn, of van geen betekenis. Wij weten het bij ondervinding bij de vele infor-

maties, die wij somwijlen moeten instellen.

Wij betuigen derhalve onze hulde aan de Redactie van het bovengenoemd Dagblad, maar kunnen tevens niet nalaten onze bevreesing uit te drukken dat in hetzelfde blad, in het no. van 18 November, dus één dag vroeger, de groote reclame met het opschrift: „Belangrijke nieuwstijding uit Breda” is opgenomen. Zit het hier weer tusschen Redactie en Administratie? Voelt men dan zelf het vreemde van het geval niet?

Correspondentie.

Als nieuw lid is toegetreden de heer A. A. de Jongh te 's Gravenhage.

D. B. te L. Dank voor uwe mededeeling; zie dit no. onder de „Berichten”.

L. v. L. te 's G. Gaarne zullen wij de door u toegezegde stukken ontvangen.

K. S. te R. Van het door u gezondene hebben wij, zooals gij ziet, gebruik gemaakt. Wij danken u.

A. A. R. te 's G. Gij zult ons zeer verplichten door toezending van de bladen waarin van de veroordeeling van *Bijsterveld* wordt melding gemaakt; wij hebben 't niet gelezen. Voor deze en uwe andere mededeelingen onzen dank; wij houden ons aanbevolen.

J. E. te L. Uwe belangwekkende zending weer in dank ontvangen.

D. A. te A. 't Is nu weer de tijd dat met al die hoestmiddeltjes en dergelijke, op de bekende wijze „zaken” moeten worden gemaakt. *Prog* is in onderzoek; zie omtrent *Keating's Borstpastilles* de „Herhaalde waarschuwingen” in dit no.

P. v. H. te D. De door u bedoelde inrichting was ons tot heden niet bekend. Intusschen is de meegedeelde brief van zeer verdacht allooi, en allerminst geschikt, om vrouwen in de boezemen voor de zonderlinge behandelingsmethode „à double usage” of voor den therapeut, die tot het toepassen van elektrische kuren in ieder geval *onbevoegd* is.

— Met dit no. wordt aan de leden der Vereeniging verzonden: No. 43 der Berichten, bevattende het Verslag der Algem. Vergadering in October j.l. en de Concept-rekening over 1898.

— Veel moet tot een volgend no. blijven liggen.

Herhaalde waarschuwingen.

Keating's Borstpastilles. Een oud middel, dat tegenwoordig weer dagelijks op een in 't oog loopende wijze wordt geadverteerd. Als middel ter bestrijding van hoest, asthma, bronchitis, keelaandoeningen enz. bestaat er, zoo leest men in de advertentie, geen beter ter wereld, terwijl daarbij wordt verzeerd, dat de pastilles „geheel onschadelijk zijn” en „door de zwakste gestellen verdragen worden.” Laat ons eens zien wat er van die beweringen waar is.

Volgens het onderzoek van HAGER, ongetwijfeld een zeer bevoegd deskundige, zijn Keating's Cough Lozenges: pastilles van 1.25 gram gewicht, vervaardigd uit een mengsel van 7.5 gram Lactucarium, 3.75 gram poeder van Ipecacuanha (Braakwortel), 5 gram poeder van Scilla (zee-ajuin), 7.5 gram Extract van zoethout en 180 gram suiker, met tragacanth-slijm tot massa gebracht.

Nu zal het zeer goed kunnen gebeuren, dat deze pastilles, vooral door de aanwezigheid van Lactucarium en het poeder van Ipecacuanha, verlichting van den hoest te weeg brengen, maar het is *niet* waar dat deze pastilles zoo onschadelijk zijn als in de aanbeveling wordt gezegd.

Braakwortel en zee-ajuin zijn sterk-werkende geneesmiddelen en vooral het laatste behoort onder de vergiften, zoodat men zeer onverstandig zou handelen, door, vertrouwende op de verklaring van den fabrikant, op eigen hand deze pastilles bij de opgegeven kwalen te gebruiken.

Uit het onderzoek blijkt verder, dat het middel, waarvan „geen beter ter wereld bestaat,” is samengesteld uit reeds lang bekende stoffen, waarvan sommigen door de geneesheeren dikwijls werden en nog worden voorgeschreven. De hulp van KEATING is dus geheel overbodig.

Nog een opmerking. Onder elke advertentie lezen wij het volgende:

„Het publiek wordt verzocht acht te geven op de woorden Keating's Cough Lozenges, gedrukt door het Britsch Gouvernement op het roode cachet en zonder de welken geen eene doos echt is.”

Nu zou men meenen, dat het Britsch Gouvernement zijne bijzondere goedkeuring aan de pastilles had gehecht; daar is niets van aan. In Engeland draagt elke specialiteit een cachet, als bewijs van betaalde belasting, en nu tracht de handige kwakzalver dit cachet op deze wijze als reclame te exploiteeren. Men moet maar slim zijn.